

Årsrapport 2018

Indhold

Ledelsesberetning

Overblik

- 4 Hoved- og nøgletal for koncernen
- 5 Hartmann styrkede driften i 2018
- 6 Kort om 2018
- 7 Hartmann kort fortalt
- 81 Hoved- og nøgletal pr. kvartal
- 82 Nøgletalsdefinitioner

Forretning

- 10 Udviklingen i 2018
- 14 Forventninger og ambitioner
- 15 Strategi
- 19 Markeder og produkter
- 21 Risikoforhold
- 23 Hyperinflation

Ledelse

- 26 Samfundsansvar
- 27 Aktionærinformation
- 29 Virksomhedsledelse
- 30 Bestyrelse og direktion

Årsregnskab

Regnskab

- 34 Totalindkomstopgørelse
- 35 Pengestrømsopgørelse
- 36 Balance
- 37 Egenkapitalopgørelse
- 39 Noter
- 83 Ledelsespåtegning
- 84 Revisionspåtegning

Hartmann styrkede driften i 2018
side 5

Kort om 2018
side 6

Strategi
side 15

Overblik

Hartmann skabte
volumenvækst og udvidede
produktionskapaciteten
i 2018

- 4 Hoved- og nøgletal
- 5 Hartmann styrkede driften i 2018
- 6 Kort om 2018
- 7 Hartmann kort fortalt

Hoved- og nøgletal for koncernen

Seneste forventning:
2,1-2,2 mia. kr.

mio. kr.	2018	2018 Ekskl. IAS 29	2017	2016	2015	2014
Totalindkomst						
Nettoomsætning	2.207	2.224	2.207	2.096	2.133	1.615
Driftsresultat	215	226	235	248	234	163
Særlige poster	(33)	(33)	(14)	0	(101)	(7)
Driftsresultat efter særlige poster	182	193	221	248	133	156
Finansielle poster, netto	(46)	(56)	(54)	(27)	(23)	(17)
Resultat før skat	136	138	168	221	111	139
Årets resultat	96	103	122	175	111	119
Totalindkomst	85	62	41	239	1	117
Pengestrømme						
Driftsaktivitet	265	265	258	248	221	141
Investeringsaktivitet	(128)	(128)	(205)	(337)	(512)	(98)
Finansieringsaktivitet	(68)	(68)	(78)	(26)	332	(33)
Pengestrømme i alt	68	68	(26)	(115)	41	10
Balance						
Aktiver	1.834	1.804	1.865	1.942	1.720	1.244
Investeringer i materielle aktiver	122	122	204	339	186	99
Nettoarbejdskapital	287	287	312	275	308	219
Investeret kapital	1.321	1.288	1.339	1.323	1.055	736
Nettorentebærende gæld	577	577	641	644	495	161
Egenkapital	765	742	746	771	598	663

For at give et tydeligere indtryk af Hartmanns underliggende drift og udvikling præsenteres udvalgte regnskabstal i denne årsrapport før regnskabsmæssig justering for hyperinflation (IAS 29).
Læs mere på side 23-24 og i note 36.

Seneste forventning:
Niveauet 10%

Seneste forventning:
Niveauet 17%

mio. kr.	2018	2018 Ekskl. IAS 29	2017	2016	2015	2014
Nøgletal i %						
Overskudsgrad	9,7	10,2	10,7	11,8	11,0	10,1
Afkast af investeret kapital (ROIC)	16,0	17,2	17,1	20,9	21,7	22,3
Egenkapitalforrentning	12,8	14,1	16,2	25,0	17,1	19,2
Egenkapitalandel	41,7	41,1	40,0	39,7	34,7	53,3
Gearing	75,4	77,8	85,9	83,6	82,8	24,2
Aktierelaterede nøgletal						
Antal aktier (ekskl. egne aktier)	6.915.090	6.915.090	6.915.090	6.915.090	6.915.090	6.915.090
Resultat pr. aktie, kr. (EPS)	13,9	14,9	17,6	25,3	16,1	17,2
Pengestrømme pr. aktie, kr.	38,3	38,3	37,3	35,9	32,0	20,4
Udbytte pr. aktie, kr. (foreslået)	9,50	9,50	9,50	9,50	9,50	9,50
Indre værdi pr. aktie, kr.	110,6	107,3	107,9	111,4	86,4	95,8
Børskurs, kr.	253,0	253,0	320,0	338,0	271,0	173,0
Børskurs/indre værdi pr. aktie	2,3	2,4	3,0	3,0	3,1	1,8
Børskurs/indtjening (P/E)	18,2	16,9	18,1	13,4	16,9	10,1
Udbytteandel, %	69,4	64,5	54,6	38,1	60,0	56,1
Markedsværdi, mio. kr.	1.774,8	1.774,8	2.244,8	2.371,1	1.901,1	1.213,6
Medarbejdere						
Gennemsnitligt antal fuldtidsbeskæftigede	1.996	1.996	1.994	1.992	2.086	1.461

For nøgletsdefinitioner henvises til side 82. I denne rapport angives driftsresultat og overskudsgrad før særlige poster, ligesom overskudsgrad, afkast af den investerede kapital og anlægsinvesteringer omtales eksklusiv justering for hyperinflation.

Hartmann styrkede driften i 2018

I 2018 fortsatte vi fremgangen i emballagesalget og forbedrede den underliggende drift ved at udnytte de positive tendenser i vores markeder; udvide produktionen i Europa og Sydamerika samt løfte kapacitetsudnyttelsen i Nordamerika. Derudover bidrog Hartmann Technology også i 2018 med et stærkt salg af maskiner og teknologi. Samlet set gjorde indsatsen det muligt at levere en omsætning på 2,2 mia. kr. og en overskudsgrad på 10,2%, selvom indtjeningen var påvirket af betydelig valutamodvind, langsommere udnyttelse af vores kapacitet i Nordamerika end ventet og højere energiomkostninger. På den baggrund indstiller bestyrelsen igen i år, at der udbetales et udbytte på 9,50 kr. pr. aktie til Hartmanns aktionærer.

Driftsforbedringerne og de stabile økonomiske resultater er et produkt af de senere års strategiske arbejde for at sikre vækst og effektivitet under overskriften 'Unpacking our potential'. Siden lanceringen af strategien i 2015 har vi udbygget Hartmanns produktionsnetværk gennem etablering af nye fabrikker i Argentina, Brasilien og USA, ligesom vi løbende har styrket konkurrenceevnen i Europa, hvor vi blandt andet har lukket en fabrik i Tyskland og udbygget den eksisterende produktion i Danmark, Kroatien og Ungarn.

Derudover iværksatte vi 'Perform 2018'-programmet for at nedbringe de samlede omkostninger yderligere og sikre fortsat salgsfremgang i kerneforretningen. Vi flyttede i årets løb en række funktioner fra Tyskland til vores øvrige fabrikker og kontorer i Europa og tilpassede organisationen på tværs af vores markeder. 'Perform 2018' havde en positiv effekt på driftsresultatet, og vi ser frem til at få det fulde udbytte af initiativerne i 2019.

Vi er fast besluttet på at fortsætte fremdriften i kerneforretningen i de kommende år ved at udnytte de gunstige demografiske tendenser i vores markeder, det tiltagende fokus på bæredygtighed og de positive bevægelser i forbrugernes adfærd. Derfor lancerer

vi strategien 'Think ahead', der netop fokuserer på at være på forkant af markedsudviklingen ved at investere i tilstrækkelig produktionskapacitet til at imødekomme stigende efterspørgsel efter Hartmanns støbepapemballage, der er et velafprøvet og bæredygtigt alternativ til den miljøbelastende plasticbaserede engangsemballage, som forbrugere, detailhandel og politikere i tiltagende grad ønsker erstattet.

Vi vil kombinere intensiveret kapacitetsudvidelse med en optrapning af markedsføringsindsatsen og sikre løbende effektivitetsforbedringer i de kommende år. Strategien skaber grundlag for at udbygge vores positioner som markedsleder inden for ægemballage, den førende producent af frugtemballage i udvalgte markeder og den foretrukne leverandør af teknologi til fremstilling af støbepapemballage.

I 2019 vil vi fortsætte volumenvæksten i kerneforretningen og løfte omsætningen til 2,2-2,4 mia. kr. med afsæt i en intensiveret salgsindsats på tværs af koncernens markeder, mens vi investerer i kapacitetsudvidelse i vores europæiske og amerikanske markeder. Samtidig fastholder vi vores fokus på effektivisering for at opnå en overskudsgrad på 9-11% i 2019, selvom vi forventer et lavere salg af maskiner og teknologi samt udfordringer i form af fortsat høje papir- og energiomkostninger samt negative valutakurseffekter.

Torben Rosenkrantz-Theil
Administrerende direktør

Agnete Raaschou-Nielsen
Bestyrelsesformand

” Vi vil kombinere intensiveret kapacitetsudvidelse med en optrapning af markedsføringsindsatsen

Kort om 2018

Hartmann skabte volumenvækst og udvidede produktionskapaciteten i 2018, hvor den underliggende drift blev forbedret gennem en styrket salgsindsats og effektiviseringstiltag. Trods højere energiomkostninger og betydelige negative valutakurseffekter sikrede Hartmann en overskudsgrad på 10,2%.

Volumenvækst

Vi skabte fremgang i emballagesalget til eksisterende og nye kunder på tværs af Hartmanns markeder efter en intensiveret salgsindsats i 2018. Hartmann vandt markedsandele og øgede andelen af premiumprodukter.

Kapacitetsudvidelse

I 2018 investerede Hartmann i kapacitetsudvidelse i Europa og Sydamerika for at udnytte den gode efterspørgsel i markederne og skabe et solidt fundament for fortsat volumenvækst i de kommende år. Indsatsen fortsætter i 2019.

Perform 2018

'Perform 2018' blev iværksat i 1. kvartal og bidrog til salgsfremgang og effektivisering i 2018. Programmet medførte flytning af aktiviteter og organisationstilpasning, der får fuld effekt i 2019.

Kapacitetsudnyttelse

Den europæiske forretnings kapacitetsudnyttelse var høj efter volumenvækst de senere år, og vi løftede kapacitetsudnyttelsen i Americas ved at flytte produktionen tættere på vores sydamerikanske kunder og intensivere salgsindsatsen i Nordamerika.

Med afsæt i indsatsen i 2015-2018 under overskriften 'unpacking our potential' lancerer Hartmann strategien 'Think ahead'. Læs mere på side 15-18.

Omsætning

2.207 mio. kr.

2.207 mio. kr. i 2017

Overskudsgrad

10,2%

10,7% i 2017

ROIC

17,2%

17,1% i 2017

Anlægsinvesteringer

129 mio. kr.

208 mio. kr. i 2017

Valutakurseffekter reducerede omsætningen med 244 mio. kr. og driftsresultatet med 40 mio. kr. i 2018. Effekterne kan i væsentligt omfang relateres til udviklingen i den argentinske peso (ARS).

Hartmann kort fortalt

Hartmann er verdens førende producent af ægemballage i støbepap, markedsleder inden for fremstilling af frugtemballage i Sydamerika og en af verdens største producenter af teknologi til fremstilling af emballage i støbepap. Hartmann blev stiftet i 1917, og virksomhedens markedsposition er grundlagt på baggrund af stærke teknologiske kompetencer og indgående erfaring med produktion af bæredygtig støbepapemballage siden 1936.

Produkter og kunder

Hartmann sælger æg- og frugtemballage til producenter og distributører samt detailkæder, der i stigende grad efterspørger bæredygtige emballageløsninger og specialiseret markedsføringseksper-tise. Den alsidige produktportefølje skræddersyes til kundernes og forbrugernes behov i hvert marked.

Hartmanns maskiner og teknologi sælges til producenter af emballage i støbepap i udvalgte markeder.

Markeder

Hartmanns væsentligste markeder er Europa, Sydamerika og Nordamerika, hvor koncernen har stærke markedspositioner. Virksomheden er markedsleder i Europa samt i Sydamerika, hvor produktporteføljen også omfatter frugtemballage. Hartmann har en stigende andel af det nordamerikanske marked og sælger derudover maskiner og teknologi i udvalgte markeder.

Fabrik Maskinfabrik Kontor

Hartmann kort fortalt

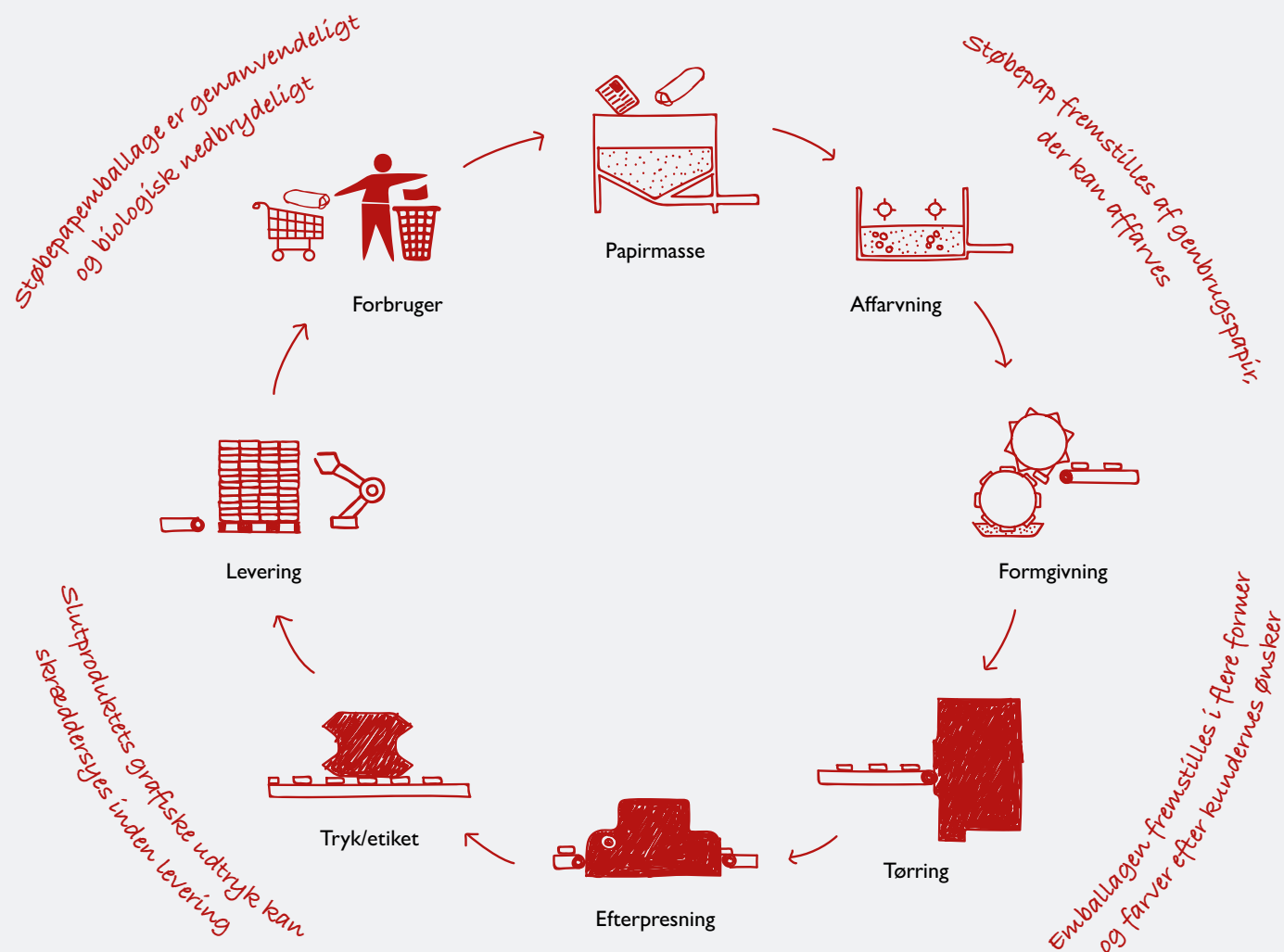
Produktion

Hartmanns produktionsplatform består af 12 fabrikker i Europa og Israel samt Nord- og Sydamerika. Koncernens stærke teknologiske kompetencer og omfattende erfaring med fremstilling af støbepapemballage er udgangspunktet for udvikling og vedligeholdelse af produktionsplatformen.

Koncernens 2.000 medarbejdere fremstiller hvert år flere milliarder enheder støbepapemballage samt maskiner og teknologi til emballageproduktion.

Bæredygtighed

Bæredygtighed og miljøhensyn er integrerede elementer i Hartmanns forretningsmodel og strategi. Alle Hartmanns produkter er baseret på returpapir, som er en fornybar og biologisk nedbrydelig ressource. Hartmann arbejder tæt sammen med sine kunder for at understøtte behovet for bæredygtige produkter i detailhandlen og var den første producent til at tilbyde FSC-mærket såvel som CO₂-neutral detailemballage.

Forretning

- 10 Udviklingen i 2018
- 14 Forventninger og ambitioner
- 15 Strategi
- 19 Markeder og produkter
- 21 Risikoforhold
- 23 Hyperinflation

Effektivisering og
øget kapacitetsudnyttelse
sikrede en overskudsgrad
på 10,2%

Udviklingen i 2018

4. kvartal 2018

Hartmann skabte fortsat volumenvækst i 4. kvartal 2018 og løftede omsætningen til 588 mio. kr. (2017: 564 mio. kr.) drevet af fremgang i Europa og den amerikanske forretning samt en positiv effekt af justering for hyperinflation, mens bidraget fra Hartmann Technology som ventet var lavere end i samme kvartal året forinden. Udsving i valutakurser påvirkede samlet set omsætningen med -37 mio. kr. i 4. kvartal, hvoraf -28 mio. kr. relaterede sig til udviklingen i den argentinske peso (ARS). Omsætningen eksklusiv justering for hyperinflation udgjorde 566 mio. kr. i 4. kvartal.

Den europæiske forretnings samlede omsætning udgjorde 345 mio. kr. (2017: 349 mio. kr.) og var sammensat af øget omsætning fra emballagesalg på 341 mio. kr. (2017: 319 mio. kr.) og et lavere bidrag fra Hartmann Technology på 5 mio. kr. (2017: 30 mio. kr.). Den amerikanske forretning løftede omsætningen til 243 mio. kr. (2017: 215 mio. kr.) i årets sidste kvartal. Eksklusiv justering for hyperinflation steg omsætningen i den amerikanske forretning til 221 mio. kr.

Koncernens driftsresultat udgjorde 48 mio. kr. (2017: 74 mio. kr.) eksklusiv justering for hyperinflation svarende til en overskudsgrad på 8,4% (2017: 13,0%). Udviklingen kan primært henføres til det lavere bidrag fra Hartmann Technology og højere energi- og råvarepriser. Udsving i valutakurser påvirkede samlet set driftsresultatet eksklusiv justering for hyperinflation med -4 mio. kr. Inklusiv justering for hyperinflation udgjorde driftsresultatet for 4. kvartal 49 mio. kr. svarende til en overskudsgrad på 8,4%.

I Europa faldt driftsresultatet til 38 mio. kr. (2017: 52 mio. kr.) svarende til en overskudsgrad på 11,1% (2017: 14,7%) som følge

af det lavere bidrag fra Hartmann Technology og højere energi- og råvareomkostninger. På de amerikanske markeder udgjorde driftsresultatet samlet set 17 mio. kr. (2017: 25 mio. kr.) eksklusiv justering for hyperinflation svarende til en overskudsgrad på 7,8% (2017: 11,4%), og udviklingen kan væsentligst henføres til højere råvareomkostninger. Inklusiv justering for hyperinflation udgjorde de amerikanske aktiviteter driftsresultat 19 mio. kr. svarende til en overskudsgrad på 7,7%.

Koncernens pengestrømme fra driftsaktivitet faldt til 105 mio. kr. (2017: 123 mio. kr.) i 4. kvartal 2018, og pengestrømme fra investeringsaktivitet udgjorde -58 mio. kr. (2017: -31 mio. kr.). Koncernens samlede pengestrømme fra finansieringsaktivitet udgjorde 0 mio. kr. (2017: -58 mio. kr.), og forskellen skyldes afdrag på langfristet gæld i sammenligningsperioden.

2018

Nettoomsætning

Hartmann skabte betydelig volumenvækst i 2018, hvor den samlede omsætning udgjorde 2.207 mio. kr. (2017: 2.207 mio. kr.) efter justering for hyperinflation og således indfrie den senest udmeldte forventning om en omsætning på 2,1-2,2 mia. kr. Udsving i valutakurser påvirkede samlet set omsætningen med -244 mio. kr. i 2018. Heraf relaterede -160 mio. kr. sig til udviklingen i ARS, hvoraf -58 mio. kr. kan henføres til justering for hyperinflation. Eksklusiv justering for hyperinflation steg omsætningen til 2.224 mio. kr. (2017: 2.207 mio. kr.).

Europe

Den europæiske forretnings samlede omsætning steg til 1.340 mio. kr. (2017: 1.290 mio. kr.) drevet af kerneforretningens stærke volumenvækst, der mere end opvejede et fald i den gennemsnitlige

Udvalgte hoved- og nøgletal

mio. kr.	4. kv. 2018	4. kv. 2018 ekskl. IAS 29	3. kv. 2018	3. kv. 2018 ekskl. IAS 29	2. kv. 2018	1. kv. 2018	4. kv. 2017
Nettoomsætning	588	566	453	492	542	624	564
Driftsresultat	49	48	13	26	60	92	74
Særlige poster	(3)	(3)	(9)	(9)	(16)	(6)	(14)
Finansielle poster, netto	0	3	(7)	(20)	(30)	(9)	(9)
Periodens resultat	33	37	(5)	(1)	10	58	29
Pengestrømme i alt	47	47	(10)	(10)	(28)	59	34
Overskudsgrad, %	8,4	8,4	2,9	5,4	11,1	14,7	13,0

De udvalgte hoved- og nøgletal er ikke reviderede. Regnskabstallene for 3. kvartal er væsentligt påvirket af justering for hyperinflation for årets første 9 måneder.

Udviklingen i 2018

salgspris og negative valutakurseffekter i årets løb. Volumenvæksten medførte en stigning i omsætningen fra salg af ægemballage til 1.226 mio. kr. (2017: 1.175 mio. kr.), mens omsætningen fra Hartmann Technology var 115 mio. kr. (2017: 116 mio. kr.). Hartmann udvidede produktionskapaciteten på de europæiske fabrikker og skabte volumenfremskud og omsætningsvækst trods eftervirkningerne af fund af fipronil i æg i 2017, et afdæmpet emballagesalg i påsken og den varme sommers negative effekt på salget af æg.

Americas

Den amerikanske forretning skabte betydelig volumenvækst, men realiserede en lavere omsætning på 867 mio. kr. (2017: 917 mio. kr.) som følge af væsentlige negative valutakurseffekter og justering for hyperinflation i Argentina.

I Nordamerika løftede Hartmann omsætningen i 2018 efter fremgang i emballagesalget og en forbedring af den gennemsnitlige salgspris. Den positive udvikling blev skabt trods en væsentlig negativ valutakurseffekt, og Hartmann vandt markedsandele på det nordamerikanske marked og forbedrede kapacitetsudnyttelsen i årets løb.

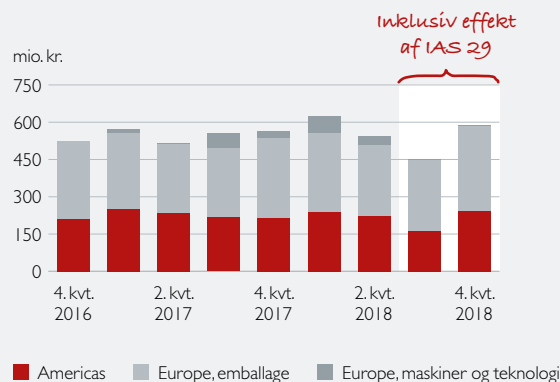
Den sydamerikanske forretning fortsatte væksten i emballagesalget, mens den samlede omsætning faldt som følge af væsentlige negative valutakurseffekter og justering for hyperinflation. I Argentina fortsatte væksten i salget af æg- og frugtemballage trods øget konkurrence, mens fremgangen i Brasilien blev dæmpet af lavere ægpriser, som medførte en forskydning af salget fra detail- til den billigere transportemballage.

Eksklusiv justering for hyperinflation udgjorde de amerikanske aktiviteterets omsætning 884 mio. kr. (2017: 917 mio. kr.).

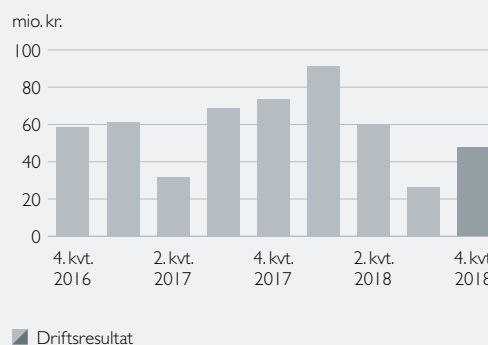
Driftsresultat

Koncernens samlede driftsresultat udgjorde 226 mio. kr. (2017: 235 mio. kr.) eksklusiv justering for hyperinflation svarende til en overskudsgrad på 10,2% (2017: 10,7%), som dermed indfrie den senest udmeldte forventning om en overskudsgrad i niveauet 10%. Hartmanns indtjening var positivt påvirket af volumenvæksten, der dog ikke kunne opveje de negative effekter af højere energipriser og valutakursudsving. I 2018 var driftsresultatet eksklusiv justering for hyperinflation påvirket med -40 mio. kr. af negative valutakurseffekter, hvoraf -20 mio. kr. relaterede sig til udviklingen i ARS.

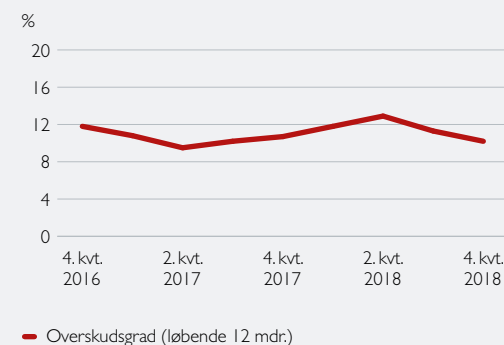
Omsætning

Driftsresultat ekskl. effekt af IAS 29

Overskudsgrad ekskl. effekt af IAS 29

Udviklingen i 2018

Inklusiv justering for hyperinflation udgjorde driftsresultatet 215 mio. kr. (2017: 235 mio. kr.) svarende til en overskudsgrad på 9,7% (2017: 10,7%).

Europe

I Europa udgjorde driftsresultatet 152 mio. kr. (2017: 158 mio. kr.) i 2018 svarende til en overskudsgrad på 11,3% (2017: 12,2%). Driftsresultatet var positivt påvirket af den stærke volumenvækst og fremgangen i omsætningen, der dog ikke kunne opveje en lavere gennemsnitlig salgspris og den samlede effekt af negative valutakursudviklinger, højere råvare- og produktionsomkostninger samt hensættelse til tilbagebetaling af et offentligt energitilskud (IKV-støtte), som Hartmann modtog fra den danske stat i 2016.

Americas

De amerikanske aktiviteters samlede driftsresultat eksklusiv justering for hyperinflation udgjorde 98 mio. kr. (2017: 103 mio. kr.) i 2018 svarende til en overskudsgrad på 11,1% (2017: 11,2%).

Den nordamerikanske forretnings volumenvækst og højere gennemsnitlige salgspris havde en positiv effekt på driftsresultatet, der imidlertid faldt i 2018 drevet af højere råvare- og produktionsomkostninger samt en negativ valutakurseffekt.

I Sydamerika steg driftsresultatet eksklusiv justering for hyperinflation moderat som følge af det øgede emballagesalg, som opvejede markante valutakurseffekter og højere råvareomkostninger i både Argentina og Brasilien.

Inklusiv justering for hyperinflation udgjorde de amerikanske aktiviteters driftsresultat 87 mio. kr. (2017: 103 mio. kr.) svarende til en overskudsgrad på 10,0% (2017: 11,2%).

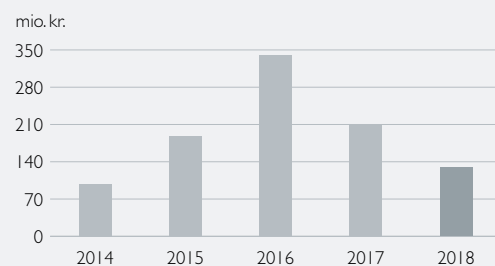
Koncernfunktioner

Omkostningerne til koncernfunktioner udgjorde 26 mio. kr. (2017: 27 mio. kr.) i 2018.

Særlige poster

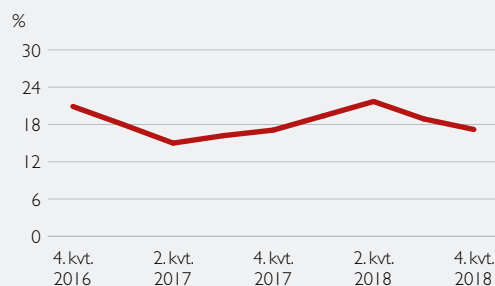
Årets særlige poster udgjorde -33 mio. kr. (2017: -14 mio. kr.) i overensstemmelse med de senest udmeldte forventninger om et niveau på maksimalt -35 mio. kr. Særlige poster vedrørte væsentligst tiltag under koncernens 'Perform 2018'-program, der blandt andet omfattede flytning af en række aktiviteter fra Tyskland til Ungarn samt organisationstilpasning i øvrigt, jf. note 11.

Investeringer ekskl. effekt af IAS 29

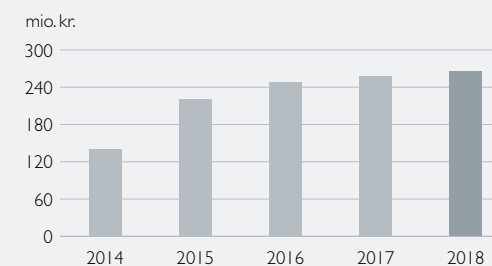
■ Investeringer i immaterielle og materielle aktiver

ROIC ekskl. effekt af IAS 29

— Afkast af investeret kapital (løbende 12 mdr.)

Pengestrømme

■ Pengestrømme fra driftsaktivitet

Udviklingen i 2018

Finansielle poster

Koncernens finansielle poster udgjorde -46 mio. kr. (2017: -54 mio. kr.) efter en nettovalutakurseffekt på -36 mio. kr. (2017: -34 mio. kr.) og en positiv effekt på 10 mio. kr. som følge af justering for hyperinflation. Koncernens renteomkostninger faldt til 22 mio. kr. (2017: 27 mio. kr.) i 2018.

Årets resultat

Resultat før skat udgjorde 136 mio. kr. (2017: 168 mio. kr.) i 2018. Udviklingen skyldes væsentligst det lavere driftsresultat og særlige poster relateret til blandt andet 'Perform 2018'-programmet.

Skat af årets resultat udgjorde -40 mio. kr. (2017: -46 mio. kr.), og koncernens effektive skattesats steg til 29% (2017: 27%) som følge af udskudt skat af reguleringer for hyperinflation i Argentina.

Årets resultat efter skat udgjorde 96 mio. kr. (2017: 122 mio. kr.).

Totalindkomst

Totalindkomsten udgjorde 85 mio. kr. (2017: 41 mio. kr.) i 2018. Udviklingen var positivt påvirket af overgang til hyperinflationsrapportering og en reduceret negativ påvirkning af valutakursregulering af dattervirksomheder i Argentina og Brasilien sammenlignet med sidste år, jf. note 34. Udviklingen i årets resultat påvirkede totalindkomsten negativt.

Investeringer og pengestrømme

Hartmanns immaterielle og materielle aktiver udgjorde 1.070 mio. kr. ved udgangen af 2018 (2017: 1.086 mio. kr.). Koncernens anlægsinvesteringer udgjorde 129 mio. kr. (2017: 208 mio. kr.) i overensstemmelse med de senest udmeldte forventninger i niveauet 125 mio. kr. Afskrivningerne udgjorde 134 mio. kr. (2017: 133 mio. kr.).

De samlede pengestrømme fra driftsaktivitet udgjorde 265 mio. kr. (2017: 258 mio. kr.) i 2018, hvor de negative ændringer i koncernens driftskapital var mindre end i 2017. Udviklingen var negativt påvirket af betaling af restruktureringsomkostninger relateret til 'Perform 2018'-programmet.

Koncernens pengestrømme fra investering faldt til -128 mio. kr. (2017: -205 mio. kr.) i 2018 fra et relativt højt niveau sidste år. De samlede pengestrømme fra drifts- og investeringsaktivitet steg til 136 mio. kr. (2017: 52 mio. kr.).

Hartmanns pengestrømme fra finansieringsaktivitet udgjorde -68 mio. kr. (2017: -78 mio. kr.) i 2018 og var drevet af udbetaling af udbytte på 66 mio. kr.

Hartmann reducerede den nettorentebærende gæld til 577 mio. kr. (2017: 641 mio. kr.) ved udgangen af 2018.

Hartmanns finansielle beredskab udgjorde 373 mio. kr. ved årets udgang (2017: 294 mio. kr.) og udgøres af likvide beholdninger og uudnyttede trækingsfaciliteter på lån og kassekreditter. Koncernens lån er underlagt sædvanlige finansielle covenants, jf. note 33.

Aktiver

De samlede aktiver faldt til 1.834 mio. kr. (2017: 1.865 mio. kr.).

ROIC

I 2018 udgjorde afkastet af den investerede kapital 17,2% (2017: 17,1%) eksklusiv justering for hyperinflation, og Hartmann indfrie dermed de senest udmeldte forventninger om et niveau på 17%. Inklusiv justering for hyperinflation faldt afkastet af den investerede kapital til 16,0% drevet af det lavere driftsresultat og en stigning i den investerede kapital som følge af de regnskabstekniske effekter af opjusterede værdier af anlægsaktiver og varebeholdninger.

Egenkapital

Ved årets udgang udgjorde egenkapitalen 765 mio. kr. (2017: 746 mio. kr.) svarende til en egenkapitalandel på 42% (2017: 40%). Hartmanns gearing udgjorde 75% (2017: 86%).

Resultatet pr. aktie udgjorde 13,9 kr. (2017: 17,6 kr.), og på generalforsamlingen den 9. april 2019 vil bestyrelsen foreslå en udbyttebetaling på 9,50 kr. pr. aktie (2017: 9,50 kr.) svarende til en udbytteandel på 69% (2017: 55%).

Moderselskab

I 2018 udgjorde omsætningen i moderselskabet 1.284 mio. kr. (2017: 1.226 mio. kr.), og driftsresultatet var 55 mio. kr. (2017: 66 mio. kr.). Årets resultat udgjorde 39 mio. kr. (2017: 68 mio. kr.).

Begivenheder efter balancedagen

Der er fra balancedagen og frem til datoen for aflæggelsen af denne årsrapport ikke indtruffet forhold, som væsentligt påvirker vurderingen af årsrapporten.

Forventninger og ambitioner

Forventninger til 2019

Hartmann forventer fortsat volumenvækst i kerneforretningen i 2019 drevet af den intensiverede salgsindsats på tværs af koncernens markeder. På den baggrund ventes koncernens samlede omsætning efter justering for hyperinflation at udgøre 2,2-2,4 mia. kr. trods en forventet normalisering af salget af maskiner og teknologi efter Hartmann Technologys høje bidrag til koncernens omsætning i de senere år.

Overskudsgraden ventes at udgøre 9-11% eksklusiv justering for hyperinflation. Indtjeningen påvirkes positivt af de gennemførte initiativer i 'Perform 2018'-programmet, der får fuld effekt i 2019. Derudover ventes forbedret kapacitetsudnyttelse og produktionseffektivitet at bidrage positivt til udviklingen, der omvendt ventes negativt påvirket af det lavere bidrag fra Hartmann Technology, højere papir- og energiomkostninger samt negative valutakurseffekter.

Anlægsinvesteringerne ventes at udgøre i niveauet 200 mio. kr.

Øvrige forudsætninger

Forventningerne er baseret på valutakurserne på dagen for aflæggelse af årsrapporten og opgjort eksklusive effekterne af eventuelle opkøb. Omsætning og driftsresultat i kerneforretningen er normalt højere i 1. og 4. kvartal end i 2. og 3. kvartal, da koncernens emballagesalg er sæsonbetonet.

Omsætning

2,2-2,4 mia. kr.

Overskudsgrad*

9-11%

Anlægsinvesteringer*

~200 mio. kr.

Ambitioner

Hartmann stræber efter løbende at skabe organisk vækst i kerneforretningen og sikre en attraktiv lønsomhed.

Evnen til at realisere de finansielle ambitioner vil variere over tid og afhænge af de gældende markedsforhold, kortsigtede effekter af kapacitetstilpasninger, forretningsudvikling og udsving i råvarepriser og valutakurser mm. Ambitionerne udtrykker således ledelsens forventninger til Hartmanns finansielle resultater ved uændrede valutakurser og under relativt stabile forhold. Ambitionerne suppleres med årlige forventninger baseret på de ventede udviklinger i de enkelte regnskabsår såvel som det forudsatte bidrag fra Hartmann Technology.

Over tid vil Hartmann øge emballagesalget i takt med eller over markedsvæksten og øge koncernens omsætning hvert år. På den baggrund er det Hartmanns ambition at opnå en overskudsgrad før særlige poster på mindst 14% eksklusiv justering for hyperinflation.

Forventninger

		2018			2019
	Årsrapport 2017	1. oktober	Delårsrapport 3. kv.	Realiseret	Forventninger
Omsætning	2,2-2,3 mia. kr.	2,1-2,2 mia. kr.	2,1-2,2 mia. kr.	2.207 mio. kr.	2,2-2,4 mia. kr.
Overskudsgrad*	11,5-13%	~10%	~10%	10,2%	9-11%
Anlægsinvesteringer*	~150 mio. kr.	~150 mio. kr.	~125 mio. kr.	129 mio. kr.	~200 mio. kr.
ROIC*	Mindst 18%	~17%	~17%	17,2%	-

* Eksklusiv justering for hyperinflation.

Udsagn om fremtiden

Udsagnene om fremtiden i denne årsrapport afspejler Hartmanns nuværende forventninger til fremtidige begivenheder og økonomiske resultater. Udsagnene er i sagens natur forbundet med usikkerhed, og de opnåede resultater kan derfor afvige fra forventningerne. Forhold, som kan medføre, at de opnåede resultater afviger fra forventningerne, er blandt andet udviklingen i konjunkturerne og på de finansielle markeder, ændringer i love og regler på Hartmanns markeder, udviklingen i efterspørgsel efter produkter, konkurrenceforhold samt råvarepriser. Se i øvrigt afsnittet om risikoforhold og note 33.

Strategi

Think ahead

Hartmann har i strategiperioden 2015-2018 udvidet det globale fabriksnetværk under overskriften 'Unpacking our potential' gennem etablering af en stærk platform for vækst i Syd- og Nordamerika med opkøbet af Sanovo Greenpack i 2015 og efterfølgende tilføjelse af nye fabrikker i Argentina, Brasilien og USA. Derudover har Hartmann gennemført en række effektiviseringstiltag i Europa, hvor produktionsnetværket er blevet tilpasset og kapaciteten udvidet. Vi har fokuseret på at sikre den rette balance mellem vækst og effektivitet, og resultaterne af indsatsen de senere år har skabt et stærkt udgangspunkt for fortsat fremgang.

I de kommende år vil Hartmann fortsætte fremdriften i kerneforretningen ved at udnytte den stigende efterspørgsel i koncernens markeder, som er drevet af en gunstig demografisk udvikling, tiltagende fokus på bæredygtighed og en række positive bevægelser i forbrugernes adfærdsmønstre. Hartmann lancerer derfor strategien 'Think ahead' med fokus på at:

- Sikre produktionskapacitet til at imødekomme stigende efterspørgsel og fortsætte volumenvæksten i samtlige regioner
- Løfte udnyttelsen af koncernens samlede produktionskapacitet
- Forbedre effektiviteten gennem øget automatisering og løbende udvikling af Hartmanns produktionsapparat og teknologi
- Styrke markedsføringsindsatsen
- Afsøge attraktive opkøbsmuligheder

'Think ahead' er baseret på Hartmanns styrker – vores ekspertise, stærke platform, alsidige produktportefølje og egen teknologi – og skal udbygge koncernens positioner som global markedsleder inden for ægemballage, den førende producent af frugtemballage i udvalgte markeder og den foretrukne leverandør af maskiner og teknologi til fremstilling af støbepapemballager.

Think ahead

Fokus

Kapacitet

Effektivisering

Markedsføring

Styrker

Ekspertise

Platform

Produkter

Teknologi

Tendenser

Demografi

Bæredygtighed

Forbrugeradfærd

Tendenser

Demografi

Vækst i verdens befolkning skaber øget efterspørgsel efter fødevarer, og generel velstandsfremgang løfter samtidig forbruget af emballeret æg og frugt yderligere. Verdens befolkning ventes at vokse til næsten 10 milliarder mennesker i 2050, og samtlige Hartmanns markeder forventes – med nogen variation – at være præget af både befolkningstilvækst og velstandsfremgang.

Derudover bidrager løbende tilflytning til byer og byområder generelt til fortsat fremgang for detailhandlen. Urbaniseringen ventes at medføre, at 2/3 af verdens befolkning vil leve i byer i 2050, hvilket skaber grundlag for en markant udvidelse af detailhandelssektoren, som ventes at løfte efterspørgslen efter koncernens produkter. Potentialet er fortsat betydeligt i en række af Hartmanns geografiske markeder, hvor en stor andel af æg sælges til forbrugerne uden for supermarkeder og den strukturerede detailhandel. Den demografiske udvikling og detailhandelens fremgang i Hartmanns modne markeder har historisk medført en stigning i udbredelsen af støbepapemballage og øget efterspørgsel efter koncernens premiumprodukter samt ekspertviden om forbrugernes præferencer og markedsføring af æg.

Hartmann forventer således, at den demografiske udvikling vil drive efterspørgslen efter koncernens produkter i de kommende år.

Bæredygtighed

Efterspørgslen efter bæredygtige emballageløsninger øges i takt med, at forbrugere, detailhandel, politikere og meningsdannere bliver opmærksomme på, at den udbredte anvendelse af plasticbaseret engangsemballage er uholdbar og har omfattende negative konsekvenser for miljø, dyreliv og mennesker. Andelen af genanvendt plastic er generelt lav, og den demografiske udvikling forventes at medføre en firedobling af forbruget frem imod 2050. Allerede i dag betyder udviklingen, at restprodukter fra råoliebaseret plastmateriale ophobes i verdenshavene, drikkevandet og på land.

Udfordringerne medfører i stigende omfang, at både politikere og detailhandel afsøger mulighederne for at genbruge eller erstatte den råoliebaserede plasticemballage. Adskillige detailhandelskæder har indført målsætninger om delvis eller fuldstændig udfasning af plasticemballage, og Hartmanns støbepapemballage til æg udgør et bæredygtigt alternativ. Derudover er støbepapemballage til æg prismæssigt konkurrencedygtigt, ligesom Hartmanns løsninger er velafprøvede og tilbyder den bedste beskyttelse og hygiejne under transport samt bedre markedsføringsmuligheder over for forbrugerne.

I de kommende år ventes stadig flere detailhandelskæder at erstatte plasticbaseret ægemballage med støbepapemballage. Det gør det muligt at imødekomme forbrugernes stigende efterspørgsel efter bæredygtige produkter og bidrage til en løsning på udfordringerne med plasticemballage uden, at detailhandelskæder eller forbrugere skal opgive fordele eller afholde væsentlige omkostninger i forbindelse med materialeskiftet.

Forbrugeradfærd

I en række markeder bidrager ændringer i forbrugeradfærd til at skabe fremgang i forbruget af æg per indbygger og betydelige skift i efterspørgslen efter forskellige ægtyper. Tiltagende opmærksomhed på forhold som sundhed, ernæring, lokal produktion, genbrug og dyrevelfærd skaber et stadig større behov for emballageløsninger, der kan bidrage til at differentiere de ægtyper, som detailhandelen markedsfører over for forbrugerne i forskellige priskategorier.

Æg betragtes i dag som en naturlig proteinkilde og en del af den varierede og sunde kost, som en stadig stigende andel af forbrugerne lægger vægt på. Samtidig medfører øget fokus på dyrevelfærd faldende efterspørgsel efter buræg, mens salget af æg fra eksempelvis skræbehøns samt fritgående og økologiske høns er i fremgang. Hartmann bistår i stigende grad detailhandelskæder med at optimere salget af æg og styrke indtjeningen gennem sortimentsoptimering og en struktureret tilgang til prissætning og markedsføring af æg.

Samlet set skaber ændringerne i forbrugernes adfærd og detailhandelens øgede fokus på ægsalget grundlag for øget efterspørgsel efter Hartmanns alsidige produktportefølje og viden om forbrugerpræferencer og markedsføring i de kommende år.

Strategi

Styrker

Ekspertise

Siden 1936 har Hartmann opbygget unik ekspertise inden for markedsføring af æg og produktion af støbepapemballage.

Vores indsigt i forbrugernes præferencer og adfærd er baseret på omfattende forbrugerundersøgelser, der gennemføres løbende og skaber værdi for kunderne i form af et databaseret grundlag for valg af sortimentssammensætning, markedsføringstiltag, design og placering i butikken.

Derudover trækker vi på indgående viden om støbepapemballagens egenskaber og muligheder, når vi samarbejder med kunderne om at optimere logistik og effektivitet på tværs af værdikæden – fra producent over pakkeri til point of sale.

Platform

Med afsæt i Hartmanns erfarne salgsstyrke har vi opbygget stærke markedspositioner, der understøttes af et veletableret produktionsnetværk, som løbende optimeres og udbygges for at forbedre effektiviteten, sikre fleksibilitet i produktionen og skabe grundlaget for koncernens fortsatte vækst.

Hartmanns emballage sælges i flere end 50 lande, og koncernen har 12 fabrikker beliggende i Argentina, Brasilien, Canada, Danmark, Israel, Kroatien, Ungarn og USA.

Produkter

Vores alsidige produktportefølje gør det muligt at skræddersy produktudbuddet til specifikke efterspørgselsmønstre blandt kunder og forbrugere på tværs af koncernens forskelligartede markeder.

Vi kan dække kundernes samlede behov og levere både premium- og standardprodukter til differentiering af æg i detailhandelen samt transport- og frugtemballage.

Alle produkter er baseret på returpapir, som er en fornybar, genanvendelig og biologisk nedbrydelig ressource – og Hartmann tilbyder FSC-mærkede og CO₂-neutrale produkter.

Teknologi

Hartmann Technologys velafprøvede teknologiske kompetencer sikrer et unikt afsæt for den løbende udvidelse, optimering og automatisering af vores produktionsapparat samt udviklingen af nye omkostnings- og energibesparende teknologier, processer og produktionsmetoder.

Vores konstante fokus på teknologisk udvikling og produktionsoptimering har dannet grundlaget for Hartmanns høje effektivitet og stærke lønsomhed. Derudover bidrager det løbende salg af maskiner og teknologi i udvalgte markeder til indtjeningen og skaber mulighed for indgåelse og vedligeholdelse af interessante partnerskaber i nye markeder.

Fokus

Under overskriften 'Think ahead' bringer vi Hartmanns styrker i spil for at udnytte de tendenser, der driver den attraktive udvikling i koncernens markeder. Vi vil i de kommende år særligt fokusere på at udvide og effektivisere produktionen samt styrke markedsføringsindsatsen.

Kapacitet

Vi vil øge produktionskapaciteten og fastholde vores stærke tilstedeværelse i eksisterende markeder, ligesom vi aktivt vil afsøge mulighederne for geografisk ekspansion for at imødekomme den stigende globale efterspørgsel efter bæredygtig emballage.

Effektivisering

Hartmanns produktionsomkostninger skal reduceres gennem løbende udvikling af koncernens produktionsapparat og teknologi samt målrettede investeringer i automatisering og udvikling af nye produkter, processer og produktionsmetoder.

Markedsføring

Markedsføringen af Hartmanns ekspertise og produkter samt fordelene ved støbepap skal intensiveres, så Hartmann løfter andelen af premiumprodukter og i højere grad bidrager til at drive konverteringen fra oliebaseret plasticemballage til miljøvenlige emballageløsninger i støbepap.

Strategi

Målsætninger

Europa

I de kommende år vil vi udbygge Hartmanns førende markedsposition i Europa gennem en øget markedsføringsindsats og udnyttelse af vores viden om kunder og forbrugeres præferencer i både modne og hastigt voksende markeder. I tillæg til den løbende rådgivning af kunderne om markedsføring og arbejdet for at løfte indtjeningen i supermarkeder-nes ægkategori vil vi sikre kunderne endnu bedre logistikløsninger og service.

I Østeuropa drives væksten primært af den hastige demografiske udvikling og detailkædernes fortsatte ekspansion, mens fremgangen i udvalgte markeder i det øvrige Europa ventes at blive drevet af konverteringen fra plasticemballage til emballage i støbepap. Vi vil fastholde Hartmanns høje kapacitetsudnyttelse og produktionseffektivitet gennem salg fremgang, automatisering og anvendelse af nye tekniske løsninger. Samtidig vil vi udvide produktionskapaciteten på samtlige fabrikker for at udnytte den gunstige udvikling og vinde yderligere markedsandele.

Initiativer

- Øget markedsføringsindsats
- Kapacitetsudvidelse på eksisterende fabrikker
- Yderligere automatisering af produktionen
- Udvikling og implementering af ny teknologi

Nordamerika

Vi vil øge Hartmanns markedsføringsindsats og løfte markedsandelen i Nordamerika betragteligt over tid med afsæt i konvertering fra skumplast- og plasticemballage til emballage i støbepap. På kort sigt vil vi løfte kapacitetsudnyttelsen i Nordamerika med særligt fokus på at øge andelen af premiumprodukter.

Væksten i det nordamerikanske marked drives af den gunstige demografiske udvikling, et stigende forbrug af æg samt fremgang i salget af æg uden for burægkategorien som følge af ændringer i forbrugernes adfærd. Konverteringen til støbepapemballage forventes at fortsætte og accelerere, hvilket skaber grundlag for tilførsel af yderligere produktionskapacitet på Hartmanns eksisterende fabrikker.

Initiativer

- Intensivering af markedsføringsindsatsen
- Forbedring af kapacitetsudnyttelsen
- Implementering af ny teknologi
- Tilførsel af kapacitet på eksisterende fabrikker

Sydamerika

I Sydamerika vil vi øge effektiviteten yderligere gennem optimering af produktionsallokeringen mellem Hartmanns fabrikker i henholdsvis Argentina og Brasilien. Tilpasningen skal sikre, at produktionen af æg- og frugtemballage sker tættere på kunderne. Indsatsen suppleres af løbende automatisering og teknologisk opgradering af det eksisterende produktionsapparat samt tilførsel af produktionskapacitet.

Den demografiske udvikling i Argentina og Brasilien ventes at medføre en langsigtet stigning i det samlede forbrug af æg og en positiv udvikling i ægkategorien samt i efterspørgslen efter koncernens emballage. På den baggrund venter Hartmann at løfte kapacitetsudnyttelsen og skabe grundlag for at tilføre yderligere produktionskapacitet.

Initiativer

- Forbedring af kapacitetsudnyttelsen
- Øget automatisering og teknologisk opgradering af produktionen
- Optimering af allokering mellem fabrikker
- Udvidelse af produktionskapaciteten

Som led i strategien 'Think ahead' afsøger Hartmann aktivt mulighederne for at udvide produktionsplatformen i eksisterende og nye markeder for at imødekomme den stigende globale efterspørgsel efter bæredygtig emballage

Markeder og produkter

Hartmann opererer på forskelligartede markeder med varierende produktudbud, som løbende tilpasses regionale behov. Hartmanns produktportefølje omfatter detail- og transportemballage til æg samt frugtemballage. Derudover sælger Hartmann i udvalgte markeder maskiner og teknologi til fremstilling af støbepapemballage.

Detaillemballage til æg er Hartmanns væsentligste produktkategori, og opdelingen i premium- og standardprodukter varierer for de enkelte markeder afhængig af forhold som detailhandelens modenhed, støbepapemballages udbredelse og fokus på bæredygtighed.

Inden for salg af æg- og frugtemballage er Europa samt Nord- og Sydamerika Hartmanns væsentligste markeder, mens Hartmann Technology sælger maskiner og teknologi til fremstilling af støbepapemballage globalt i udvalgte markeder.

Efterspørgslen efter æg- og frugtemballage er generelt stabilt stigende og ikke i væsentlig grad påvirket af konjunkturudsving. Udsving i valutakurser påvirker dog den sydamerikanske frugteksport og dermed også salget af frugtemballage. Efterspørgslen efter både æg- og frugtemballage er i en vis grad sæsonbetonet. Hartmanns primære markeder er konkurrenceprægede og betjenes af få store og flere mellemstore aktører.

Hartmann har udviklet og lanceret nye produktserier, som har sat standarden for kvalitetsemballage. Udviklingen af innovative produkter styrker Hartmanns position som kundernes foretrukne leverandør og medfører fordele ved fremstilling og transport. Vi sikrer derfor løbende koncernens immaterielle rettigheder med henblik på aktivt at beskytte Hartmanns produkter og varemærker.

Hartmann har løbende fokus på at imødekomme kundernes efterspørgsel efter stadig bedre markedsføringsmuligheder i premiumsegmentet for ægemballage. Samtidig udvikler vi produkter, som tilgodeser kundernes behov og giver mulighed for at optimere produktionsprocessen, øge kapaciteten og løfte kapacitetsudnyttelsen på fabrikkerne. I 2018 fokuserede Hartmann særligt på at placere produktionen i den amerikanske forretning tættere på koncernens kunder for at reducere leveringstid, transportomkostninger og miljøpåvirkning. Derudover viste flere detailhandelskæder stigende interesse for at fremhæve støbepapemballages bæredygtige egenskaber sammenlignet med plasticemballage.

Europa

Med en markedsandel på over 40% er Hartmann den førende producent af ægemballage på de relativt modne og konkurrenceprægede europæiske markeder. Den gennemsnitlige årlige vækst ventes at være i niveauet 1-3% i den kommende periode og varierer på tværs af landegrænser. Væksten drives generelt af en stigende efterspørgsel efter detailemballage gennem fortsat udbredelse og professionalisering af detailhandelen. Derudover skal yderligere vækst drives af en potentiel fremtidig konvertering fra plastic- til støbepapemballage i enkelte større markeder.

Nordamerika

I Nordamerika udgør Hartmanns støbepapprodukter 15-20% af det samlede marked for ægemballage i støbepap samt skumplast og plastic, som er positivt påvirket af et stigende forbrug af æg. Den gennemsnitlige årlige vækst på markedet for støbepapprodukter i Nordamerika ventes at være i niveauet 2% i den kommende tid. Yderligere vækst skal drives af tiltagende konvertering fra skumplast- og plasticemballage. Kunderne efterspørger i stigende grad produkter i premiumsegmentet, hvor Hartmann har en stærk markedsposition.

Sydamerika

Hartmann er markedsleder i Brasilien og Argentina, hvor vi sælger både æg- og frugtemballage. Efter en periode med moderat markedsvækst i de to lande ventes den gennemsnitlige årlige markedsvækst at være i niveauet 3-5% i den kommende periode som følge af voksende efterspørgsel, en gunstig demografisk udvikling og fortsat urbanisering. Hartmanns salg af frugtemballage er i vid udstrækning drevet af frugteksport.

Hartmann Technology

Koncernens teknologiske ekspertise udnyttes løbende i forbindelse med udbygning og optimering af Hartmanns produktion. Maskiner og teknologi sælges globalt i udvalgte markeder med henblik på at bistå kunderne med at imødekomme den stigende efterspørgsel efter støbepapemballage.

Markeder og produkter

Emballage

Detailemballage

Hartmanns detailemballage til æg sælges til alle kundetyper på tværs af geografier.

Premiumemballage tilbyder de bedste markedsføringsmuligheder med et bredt udvalg af størrelser, farver, designløsninger, tryk og etiketter. Emballagetypen anvendes derfor til differentiering af specialæg som eksempelvis økologiske æg og æg fra fritgående høns samt i forbindelse med salgsmæssig fremstød.

Standardemballage har et mere traditionelt udtryk, som kan tilpasses kundernes behov og er målrettet forbrugere, der efterspørger standardæg. Produkterne er veletablerede i markedet og tilbyder støbepapemballagens miljøvenlige og beskyttende egenskaber til en attraktiv pris.

Kundeportefølje

Hartmann sælger emballage til en geografisk veldiversificeret kundeportefølje, som udgøres af adskillige store virksomheder og et større antal mindre kunder.

Vi indgår i kunde- og samarbejdsforhold med aktører på tværs af værdikæden fra æg- og frugtproducenter over pakkerier til detailkæder, som i stadig større grad har indflydelse på underleverandørers valg af emballage.

Transport- og frugtemballage

Hartmanns transportemballage til æg og frugtemballage sælges til producenter og pakkerier. Produkterne anvendes også i et vist omfang i detailhandlen.

Æg pakkes typisk i transportemballage i forbindelse med distribution, hvor beskyttelse af æggene samt effektiv pakning og transport er afgørende. Emballagetypen produceres i varierende stykstørrelser til æg i forskellige størrelser.

Frugt kræver beskyttende og praktisk emballage ved pakning og transport både inden for vores sydamerikanske hjemmemarkeder og på eksporttruter. Hartmann sælger primært emballage til transport af æbler, pærer og meloner.

	Geografi			Producent	Kunder	
	Europa	Nordamerika	Sydamerika		Pakkeri	Detailkæde
Detailemballage						
Æg	X	X	X	X	X	X
Transport- og frugtemballage						
Æg	X		X	X	X	
Frugt			X	X	X	

Risikoforhold

Hartmann er udsat for en række driftsrisici, som virksomheden løbende forholder sig aktivt til. Direktionen har ansvaret for at identificere samt styre risici inden for de af bestyrelsen godkendte politikker. Direktionen gennemgår derudover i samarbejde med revisionsudvalget og bestyrelsen de risici, som kan påvirke Hartmanns operationelle og finansielle mål. Formålet med risikostyringen er at identificere risikoområder, fastlægge håndteringen af risici samt sikre en optimal balance mellem risiko og afkast.

Kommercielle risici

Afhængighed af kunder

Hartmanns kundeportefølje er veldiversificeret og fordelt på adskillige store kunder samt et større antal mindre kunder. Kundeporteføljen udvikler sig mod færre og større kunder, og Hartmann vil i fremtiden blive mere afhængig af denne kundegruppe.

Efterspørgslen efter æg og frugt

Kerneforretningen består af salg af æg- og frugtemballage, som påvirkes af efterspørgslen efter æg og frugt. Forbruget af æg og frugt kan påvirkes af en lang række faktorer, der er uden for Hartmanns kontrol, herunder udbrud af sygdomme blandt læggehøns og forbrugernes frygt for potentielle helbreds-mæssige effekter heraf, fremherskende sundhedsopfattelser, regionale eksport- og samhandelsbetingelser mv. Forbruget og dermed også efterspørgslen efter Hartmanns produkter har historisk været robust over for nedgang i den økonomiske vækst og drives primært af demografiske forhold samt tendenser inden for bæredygtighed og forbrugeradfærd.

Produktporteføljens sammenhæng

Hartmanns portefølje af støbepapprodukter omfatter detail- og transportemballage til æg samt frugtemballage. Detailemballage til æg sælges derudover som premium- og standardprodukter.

Koncernens omsætning og indtjening kan variere betydeligt som følge af forskydninger i salget på tværs af produktkategorier, da der er væsentlige prisforskelle mellem premium- og standardprodukter samt mellem detail-, transport- og frugtemballage. Hartmann arbejder løbende med at balancere salget af de enkelte kategorier af støbepapemballage med henblik på at imødekomme kundernes behov og optimere koncernens indtjening.

Afhængighed af leverandører

Hartmann har indgået aftaler med en række leverandører af returpapir, energi og andre råvarer. Hvis aftalerne med en eller flere af disse leverandører ophæves eller misligholdes, eller leverandørerne af andre årsager undlader at leve op til deres forpligtelser, kan det betyde, at virksomheden enten ikke får leveret de nødvendige råvarer eller bliver nødt til at købe fra alternative leverandører på andre vilkår.

Udsving i råvarepriser

Hartmann er afhængig af indkøbspriserne på de råvarer, som indgår i produktionen. I særdeleshed er virksomheden eksponeret for udsving i indkøbsprisen på returpapir og energi (elektricitet og gas), som er de væsentligste råvarer i produktionen.

Muligheden for at begrænse resultatfølsomheden i forhold til prisudviklingen på returpapir er begrænset, hvis leverancerne af de fornødne mængder skal sikres og fastholdes.

Hartmann indgår løbende fastprisaftaler med energileverandører for typisk 6 eller 12 måneder for en væsentlig del af energiforbruget. Det er dog ikke muligt at indgå fastprisaftaler med energileverandører i alle de lande, hvor Hartmann opererer.

Verserende retssager

Tønder Fjernvarmeselskab indgav i 2008 klage til Energitilsynet omkring prisfastsættelse af fjernvarme leveret fra Hartmann.

Den 28. november 2017 traf Energiklagenævnet en afgørelse vedrørende principperne for prisfastsættelse af fjernvarme leveret fra Hartmanns kraftvarmeværk i perioden fra 2003 til og med fjernvarmeleveringens ophør den 8. januar 2015. Afgørelsen erstattede tidligere afgørelser i sagen. Hartmann er fortsat uenig i principperne for fastsættelsen af fjernvarmeprisen, der ligger til grund for afgørelsen, og har fastholdt en stævning af Energiklagenævnet med henblik på en juridisk vurdering af stridsspørgsmålet.

På baggrund af intern gennemgang af afgørelsen og tilkendegivelser fra eksterne rådgivere vurderer ledelsen, at det er overvejende sandsynligt, at sagen igen hjemvises til fornyet behandling i Energiklagenævnet. Det er ledelsens vurdering, at et sandsynligt udfald af den fornyede behandling vil medføre et ændret princip for fastsættelse af varmeprisen. Hartmann har opgjort den økonomiske konsekvens heraf til -12 mio. kr. og nedskrevet koncernens tilgodehavende overfor Tønder Fjernvarmeselskab med 12 mio. kr. i 2017.

Energiklagenævnets afgørelse af 28. november 2017 medførte en hjemvisning af sagen til fornyet behandling hos Forsyningstilsynet med henblik på, at tilsynet tillader indregning af et overskud i Hartmanns priser fra den 1. januar 2012. Både Hartmann og Tønder Fjernvarmeselskab har i 2018 afgivet bemærkninger til Forsyningstilsynet, der endnu ikke har truffet afgørelse vedrørende parternes mellemværende.

Hartmann har opgjort de forventede omkostninger til at udgøre i niveauet 15 mio. kr. med en positiv likviditetseffekt på 24 mio. kr. Tønder Fjernvarme har derimod opgjort og fremsat et krav på 88 mio. kr., som Hartmann har afvist.

Risikoforhold

Sociale og miljømæssige risici

Sociale relationer og risici

Sikring af medarbejdernes sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, beskyttelse af menneskelige værdier i det omgivende samfund samt af de mennesker, der er i kontakt med Hartmann eller virksomhedens produkter, har høj prioritet. Hartmann har etableret processer, der sikrer, at sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen lever op til koncernens krav, samt at Hartmann håndterer sit sociale ansvar på en effektiv måde og optræder som en ansvarlig virksomhed i de lande, hvor virksomheden opererer.

Miljømæssige risici

Hartmanns aktiviteter, herunder produktion, salg, anvendelse, opbevaring og bortskaffelse af produkter, er underlagt en række miljømæssige love og regler. De miljømæssige risici overvåges både lokalt og fra hovedkontoret, så belastninger af det eksterne miljø enten forebygges, afhjælpes eller nedbringes til et minimum. Hartmann anvender og forventer også fremover at skulle anvende betydelige ressourcer på at efterleve og overholde miljømæssige love og regler.

Hartmann er blandt andet omfattet af regler om begrænsning af støj, regler for udledning af spildevand, bortskaffelse af affald samt underlagt EU's CO₂-kvoteordning. Det er virksomhedens politik at drive alle produktionsanlæg på en miljømæssigt forsvarlig måde og i overensstemmelse med bæredygtighedsprincipperne. En række af Hartmanns produktionsanlæg er ISO 14001-certificerede.

Læs mere om bæredygtig udvikling under 'Samfundsansvar' og på csr2018.hartmann-packaging.com.

Forsikringsforhold

Hartmann har et omfattende forsikringsprogram, der afspejler omfanget af aktiviteterne samt disses geografiske placering. Programmet gennemgås årligt med en forsikringsmægler, og der foretages løbende tilpasninger, som understøtter virksomhedens udvikling.

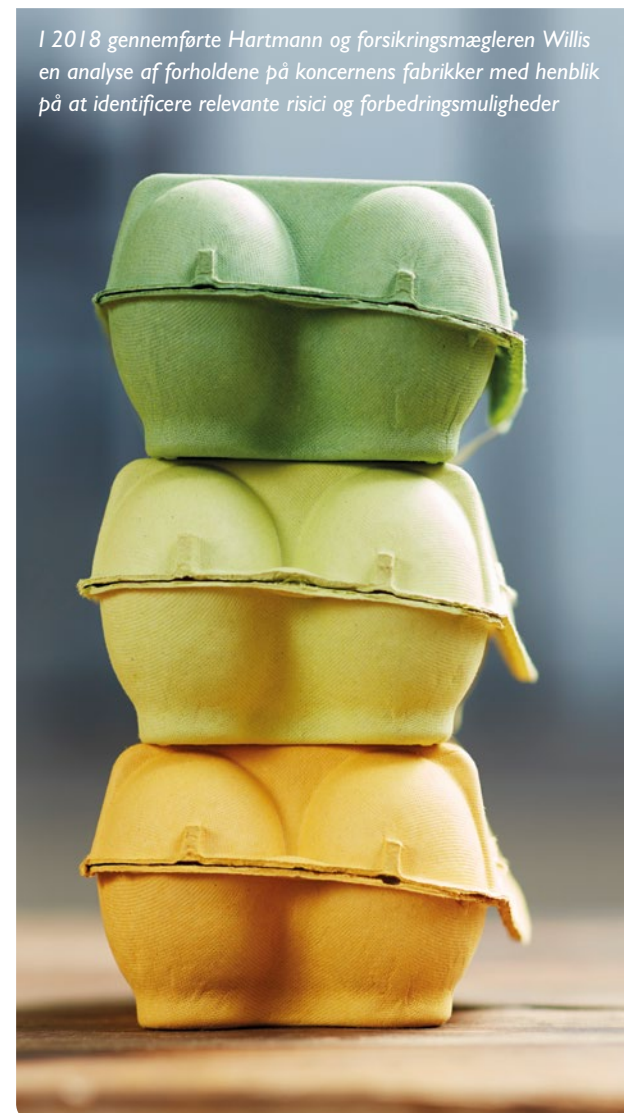
Hartmanns største enkeltstående risiko er totalskade på en fabrik som følge af brand, da reetablering af faciliteterne vil være tidskrævende og indebære risiko for både driftstab og tab af markedsandele. Hartmann har derfor tegnet en all risk-forsikring for alle produktionsanlæg, som blandt andet omfatter brandskade og driftstab. Herudover arbejdes der systematisk med forebyggelse af skader, og der er i samarbejde med en forsikringsmægler implementeret et Risk Management-program. Hartmanns forsikringsprogram omfatter blandt andet dækning af erhvervs- og produktansvar, ejendom og løsøre, driftstab, arbejds- og personskaade samt miljøansvar.

Finansielle risici

Udviklingen i resultat og egenkapital er påvirket af en række finansielle risici, herunder rente-, valuta-, likviditets- og kreditrisici.

Styringen af finansielle risici er forankret i koncernfinansfunktionen. Terminkontrakter anvendes til afdækning af valutarisici, der kan henføres til de kommercielle aktiviteter. Hartmann afdækker koncernens transaktionsrisici, så de primære valutaer til stadighed er afdækket i en periode på mindst 9 og maksimalt 12 måneder. Hartmann foretager ikke spekulative dispositioner. De finansielle risici og styringen heraf er uddybet i note 33.

I 2018 gennemførte Hartmann og forsikringsmægleren Willis en analyse af forholdene på koncernens fabrikker med henblik på at identificere relevante risici og forbedringsmuligheder

Hyperinflation

Argentina blev optaget på The International Practices Task Force's (IPTF) liste over hyperinflationsøkonomier med virkning fra 1. juli 2018, og Hartmann justerer derfor den argentinske forretnings bidrag til koncernregnskabet i overensstemmelse med kravene i IAS 29 om regnskabsaflæggelse i hyperinflationsøkonomier.

Ingen effekt på koncernens drift og udvikling

Den regnskabstekniske justering for hyperinflation har ingen direkte indflydelse på Hartmanns underliggende drift og udvikling, de samlede pengestrømme eller muligheden for at udbetale udbytte.

For at give et tydeligere indtryk af Hartmanns underliggende drift og udvikling præsenteres udvalgte regnskabstal før regnskabsmæssig justering for hyperinflation. Fremgangsmåden sikrer sammenhæng mellem den eksterne rapportering og de offentliggjorte forventninger samt overensstemmelse med den interne ledelsesrapportering og resultatopfølgning.

Som udgangspunkt præsenteres alle regnskabstal i ledelsesberetningen i denne årsrapport inklusiv justering for hyperinflation, og det specificeres tydeligt, når de rapporterede regnskabstal suppleres af tal eksklusiv justering for hyperinflation. Hartmanns forventninger til overskudsgraden, afkastet af den investerede kapital og de samlede anlægsinvesteringer præsenteres eksklusiv justering for hyperinflation, og udviklingen i disse resultatmål kommenteres derfor også eksklusiv justering for hyperinflation.

Udvikling i Argentina

Hartmanns tre fabrikker i Argentina fremstiller æg- og frugtembalage, og aktiviteterne udgør samlet set under 10% af koncernens samlede emballagesalg.

I 2018 har forretningen skabt kraftig vækst i emballagesalget og forbedret produktionseffektiviteten. Grundlaget for fremgangen er skabt over en længere periode under høj inflation, og den positive udvikling er fortsat i 2. halvår efter overgangen til hyperinflation.

Argentina har i perioden fra Hartmanns køb af aktiviteterne primo 2015 haft en gennemsnitlig årlig inflation i niveauet 25% frem til klassificeringen som hyperinflationsøkonomi i maj 2018. I 2018 har den gennemsnitlige årlige inflation udgjort i niveauet 48%. Den argentinske regering og centralbank har forsøgt at stabilisere økonomien ved indgreb, der medførte skarpe devalueringer af den argentinske peso (ARS) i maj og august.

Regnskabsmæssig betydning

Implementeringen af IAS 29 skal sikre, at Hartmanns koncernregnskab aflægges under hensyntagen til købekraften i Argentina og kursen på ARS på balancedagen.

Regnskabet er derfor tilpasset det generelle prisindeks* og kursen på ARS den 31. december 2018, ligesom visse regnskabsposter er påvirket af ændringer i prisindekset fra overtagelsen primo 2015 indtil 31. december 2018.

De generelle effekter af den regnskabstekniske justering for henholdsvis udvikling i prisindeks og valutakurs beskrives for væsentlige regnskabsposter på denne side og specificeres for den aktuelle udvikling på næste side samt i hoved- og nøgletalsoversigten og note 36.

Effekter af justering for hyperinflation

Købekrafttilpasning i lokal valuta

↑ Omsætning

Den rapporterede omsætning påvirkes positivt af tilpasning til ændringer i prisindekset fra 1. januar til 31. december 2018.

↓ Driftsresultat

Hartmanns driftsresultat påvirkes som udgangspunkt negativt af, at omkostninger og afskrivninger stiger drevet af det højere prisindeks og inflationstilpasning af de argentinske anlægsaktiver, der opjusteres fra overtagelsen i januar 2015 indtil balancedagen.

↑ Aktiver, investeret kapital og egenkapital

Inflationstilpasning af balancens ikke-monetære poster i Argentina, herunder anlægsaktiver og varebeholdninger, medfører en stigning i Hartmanns aktiver, investerede kapital og egenkapital.

↓ Afkast af den investerede kapital (ROIC)

Den negative påvirkning af driftsresultatet og stigningen i den investerede kapital har en negativ effekt på det rapporterede afkast af den investerede kapital.

↑ Anlægsinvesteringer

Hartmanns anlægsinvesteringer foretaget i Argentina i løbet af året stiger som følge af tilpasning til ændringer i prisindekset.

Ændret omregning til danske kroner

↓ Resultatopgørelse

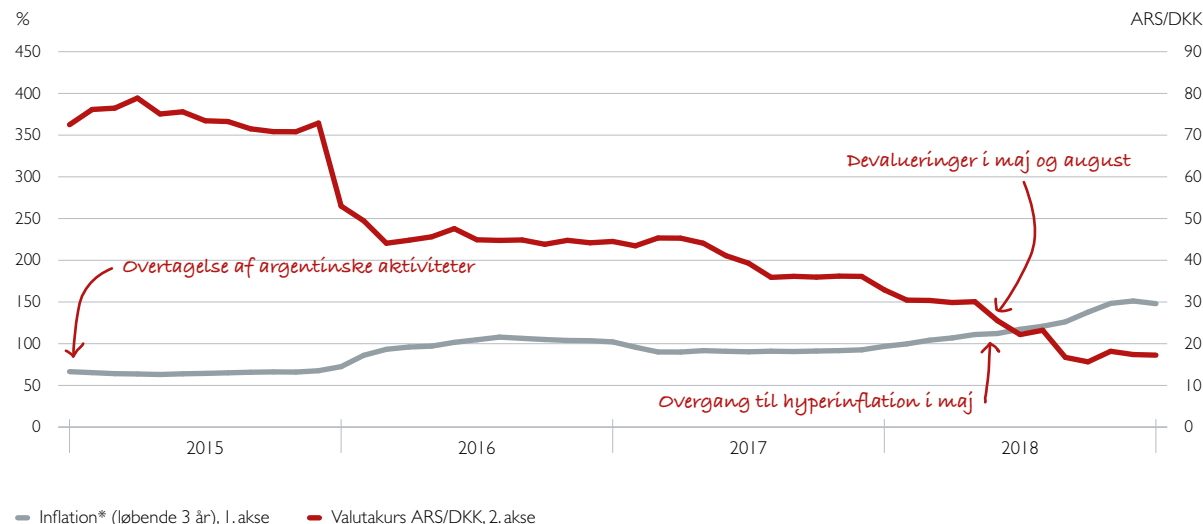
Resultatopgørelsen omregnes med afsæt i valutakursen på ARS ved udgangen af regnskabsåret. En negativ kursudvikling medfører derfor en negativ valutakurseffekt på positive resultatposter.

Samlet effekt af justering for hyperinflation

* Hyperinflationsjustering gennemføres med afsæt i det argentinske Wholesale Price Index frem til 31. december 2016 og National Consumer Price Index i Argentina fra 1. januar 2017.

Hyperinflation

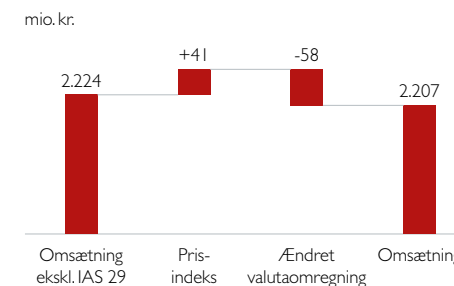
Inflations- og valutakursudvikling i Argentina

Effekt af justering for hyperinflation på udvalgte regnskabstal

mio. kr.	2018 Ekskl. IAS 29	Prisindeks- justeringer	Ændret valutaomregning	Samlet justering	2018
Nettoomsætning	2.224	41	(58)	(17)	2.207
Driftsresultat før afskrivninger	356	6	(14)	(8)	348
Driftsresultat	226	1	(12)	(11)	215
Finansielle poster, netto	(56)	(1)	11	10	(46)

Effekt af justering af omsætning

Den samlede effekt af implementeringen af IAS 29 på omsætningen i 2018 er sammensat af justering for prisindeksudviklingen og effekt af overgang til omregning af argentinske peso til danske kroner med afsæt i kursen pr. balancedagen.

Selvom en gennemsnitlig årlig stigning i prisindekset på 48% i perioden medførte en positiv effekt på 41 mio. kr. på koncernregnskabet, var den samlede effekt af justering for hyperinflation negativ. Krydskursen ARS/DKK faldt fra 32,9 ved årets begyndelse til 17,3 ved årets udgang. Den ændrede praksis for valutaomregning med afsæt i balancedagens kurs frem for transaktionsdagens kurs medførte således en negativ effekt på 58 mio. kr. på Hartmanns omsætning.

Hartmanns omsætning udgjorde 2.207 mio. kr. efter en samlet negativ påvirkning af justering for hyperinflation på 17 mio. kr.

* Hyperinflationsjustering gennemføres med afsæt i det argentinske Wholesale Price Index frem til 31. december 2016 og National Consumer Price Index i Argentina fra 1. januar 2017.

Ledelse

- 26 Samfundsansvar
- 27 Aktionærinformation
- 29 Virksomhedsledelse
- 30 Bestyrelse og direktion

Hartmann sikrede
kontinuitet, erfaring og
fornyelse ved ledelses-
ændringer i 2018

Samfundsansvar

Arbejdet med samfundsansvar og resultaterne heraf er beskrevet i Hartmanns Global Compact-fremskridtsrapport for 2018, som kan findes på csr2018.hartmann-packaging.com. Oplysningerne i denne årsrapport er en beskrivelse af udvalgte aktiviteter i 2018.

Samfundsansvar har været en integreret del af vores forretningsmodel siden 1936, hvor Hartmann etablerede produktion af bæredygtig støbepapemballage. Det er en konkurrencemæssig fordel samt en væsentlig parameter i markedsføringen af en række af vores produkter; da forbrugere, detailkæder og politikere stiller stadig større krav til emballages bæredygtighed.

Gode resultater af sikkerhedsindsats

Hartmann fastholdt det skarpe fokus på sikkerhed i 2018 og reducerede antallet af arbejdsulykker pr. million arbejdstimer (LTI-FR) med 31% fra året før. Siden 2015 har Hartmann nedbragt antallet af arbejdsulykker pr. million arbejdstimer med 49%.

Den positive udvikling i 2018 var i vid udstrækning drevet af forbedringer i Sydamerika, hvor ledelsen har arbejdet målrettet med at styrke sikkerhedskulturen og sikre effektiv videndeling. Sikkerhedsrepræsentanter fra de argentinske og brasilianske fabrikker deltager i fælles møder hver måned og tager afsæt i standardiserede og velgennemprøvede sikkerheds- og brandsikringsprocedurer. Derudover er der løbende blevet afholdt træningssessioner og fulgt op på overholdelsen af sikkerhedsforskrifter og anvendelse af obligatorisk sikkerhedsudstyr i produktionen.

Fortsat fokus på klimapåvirkning

Indsatsen for at mindske koncernens klimapåvirkning og løfte effektiviteten fortsatte i 2018 med særligt fokus på energireduktion og logistikforbedring. I den amerikanske forretning arbejdede vi således aktivt med at reducere leveringstiden, transportomkostningerne og miljøpåvirkningen ved at placere produktionen tættere på Hartmanns kunder.

I den europæiske forretning forberedte vi installation af en ny ovn, der anvender 40% mindre energi og tages i brug i 2019. Tørringen er den mest energiintensive del af produktionsprocessen, og Hartmann investerer løbende i at sikre den mest effektive ressourceanvendelse på dette område på koncernens fabrikker.

Vi arbejder løbende for at reducere miljø- og klimapåvirkningen gennem:

- Investering i ny procesteknologi
- Optimering af eksisterende teknologi
- Produkt- og produktionsudvikling
- Reduktion af spild

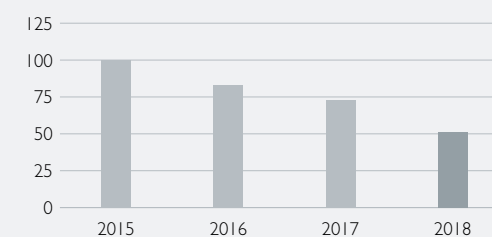
Styrket koordinering af arbejdet med samfundsansvar

Efter etableringen af en arbejdsgruppe og udnævnelsen af en CSR-ansvarlig med reference til direktionen i 2017 har vi i 2018 styrket koordineringen af arbejdet med samfundsansvar på tværs af koncernen. Arbejdsgruppen er sammensat af repræsentanter fra alle fabrikker, der deltager i en række møder i årets løb, hvor deltagerne udveksler viden om og erfaringer med tiltag på områder som eksempelvis klima, sikkerhed og antikorrupition.

Med støtte fra koncernfinansfunktionen har arbejdsgruppen i 2018 revideret koncernens processer for indsamling, behandling og rapportering af data om blandt andet energiforbrug, arbejdsulykker og audits af koncernens fabrikker og udvalgte leverandører.

Arbejdsulykker

Indeks (2015 = 100)

■ Arbejdsulykker pr. million arbejdstimer (LTI-FR)

Aktionærinformation

Aktiekapital

Hartmann har én aktieklasse, og hver aktie har én stemme. Dermed har alle aktionærer lige adgang til at stille forslag, deltage, ytre sig og stemme på generalforsamlingen. Aktierne har status af navneaktier og er omsætningspapirer uden indskrænkninger i omsættelighed. Der er ikke sket ændringer i aktiekapitalen i 2018.

Selskabets bestyrelse er af generalforsamlingen bemyndiget til – indtil den ordinære generalforsamling den 9. april 2019 – at lade Hartmann erhverve egne aktier med en pålydende værdi på højst 14.030.180 kr. til den til enhver tid gældende børskurs med en afvigelse på indtil 10%.

Hartmann-aktien

Hartmann-aktien begyndte året i kurs 320,0 og sluttede året i kurs 253,0. Koncernen udbetalte et udbytte på 9,50 kr. pr. aktie. Det samlede afkast på Hartmann-aktien udgjorde således -18% i 2018.

Selskabets aktie indgår i Nasdaq Copenhagens Mid Cap-segment, og Hartmann har en market maker-ordning, som skaber likviditet i aktien.

Ejerkreds

Ved årets udgang havde Hartmann ca. 2.400 navnenoterede aktionærer, som tilsammen repræsenterede 6,5 mio. aktier svarende til 95% af Hartmanns aktiekapital.

Følgende aktionær har over for Hartmann oplyst at besidde mindst 5% af aktiekapitalen:

- Thornico Holding A/S og hermed nærtstående parter, Odense, Danmark (68,6%)
- Lannebo Fonder AB, Stockholm, Sverige (6,25%)

Pr. 31. december 2018 havde Hartmann uændret en beholdning af egne aktier på 1,4% af aktiekapitalen.

Pr. 31. december 2018 ejede Hartmanns bestyrelse og direktion 0,1% af aktiekapitalen. Bestyrelsen og direktionen er registreret på Hartmanns permanente insiderliste og har kun mulighed for at handle Hartmann-aktier i en periode på fire uger efter offentliggørelse af regnskabsmeddelelser eller andre tilsvarende finansielle meddelelser, jf. Hartmanns interne regler.

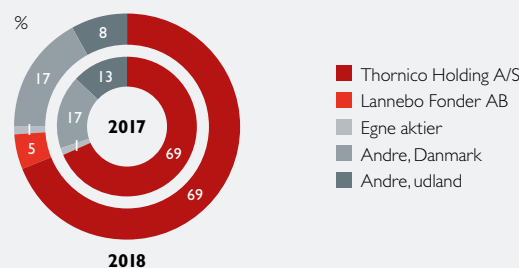
Udbytte

Bestyrelsen tilstræber at udbetale overskydende kapital i form af udbytte, så Hartmanns egenkapitalandel som udgangspunkt udgør maksimalt 45%. Udbetaling af kapital vil altid ske under hensyntagen til Hartmanns planer for vækst og likviditetsbehov.

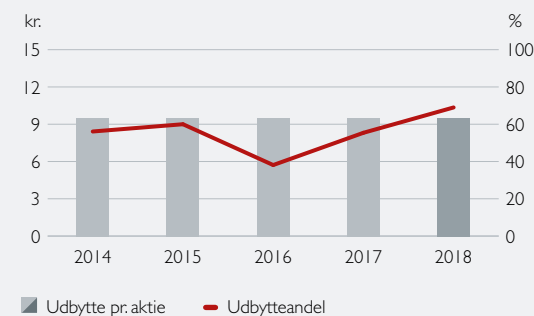
Hartmann-aktien

Fondsbørs	Nasdaq Copenhagen
Indeks	Mid Cap
Fondskode	DK0010256197
Kortnavn	HART
Antal aktier	7.015.090
Nominel stykstørrelse pr. aktie	20 kr.
Nominel aktiekapital	140.301.800 kr.
Bloomberg-kode	HART:DC

Aktionærsammensætning pr. 31. december

Udbytte

Aktionærinformation

Bestyrelsen vil på generalforsamlingen den 9. april 2019 foreslå, at der udbetales et udbytte for 2018 på 9,50 kr. pr. aktie (2017: 9,50 kr.), hvilket svarer til 66 mio. kr. og en udbytteandel på 69%.

Vederlag til direktionen

Hvis en kontrollerende andel af aktierne i Hartmann skifter ejer, forlænges opsigelsesvarslet for medlemmer af koncerndirektionen fra 12 måneder til 18 måneder med virkning fra den dag, hvor aktierne sælges. Det forlængede varsel gælder indtil 18 måneder efter overdragelsen.

Investor relations

Hartmanns mål er at give investorer og analytikere bedst mulig indsigt i de forhold, der vurderes at være relevante for at sikre en effektiv og fair kursdannelse på Hartmann-aktien. Kontakten til investorer og analytikere varetages af direktionen og IR-funktionen under hensyntagen til de lovgivningsmæssige krav og Hartmanns standarder for god selskabsledelse. Aktionærer, investorer, analytikere og andre interesserede, der har spørgsmål vedrørende Hartmann kan kontakte IR-funktionen via investor@hartmann-packaging.com. Hartmann deltager i udvalgte seminarer og afholder derudover individuelle møder med danske og internationale investorer og analytikere. Fire uger op til offentliggørelse af årsrapport og regnskabsmeddelelser kommenterer Hartmann ikke på forhold vedrørende finansielle resultater eller forventninger.

Finanskalender

9. april 2019	Generalforsamling
7. maj 2019	Delårsrapport 1. kvartal 2019
13. august 2019	Delårsrapport 2. kvartal 2019
14. november 2019	Delårsrapport 3. kvartal 2019

Elektronisk kommunikation

Hartmann kommunikerer elektronisk med aktionærerne, hvilket gør det muligt hurtigt og effektivt at indkalde til generalforsamling og udsende relevante oplysninger. Aktionærer kan registrere sig på investorportalen via investor.hartmann-packaging.com.

Virksomhedsledelse

Hartmanns lovpligtige redegørelse for virksomhedsledelse for regnskabsåret 2018, jf. § 107 b i årsregnskabsloven, kan findes på corporategovernance2018.hartmann-packaging.com.

Redegørelsen omfatter en uddybende beskrivelse af Hartmanns ledelsesstruktur samt en beskrivelse af hovedelementerne i selskabets interne kontrol og risikostyringssystemer i forbindelse med regnskabsaflæggelse.

Derudover beskriver redegørelsen Hartmanns stillingtagen til Komiteen for god Selskabsledelses anbefalinger som implementeret i Nasdaq Copenhagens Regler for udstedere af aktier. I 2018 fulgte Hartmann anbefalingerne for god selskabsledelse med følgende undtagelser:

- Bestyrelsen har ikke nedsat et egentligt nomineringsudvalg
- Bestyrelsen har ikke nedsat et egentligt vederlagsudvalg
- Direktionens variable vederlag bestod i 2018 alene af en kort-sigtet kontant bonusordning

Bestyrelsen har besluttet at oprette et kombineret nominerings- og vederlagsudvalg i 2019.

Ledelsesstruktur

Hartmann har en todelt ledelsesstruktur, som består af bestyrelsen og direktionen. Bestyrelsen udpeges af aktionærerne og fører tilsyn med direktionen. Bestyrelsen og direktionen er uafhængige af hinanden.

Bestyrelsen varetager selskabets overordnede ledelse og træffer beslutninger om den strategiske udvikling, finansielle forecasts, risikoforhold, køb og salg af virksomheder samt større udviklings- og investeringsprojekter.

Derudover fastsætter bestyrelsen direktionens ansættelsesvilkår og løn, som består af fast årlig gage og kontant præstationsrelateret bonus, der afhænger af de opnåede resultater. Hartmanns vederlagspolitik og koncernens vederlagsrapport for 2018 er tilgængelig på investor.hartmann-packaging.com, ligesom vederlag for 2018 er anført i note 9.

Direktionen ansættes af bestyrelsen og har ansvaret for selskabets daglige ledelse, herunder den driftsmæssige udvikling, resultaterne og den interne udvikling. Direktionen er ansvarlig for at gennemføre strategien og de overordnede beslutninger, som er godkendt af bestyrelsen.

Bestyrelsen har nedsat et revisionsudvalg, hvis opgaver primært omfatter overvågning af koncernens risikostyring, regnskabsudarbejdelse, økonomisk rapportering og interne kontroller samt overvågning af og kommunikation med den generalforsamlingsvalgte revisor. Revisionsudvalget rapporterer regelmæssigt til bestyrelsen.

Bestyrelsen holdt 16 møder i 2018 (2017: 8 møder), mens revisionsudvalget holdt 6 møder (2017: 4 møder).

Ændringer i bestyrelsen

På generalforsamlingen den 18. april 2018 blev Jan Klarskov Henriksen (adm. direktør i Aviagen Broiler Breeding Group Inc.) valgt som bestyrelsesmedlem, mens Niels Hermansen udtrådte af bestyrelsen efter ikke at have genopstillet.

Hartmanns bestyrelse har besluttet at stille forslag til aktionærerne om at styrke og udvide bestyrelsen i forbindelse med generalforsamlingen den 9. april 2019. Bestyrelsen vil foreslå nyvalg af de uafhængige kandidater Jan Madsen (koncerndirektør i Coop Danmark A/S) og Karen Hækkerup (tidligere adm. direktør i Landbrug &

Fødevarer) samt af Marianne Schelde (finansdirektør i Hartmanns storaktionær Thornico Holding A/S).

Bestyrelsesmedlem Jørn Mørkeberg Nielsen genopstiller ikke i forbindelse med generalforsamlingen den 9. april 2019.

Ændringer i direktionen

Administrerende direktør Ulrik Kolding Hartvig afgik ved døden den 18. februar 2018, hvorefter forhenværende koncernfinansdirektør Marianne Rørslev Bock fungerede som konstitueret adm. direktør.

Den 15. marts 2018 tiltrådte Torben Rosenkrantz-Theil som adm. direktør fra en stilling som Senior Vice President med ansvar for Hartmanns europæiske forretning.

Den 29. juni 2018 meddelte Marianne Rørslev Bock, at hun ville fratræde sin stilling som koncernfinansdirektør i Hartmann og fortsætte sin karriere som koncernfinansdirektør i Scandinavian Tobacco Group A/S. Den 18. september 2018 tiltrådte Flemming Steen som koncernfinansdirektør og afløste Marianne Rørslev Bock.

Bestyrelse og direktion

Bestyrelse

Agnete Raaschou-Nielsen
Bestyrelsesformand

Frem til 2011 direktør i Aalborg Portland A/S. Tidligere adm. direktør i Zacco Denmark A/S og Coca-Cola Tapperierne A/S samt underdirektør i Carlsberg A/S. Beskæftiger sig i dag udelukkende med bestyrelsesarbejde o.l.

Særlige kompetencer inden for international procesindustri, produktion, salg, ledelse og økonomi.

Bestyrelseshverv

Formand: Arkil Holding A/S og investeringsforeningerne Danske Invest, Danske Invest Select, Profil Invest og ProCapture samt kapitalforeningerne Danske Invest Institutional og AP Invest.

Næstformand: Novozymes A/S (revisionsudvalg).

Medlem: Aktieselskabet Schouw & Co. (revisionsudvalg) og Danske Invest Management A/S.

Steen Parsholt
Næstformand

Frem til 2005 nordisk chef for Aon og medlem af den europæiske ledelse. Tidligere koncernchef i NCM Holding i Amsterdam og i Citibank bl.a. som adm. direktør i Danmark. Beskæftiger sig i dag udelukkende med bestyrelsesarbejde o.l.

Særlige kompetencer inden for international ledelse, økonomi og finans.

Bestyrelseshverv

Formand: Alternative Equity Partners A/S, DA-DES A/S, Ejendomsaktieselskabet af 1. maj 2015, Equinox Global Ltd., Reviva SA, Secure Capital A/S, Secure Fondsmæglerselskab A/S.

Næstformand: NGF Denmark Holding ApS, NGF General Partner ApS og NGF Nature Energy Biogas A/S.

Medlem: Glitnir HoldCo ehf.

Jørn Mørkeberg Nielsen
Bestyrelsesmedlem

Adm. direktør i Cembrit Group A/S. Frem til 2016 adm. direktør i Xilco Holding CH AG (moderselskab for Sonion A/S) og bestyrelsesformand i en række Sonion-datterselskaber.

Særlige kompetencer inden for international ledelse, innovationsledelse, business-to-business salg og markedsføring, produktionsoptimering og finansiell styring.

Bestyrelseshverv

Formand: Cembrit A/S, Cembrit Holding A/S, Cembrit Logistics A/S, DKCF ApS og KK Group A/S.

Medlem: Skiold A/S, Skiold Group A/S og Viet-Jacobsen Fonden.

Jan Klarskov Henriksen
Bestyrelsesmedlem

Adm. direktør i Aviagen Broiler Breeding Group Inc. Tidligere adm. direktør for Lantmännen Unibake Holding A/S, Lantmännen Kronfågel Holding AB og Danæg a.m.b.a.

Særlige kompetencer inden for international ledelse i fødevareindustrien samt salg og markedsføring inden for fjerkræ- og æg-branchen.

Bestyrelseshverv

Formand: BPI A/S.

Bestyrelse og direktion

Bestyrelse – fortsat

Andy Hansen
Bestyrelsesmedlem

Kedelpasser hos Brødrene Hartmann A/S i Tønder, Danmark, siden 2004.

Valgt af medarbejderne i 2018 frem til den ordinære generalforsamling i 2022.

Palle Skade Andersen
Medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem

Produktionstekniker hos Brødrene Hartmann A/S i Tønder, Danmark, siden 1991.

Valgt af medarbejderne i 2018 frem til den ordinære generalforsamling i 2022.

Navn	Født	Køn	Nationalitet	Først valgt	Uafhængig	Revisionsudvalg	Møder i bestyrelse og udvalg*	Aktier 31. dec. 2018	Ændring i 2018
Bestyrelse									
Agnete Raaschou-Nielsen	1957	Kvinde	Dansk	2010	Ja	-	16	2.000	-
Steen Parsholt	1951	Mand	Dansk	2013	Ja	Formand	15 og 6	5.000	-
Jørn Mørkeberg Nielsen	1961	Mand	Dansk	2011	Ja	Medlem	12 og 6	2.700	-
Jan Klarskov Henriksen	1965	Mand	Dansk	2018	Ja	-	15	0	-
Andy Hansen	1977	Mand	Dansk	2014	-	-	16	56	-
Palle Skade Andersen	1969	Mand	Dansk	2018	-	-	15	0	-

* Der blev afholdt 16 møder i bestyrelsen og 6 møder i revisionsudvalget i 2018.

Bestyrelse og direktion

Direktion

Torben Rosenkrantz-Theil
Adm. direktør

Har omfattende international ledelseserfaring samt operationel og kommerciel ekspertise fra emballageindustrien.

Tidligere Senior Vice President og medlem af koncernledelsen med ansvar for Hartmanns europæiske forretning. Derudover erfaring som President for den nordamerikanske forretning og ansvarlig for koncernens strategiudvikling.

Bestyrelseshverv

Medlem: Sanovo Technology A/S.

Flemming Steen
Koncernfinansdirektør

Forretningsorienteret leder med stærk økonomisk og finansiell baggrund. Stor international erfaring og omfattende IT-kompetencer.

Tidligere stillinger inkluderer koncernfinansdirektør i Clipper Group, MT Højgaard og Junckers Industrier. Derudover flere positioner i A. P. Møller - Mærsk, herunder ansvarlig for strategi i Maersk Line samt CFO i APM Terminals.

Navn	Født	Køn	Nationalitet	Ansæt	Aktier 31. dec. 2018	Ændring i 2018
Direktion						
Torben Rosenkrantz-Theil	1975	Mand	Dansk	2007	0	-
Flemming Steen	1966	Mand	Dansk	2018	0	-

Regnskab

- 34 Totalindkomstopgørelse
- 35 Pengestrømsopgørelse
- 36 Balance
- 37 Egenkapitalopgørelse
- 39 Noter
- 83 Ledelsespåtegning
- 84 Revisionspåtegning

Totalindkomstopgørelse

mio. kr.	Note	Koncern		Moderselskab	
		2018	2017	2018	2017
Nettoomsætning	5	2.207,1	2.207,3	1.284,0	1.226,2
Produktionsomkostninger	6	(1.569,5)	(1.550,9)	(986,8)	(927,6)
Bruttoresultat		637,6	656,4	297,2	298,6
Salgs- og distributionsomkostninger	7	(323,9)	(325,4)	(180,7)	(159,2)
Administrationsomkostninger	8	(99,2)	(95,8)	(61,3)	(60,0)
Andre driftsindtægter	10	0,0	0,1	0,0	0,0
Resultat af primær drift før særlige poster		214,5	235,3	55,2	79,4
Særlige poster	11	(32,7)	(13,9)	(12,5)	(13,9)
Resultat af primær drift		181,8	221,4	42,7	65,5
Resultat efter skat i associerede virksomheder	20	0,0	0,1	-	-
Finansielle indtægter	12	33,0	10,7	28,7	37,0
Finansielle omkostninger	12	(78,9)	(64,4)	(22,5)	(39,4)
Resultat før skat		135,9	167,8	48,9	63,1
Skat af årets resultat	13	(39,8)	(45,8)	(9,7)	4,9
ÅRETS RESULTAT		96,1	122,0	39,2	68,0
Resultat pr. aktie, kr.	14	13,9	17,6	-	-
Udvandet resultat pr. aktie, kr.	14	13,9	17,6	-	-

mio. kr.	Note	Koncern		Moderselskab	
		2018	2017	2018	2017
Årets resultat		96,1	122,0	39,2	68,0
Poster som ikke kan blive omklassificeret til resultatet:					
Aktuarmæssige gevinster/(tab) på ydelsesbaserede pensionsordninger	26	13,1	(8,1)	-	-
Skat	13	(3,5)	2,2	-	-
Poster som kan blive omklassificeret til resultatet:					
Valutakursregulering af udenlandske dattervirksomheder	34	(45,8)	(75,6)	-	-
Hyperinflationsregulering af ikke-monetære poster, primo	36	33,5	-	-	-
Skat	13	(4,2)	-	-	-
Værdiregulering af sikringsinstrumenter:					
Indregnet i anden totalindkomst		(8,3)	8,5	(1,7)	3,5
Overført til nettoomsætning		1,6	(7,1)	(0,2)	(4,3)
Overført til produktionsomkostninger		0,8	(0,7)	0,8	(0,7)
Overført til finansielle poster		0,0	0,1	(0,2)	0,1
Skat	13	1,5	(0,3)	0,3	0,3
Anden totalindkomst efter skat		(11,3)	(81,0)	(1,0)	(1,1)
TOTALINDKOMST		84,8	41,0	38,2	66,9

Pengestrømsopgørelse

mio. kr.	Note	Koncern		Moderselskab	
		2018	2017	2018	2017
Resultat af primær drift før særlige poster		214,5	235,3	55,2	79,4
Afskrivninger		133,8	133,2	34,4	40,6
Regulering for andre ikke-kontante poster	15	7,8	(0,1)	0,0	0,0
Ændring i driftskapital mv.	15	(23,4)	(88,0)	(48,6)	19,5
Betalte restruktureringsomkostninger mv.		(32,8)	(2,4)	(12,5)	(2,4)
Pengestrømme fra primær drift		299,9	278,0	28,5	137,1
Modtagne renter mv.		9,0	8,4	16,5	12,6
Betalte renter mv.		(31,3)	(29,8)	(14,2)	(11,8)
Modtaget/(betalt) selskabsskat, netto*		(13,2)	1,0	(0,2)	(6,8)
Pengestrømme fra driftsaktivitet		264,4	257,6	30,6	131,1
Køb af immaterielle aktiver		(7,0)	(4,6)	(7,0)	(4,3)
Køb af materielle aktiver		(121,9)	(203,8)	(15,0)	(75,2)
Salg af materielle aktiver		0,6	1,9	0,0	0,0
Kapitalindskud i dattervirksomheder		-	-	(44,4)	(123,3)
Modtaget udbytte fra dattervirksomheder		-	-	5,2	24,4
Modtaget udbytte fra associerede virksomheder		0,1	0,0	0,1	0,0
Modtagne offentlige tilskud		0,0	1,1	0,0	0,0
Pengestrømme fra investeringsaktivitet		(128,2)	(205,4)	(61,1)	(178,4)
Pengestrømme fra drifts- og investeringsaktivitet		136,2	52,2	(30,5)	(47,3)
Optagelse af langfristede gældsforpligtelser	15	0,0	162,8	0,0	162,8
Afdrag på langfristede gældsforpligtelser	15	(2,4)	(175,5)	0,0	(170,0)
Udlån til dattervirksomheder	19	-	-	(13,8)	(24,8)
Modtagne afdrag fra dattervirksomheder	19	-	-	130,1	117,8
Udbetalt udbytte		(65,7)	(65,7)	(65,7)	(65,7)
Pengestrømme fra finansieringsaktivitet		(68,1)	(78,4)	50,6	20,1
PENGESTRØMME I ALT		68,1	(26,2)	20,1	(27,2)

mio. kr.	Note	Koncern		Moderselskab	
		2018	2017	2018	2017
Pengestrømme i alt		68,1	(26,2)	20,1	(27,2)
Likvider 1. januar		(28,3)	(11,6)	(57,2)	(37,6)
Valutakursregulering		(0,5)	9,5	(3,0)	7,6
LIKVIDER 31. DECEMBER		39,3	(28,3)	(40,1)	(57,2)
Likvider 31. december indregnes således:					
Likvide beholdninger		83,2	52,6	3,7	3,8
Kassekreditter		(43,9)	(80,9)	(43,8)	(61,0)
Likvider 31. december		39,3	(28,3)	(40,1)	(57,2)

* I sammenligningstal for koncernen er modregnet 16,1 mio. kr. vedrørende afsluttede skatterevisioner i Europa.

Pengestrømsopgørelsen kan ikke udledes alene af det offentliggjorte regnskabsmateriale.

Balance

Aktiver

mio. kr.	Note	Koncern		Moderselskab	
		2018	2017	2018	2017
Goodwill		63,9	69,9	10,7	10,7
Øvrige immaterielle aktiver		34,9	31,5	8,7	4,6
Immaterielle aktiver	16	98,8	101,4	19,4	15,3
Grunde og bygninger		294,4	301,3	16,0	13,5
Produktionsanlæg og maskiner		590,2	640,7	108,1	121,4
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar		15,1	20,9	5,6	9,2
Produktionsanlæg under opførelse		71,4	21,7	7,7	11,2
Materielle aktiver	17	971,1	984,6	137,4	155,3
Kapitalandele i dattervirksomheder	18	-	-	1.000,1	951,6
Tilgodehavender hos dattervirksomheder	19	-	-	301,9	413,1
Kapitalandele i associerede virksomheder	20	3,0	3,1	1,2	1,2
Udskudt skat	22	48,1	51,9	0,0	0,0
Andre langfristede aktiver		51,1	55,0	1.303,2	1.365,9
Langfristede aktiver		1.121,0	1.141,0	1.460,0	1.536,5
Varebeholdninger	23	196,6	240,6	70,2	93,8
Tilgodehavender fra salg	24	329,7	329,6	191,3	176,4
Tilgodehavender hos dattervirksomheder		-	-	76,4	51,2
Selskabsskat		3,4	8,6	0,0	2,6
Andre tilgodehavender		80,1	76,4	43,3	23,7
Periodeafgrænsningsposter		19,9	16,3	10,7	8,6
Likvide beholdninger		83,2	52,6	3,7	3,8
Kortfristede aktiver		712,9	724,1	395,6	360,1
AKTIVER		1.833,9	1.865,1	1.855,6	1.896,6

Passiver

mio. kr.	Note	Koncern		Moderselskab	
		2018	2017	2018	2017
Aktiekapital	25	140,3	140,3	140,3	140,3
Reserve for sikringstransaktioner		(3,8)	0,6	(1,4)	(0,4)
Reserve for omregningsreguleringer		(178,9)	(162,4)	-	-
Overført resultat		741,7	701,7	632,6	659,1
Foreslået udbytte		65,7	65,7	65,7	65,7
Egenkapital		765,0	745,9	837,2	864,7
Udskudt skat	22	21,4	14,3	0,5	0,5
Pensionsforpligtelser	26	31,7	51,4	0,0	0,0
Kreditinstitutter	34	616,0	607,7	616,0	607,7
Offentlige tilskud	27	3,8	5,9	0,0	0,9
Langfristede forpligtelser		672,9	679,3	616,5	609,1
Kreditinstitutter	34	0,0	4,5	0,0	0,0
Offentlige tilskud	27	1,0	1,6	0,0	0,5
Kassekreditter	34	43,9	80,9	43,8	61,0
Forudbetalinger fra kunder		6,1	45,3	2,9	34,3
Leverandørgæld		169,6	165,5	61,1	70,6
Gæld til dattervirksomheder		-	-	181,9	165,9
Gæld til associerede virksomheder		4,8	4,6	4,3	4,6
Selskabsskat		12,1	1,6	6,6	0,0
Hensatte forpligtelser	28	0,8	0,4	0,8	0,4
Anden gæld	29	157,7	135,5	100,5	85,5
Kortfristede forpligtelser		396,0	439,9	401,9	422,8
Forpligtelser		1.068,9	1.119,2	1.018,4	1.031,9
PASSIVER		1.833,9	1.865,1	1.855,6	1.896,6

Egenkapitalopgørelse

Koncern	2018						2017					
mio. kr.	Aktie- kapital	Reserve for sikrings- transaktioner	Reserve for omregnings- reguleringer*	Overført resultat	Foreslået udbytte	Egenkapital i alt	Aktie- kapital	Reserve for sikrings- transaktioner	Reserve for omregnings- reguleringer	Overført resultat	Foreslået udbytte	Egenkapital i alt
Egenkapital 1. januar	140,3	0,6	(162,4)	701,7	65,7	745,9	140,3	0,1	(86,8)	651,3	65,7	770,6
Årets resultat	-	-	-	30,4	65,7	96,1	-	-	-	56,3	65,7	122,0
Poster som ikke kan blive omklassificeret til resultatet												
Aktuarmæssige tab på ydelsesbaserede pensionsordninger	-	-	-	13,1	-	13,1	-	-	-	(8,1)	-	(8,1)
Skat	-	-	-	(3,5)	-	(3,5)	-	-	-	2,2	-	2,2
Poster som kan blive omklassificeret til resultatet												
Valutakursregulering af udenlandske dattervirksomheder	-	-	(45,8)	-	-	(45,8)	-	-	(75,6)	-	-	(75,6)
Hyperinflationsregulering af ikke- monetære poster; primo	-	-	33,5	-	-	33,5	-	-	-	-	-	-
Skat	-	-	(4,2)	-	-	(4,2)	-	-	-	-	-	-
Værdiregulering af sikringsinstrumenter:												
Indregnet i anden totalindkomst	-	(8,3)	-	-	-	(8,3)	-	8,5	-	-	-	8,5
Overført til nettoomsætning	-	1,6	-	-	-	1,6	-	(7,1)	-	-	-	(7,1)
Overført til produktionsomkostninger	-	0,8	-	-	-	0,8	-	(0,7)	-	-	-	(0,7)
Overført til finansielle poster	-	0,0	-	-	-	0,0	-	0,1	-	-	-	0,1
Skat	-	1,5	-	-	-	(1,5)	-	(0,3)	-	-	-	(0,3)
Anden totalindkomst	0,0	(4,4)	(16,5)	9,6	0,0	(11,3)	0,0	0,5	(75,6)	(5,9)	0,0	(81,0)
Totalindkomst i alt	0,0	(4,4)	(16,5)	40,0	65,7	84,8	0,0	0,5	(75,6)	50,4	65,7	41,0
Transaktioner med ejerne												
Udbetalt udbytte	-	-	-	-	(65,7)	(65,7)	-	-	-	-	(65,7)	(65,7)
Egenkapitalbevægelser i året	0,0	(4,4)	(16,5)	40,0	0,0	19,1	0,0	0,5	(75,6)	50,4	0,0	(24,7)
Egenkapital 31. december	140,3	(3,8)	(178,9)	741,7	65,7	765,0	140,3	0,6	(162,4)	701,7	65,7	745,9

* Reserve for omregningsreguleringer indeholder reserve for valutakursreguleringer af udenlandske dattervirksomheder samt hyperinflationsregulering af ikke-monetære balanceposter primo i Argentina.

Egenkapitalopgørelse

Morderselskab	2018					2017				
	Aktie- kapital	Reserve for sikringstrans- aktioner	Overført resultat	Foreslået udbytte	Egenkapital i alt	Aktie- kapital	Reserve for sikringstrans- aktioner	Overført resultat	Foreslået udbytte	Egenkapital i alt
mio. kr.										
Egenkapital 1. januar	140,3	(0,4)	659,1	65,7	864,7	140,3	0,8	656,7	65,7	863,5
Overførsel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	(0,1)	0,1	0,0	0,0
Årets resultat	-	-	(26,5)	65,7	39,2	-	-	2,3	65,7	68,0
Poster som kan blive omklassificeret til resultatet										
Værdiregulering af sikringsinstrumenter:										
Indregnet i anden totalindkomst	-	(1,7)	-	-	(1,7)	-	3,5	-	-	3,5
Overført til nettoomsætning	-	(0,2)	-	-	(0,2)	-	(4,3)	-	-	(4,3)
Overført til produktionsomkostninger	-	0,8	-	-	0,8	-	(0,7)	-	-	(0,7)
Overført til finansielle poster	-	(0,2)	-	-	(0,2)	-	0,1	-	-	0,1
Skat	-	0,3	-	-	0,3	-	0,3	-	-	0,3
Anden totalindkomst	0,0	(1,0)	0,0	0,0	(1,0)	0,0	(1,1)	0,0	0,0	(1,1)
Totalindkomst i alt	0,0	(1,0)	(26,5)	65,7	38,2	0,0	(1,2)	2,4	65,7	66,9
Transaktioner med ejerne										
Udbetalt udbytte	-	-	-	(65,7)	(65,7)	-	-	-	(65,7)	(65,7)
Egenkapitalbevægelser i året	0,0	(1,0)	(26,5)	0,0	(27,5)	0,0	(1,2)	2,4	0,0	1,2
Egenkapital 31. december	140,3	(1,4)	632,6	65,7	837,2	140,3	(0,4)	659,1	65,7	864,7

Noter

Generelle

40	Note 01	Anvendt regnskabspraksis
41	Note 02	Regnskabsregulering
42	Note 03	Væsentlige regnskabsmæssige skøn og vurderinger
43	Note 04	Segmentoplysninger

Totalindkomstopgørelsen

45	Note 05	Nettoomsætning
45	Note 06	Produktionsomkostninger
46	Note 07	Salgs- og distributionsomkostninger
46	Note 08	Administrationsomkostninger
46	Note 09	Personaleomkostninger
48	Note 10	Andre driftsindtægter
48	Note 11	Særlige poster
49	Note 12	Finansielle indtægter og omkostninger
50	Note 13	Skat af årets resultat
51	Note 14	Resultat pr. aktie

Pengestrømsopgørelsen

51	Note 15	Pengestrømme
----	---------	--------------

Balancen

51	Note 16	Immaterielle aktiver
54	Note 17	Materielle aktiver
56	Note 18	Kapitalandele i dattervirksomheder
57	Note 19	Tilgodehavender hos dattervirksomheder (langfristede)
57	Note 20	Kapitalandele i associerede virksomheder
58	Note 21	Andre tilgodehavender (langfristede)
59	Note 22	Udskudt skat
62	Note 23	Varebeholdninger
62	Note 24	Tilgodehavender fra salg
63	Note 25	Aktiekapital
64	Note 26	Pensionsforpligtelser
66	Note 27	Offentlige tilskud
67	Note 28	Hensatte forpligtelser
67	Note 29	Anden gæld

Øvrige

67	Note 30	Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor
68	Note 31	Sikkerhedsstillelser og eventualforpligtelser
69	Note 32	Operationel leasing
69	Note 33	Finansielle risici
72	Note 34	Finansielle instrumenter
78	Note 35	Nærtstående parter
78	Note 36	Hyperinflation i Argentina
80	Note 37	Efterfølgende begivenheder

Noter

01 Anvendt regnskabspraksis

Regnskabsgrundlag

Koncernregnskabet og moderselskabsregnskabet for 2018 for henholdsvis koncernen og Brødrene Hartmann A/S er aflagt i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og danske krav for børsnoterede selskaber. Brødrene Hartmann A/S er et aktieselskab med hjemsted i Danmark.

Koncernregnskabet og moderselskabsregnskabet aflægges i danske kroner, DKK, der er præsentrationsvaluta for koncernens aktiviteter og den funktionelle valuta for moderselskabet. Koncernregnskabet og moderselskabsregnskabet aflægges på basis af historiske kostpriser; bortset fra afledte finansielle instrumenter, der måles til dagsværdi og ikke-monetære poster i koncernens argentinske dattervirksomheder, der reguleres for hyperinflation.

Den anvendte regnskabspraksis er anvendt konsistent i regnskabsåret og for sammenligningstallene med undtagelse af reglerne i IAS 29 om regnskabsaflæggelse i hyperinflationsøkonomier, som er implementeret i 2018 uden tilpasning af sammenligningstal, jf. note 36.

Koncernregnskabet

Koncernregnskabet omfatter moderselskabet Brødrene Hartmann A/S samt virksomheder, hvori moderselskabet direkte eller indirekte besidder flertallet af stemmerettighederne eller på anden måde har kontrol over virksomhederne (dattervirksomheder). Virksomheder, hvori koncernen besidder mellem 20% og 50% af stemmerettighederne og udøver indflydelse, men ikke har kontrol, betragtes som associerede virksomheder.

Koncernregnskabet udarbejdes på grundlag af regnskaber for moderselskabet og dattervirksomhederne som et sammendrag af regnskabsposter af ensartet karakter. De regnskaber, der er anvendt til brug for konsolideringen, er udarbejdet i overensstemmelse med koncernens regnskabspraksis.

Der foretages eliminering af koncerninterne indtægter og omkostninger, aktiebesiddelser, udbytter og mellemværender samt realiserede og urealiserede interne gevinster og tab ved transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder. Moderselskabets kapitalandele i de konsoliderede dattervirksomheder udlignes med moderselskabets andel af dattervirksomhedernes dagsværdi af identificerede nettoaktiver opgjort på det tidspunkt, hvor koncernforholdet blev etableret.

Omregning af fremmed valuta

For hver af de rapporterende virksomheder i koncernen fastsættes en funktionel valuta. Den funktionelle valuta er den valuta, som benyttes i det primære økonomiske miljø, hvori den enkelte rapporterende virksomhed opererer.

Transaktioner i andre valutaer end den funktionelle valuta er transaktioner i fremmed valuta. Transaktioner i fremmed valuta omregnes ved første indregning til den funktionelle valuta efter transaktionsdagens kurs.

Gevinster og tab, der opstår mellem transaktionsdagens kurs og kursen på betalingsdagen, indregnes i totalindkomstopgørelsen som en finansiell post. Tilgodehavender, gæld og andre monetære poster i fremmed valuta omregnes til den funktionelle valuta til balancedagens kurs. Forskelle mellem balancedagens kurs og transaktionsdagens kurs eller kursen i den seneste årsrapport indregnes i totalindkomstopgørelsen som en finansiell post.

Ved indregning af udenlandske dattervirksomheder med anden funktionel valuta end danske kroner omregnes totalindkomstopgørelsen til transaktionsdagens valutakurs med undtagelse af totalindkomstopgørelsen for de argentinske dattervirksomheder, som omregnes til balancedagens valutakurs som følge af reglerne om regulering for hyperinflation. Som transaktionsdagens kurs anvendes den aktuelle måneds gennemsnitskurs. Udenlandske dattervirksomheders balanceposter inkl. goodwill omregnes til balancedagens valutakurs.

Kursforskelle, opstået ved omregning af disse virksomheders egenkapital ved årets begyndelse til balancedagens valutakurs samt ved omregning af totalindkomstopgørelser fra gennemsnitskurser til balancedagens valutakurs, indregnes i koncernregnskabet under anden totalindkomst og i egenkapitalen i reserve for omregningsreguleringer.

Ved hel eller delvis afståelse af udenlandske enheder, indregnes den andel af de akkumulerede valutakursreguleringer, der er indregnet i egenkapitalen, og som kan henføres hertil, i årets resultat sammen med eventuel gevinst eller tab ved afståelsen.

Totalindkomstopgørelse

Anvendt regnskabspraksis for posterne i totalindkomstopgørelsen er beskrevet i de respektive noter til totalindkomstopgørelsen.

Pengestrømsopgørelsen

Pengestrømsopgørelsen viser pengestrømme for året opdelt på drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet, årets forskydning i likvider samt likvider ved årets begyndelse og udgang.

Pengestrømme fra driftsaktivitet

Pengestrømme fra driftsaktivitet opgøres efter den indirekte metode som resultat af primær drift før særlige poster reguleret for ikke-kontante poster, ændring i driftskapital, betalte og modtagne renter, betalt selskabsskat samt betalte restruktureringsomkostninger.

Pengestrømme fra investeringsaktivitet

Pengestrømme fra investeringsaktivitet omfatter betalinger ved køb og salg af immaterielle og materielle aktiver, køb af dattervirksomheder, kapitalindskud i dattervirksomheder, udbytte modtaget fra associerede og dattervirksomheder samt modtagne offentlige tilskud.

Pengestrømme fra finansieringsaktivitet

Pengestrømme fra finansieringsaktivitet omfatter optagelse og tilbagebetaling af lån, ændringer i størrelse eller sammensætning af aktiekapitalen, herunder køb og salg af egne kapitalandele og omkostninger forbundet hermed, samt udbyttebetaling til selskabsdeltagere. Moderselskabet forestår finansiering af dattervirksomheder og i moderselskabets pengestrømsopgørelse indgår udlån til dattervirksomheder samt afdrag herpå som finansieringsaktivitet.

Likvider

Likvider omfatter likvide beholdninger og kassekreditter der kan kræves tilbagebetalt på anfordring.

Balancen

Anvendt regnskabspraksis for posterne i balancen er med undtagelse af nedenstående beskrevet i de respektive noter til balancen.

Selskabsskat

Aktuelle skatteforpligtelser og tilgodehavende aktuel skat indregnes i balancen som beregnet skat af årets skattepligtige indkomst reguleret for skat af tidligere års skattepligtige indkomster samt for betalte acontoskatter. Skyldige og tilgodehavende sambeskatningsbidrag indregnes i balancen under selskabsskat.

Noter

01 Anvendt regnskabspraksis – fortsat

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter, indregnet under aktiver, omfatter betalte omkostninger vedrørende efterfølgende regnskabsår.

Egenkapital

Udbytte

Forslag til udbytte for regnskabsåret vises som en særskilt post under egenkapitalen. Foreslået udbytte indregnes som en forpligtelse på tidspunktet for vedtagelse på generalforsamlingen.

Egne kapitalandele

Anskaffelses- og afståelsessummer for samt udbytte af egne kapitalandele, erhvervet af moderselskabet eller dattervirksomhederne, indregnes i egenkapitalen under overført resultat.

Reserve for omregningsreguleringer

Reserve vedrørende omregningsreguleringer i koncernregnskabet omfatter akkumulerede kursforskelle opstået ved omregning af regnskaber for udenlandske dattervirksomheder fra deres funktionelle valuta til koncernens præsentationsvaluta. Samtidig indeholder reserven effekt af hyperinflationsregulering af ikke-monetære poster i Argentina pr. 1. januar 2018.

Reserve for sikringstransaktioner

Reserve for sikringstransaktioner indeholder den akkumulerede nettoændring i dagsværdien af sikringstransaktioner, der opfylder kriterierne for sikring af fremtidige betalingsstrømme, og hvor den sikrede transaktion endnu ikke er realiseret.

Finansielle forpligtelser

Finansielle forpligtelser omfatter gæld til kreditinstitutter, leverandørgæld, gæld til dattervirksomheder og associerede virksomheder samt anden gæld.

Gæld til kreditinstitutter indregnes ved låneoptagelsen til det modtagne provenu med fradrag af afholdte transaktionsomkostninger. I efterfølgende perioder måles gæld til kreditinstitutter til amortiseret kostpris svarende til den kapitaliserede værdi ved anvendelse af den effektive rente, hvorved forskellen mellem provenuet og den nominelle værdi (kurstab) indregnes i årets resultat over låneperioden.

Øvrige gældsforpligtelser måles til amortiseret kostpris.

02 Regnskabsregulering

Nye regnskabsstandards og fortolkningsbidrag i 2018

Hartmann har implementeret alle nye og reviderede regnskabsstandards og fortolkningsbidrag, der er godkendt af EU, og som har virkning for regnskabsår, der begynder 1. januar 2018, herunder IFRS 9 og IFRS 15. Endvidere har Hartmann i 2018 implementeret IAS 29 om regnskabsaflægelse i hyperinflationsøkonomier.

IFRS 9

Hartmann-koncernen har med virkning fra 1. januar 2018 implementeret IFRS 9, Finansielle instrumenter, der erstatter IAS 39. Standarden indførte blandt andet en ny model for klassifikation og måling af finansielle aktiver og forpligtelser baseret på virksomhedens forretningsmodel og de underliggende pengestrømmes karakteristika. Samtidig introduceredes en ny nedskrivningsmodel for finansielle aktiver.

Det ændrede princip for nedskrivning af finansielle aktiver påvirkede ikke Hartmanns eksisterende proces for nedskrivning væsentligt og har derfor ikke haft nogen beløbsmæssig påvirkning på koncernen eller moderselskabet. Implementeringen af standarden har alene haft indvirkning på oplysningskravene vedrørende tilgodehavender fra salg.

Samtidig indførtes en ændring af betingelserne for anvendelse af regnskabsmæssig sikring, herunder omfanget af poster der kan sikres og instrumenter, der kan anvendes som sikringsinstrumenter. Det er ledelsens vurdering at Hartmanns eksisterende praksis efter IAS 39 også opfylder de nye krav.

IFRS 15

Hartmann har med virkning fra 1. januar 2018 implementeret IFRS 15, Omsætning fra kontrakter med kunder. IFRS 15 erstattede omsætningsstandarderne IAS 11 og IAS 18 samt fortolkningsbidrag.

Den nye standard har indført en ny model for indregning og måling af omsætning vedrørende salgskontrakter med kunder. Den nye model bygger på en femtrinsproces, som skal følges for alle salgskontrakter med kunder for at fastlægge, hvornår og hvordan omsætning skal indregnes i resultatopgørelsen.

Implementeringen af IFRS 15 har ikke haft reel betydning for Hartmanns indregning af omsætning for 2018. De nye regler har alene en potentiel

påvirkning på en ubetydelig del af omsætningen i Hartmann Technology, idet indregning af visse ydelser, der leveres over tid i forbindelse med salg af maskiner, skal udskydes. I indeværende regnskabsår har Hartmann Technologys salg af maskiner fundet sted i første halvår og alle relaterede ydelser forbundet med disse er leveret i regnskabsåret.

IAS 29

Argentina er pr. 1. juli 2018 blevet optaget på IPTF's liste over hyperinflationsøkonomier. Som følge heraf har Hartmann fra og med delårsrapporten for 3. kvartal 2018 implementeret IAS 29 om regnskabsaflægelse i hyperinflationsøkonomier. Implementeringen er i overensstemmelse med IAS 29, indregnet med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 2018 uden tilpasning af sammenligningstal. Årets regnskabstal for Hartmanns argentinske aktiviteter er derfor inflationskorrigeret inden omregning til koncernens præsentationsvaluta, DKK.

For Hartmanns argentinske aktiviteter omregnes indtægter og omkostninger for hele indeværende regnskabsår til DKK ved anvendelse af balancedagens kurs på ARS. Forud for omregningen til DKK inflationskorrigeres resultatopgørelsen og balancens ikke-monetære poster i Argentina under hensyntagen til ændringerne i den argentinske pesos købekraft (inflation) fra tidspunktet for første indregning og frem til balancedagen.

Effekten af inflationskorrektion af resultatopgørelsen og balancens ikke-monetære poster vedrørende inflationen i indeværende regnskabsår indregnes som finansielle indtægter. Effekten af inflationskorrektion af ikke-monetære balanceposter fra første indregning i tidligere regnskabsår og frem til udgangen af det forudgående regnskabsår indregnes under anden totalindkomst i egenkapitalen som reserve for omregningsreguleringer.

Nye regnskabsstandards, der ikke er trådt i kraft og ikke er førtidsimplementeret

IASB har udstedt en ny standard, IFRS 16, Leases, som er obligatorisk for koncernen og moderselskabet for regnskabsår, der begynder 1. januar 2019 eller senere. IFRS 16, Leases, der erstatter IAS 17 kræver indregning i leasingtagers regnskab af leasingaftaler, der løber i mere end 12 måneder, og hvor det leasede aktiv ikke har en lav værdi. Hver leasingaftale indregnes i balancen i form af en leasingforpligtelse og et aktiv, som repræsenterer leasingtagers ret til at bruge det underliggende aktiv.

Noter

02 Regnskabsregulering - fortsat

Implementeringen påvirker resultatopgørelsen ved at omkostningsførte leasingydelse erstattes af afskrivninger på leasingaktivet og renteomkostninger fra leasingforpligtelsen.

Hartmann har opgjort effekten ved indregning af leasingaftaler efter IFRS 16. Opgørelsen viser at balancesummen pr. 1. januar 2019 forøges med 74,9 mio. kr. for koncernen og 10,0 mio. kr. for moderselskabet som følge af indregning af materielle leasingaktiver og leasingforpligtelser.

Resultateffekten ved implementering af IFRS 16, med den aktuelle sammensætning af leasingaftaler pr. 31. december 2018, vil for koncernen medføre, at årlige leasingomkostninger på 10,2 mio. kr. erstattes af henholdsvis afskrivninger på 9,0 mio. kr. og renter på 2,6 mio. kr. i første år. Implementeringen vil således for koncernen medføre en positiv effekt på driftsresultatet på 1,2 mio. kr., men en samlet negativ effekt for koncernens resultat før skat på 1,4 mio. kr.

For moderselskabet vil resultatopgørelsen påvirkes ved, at leasingomkostninger på 2,4 mio. kr. erstattes af henholdsvis afskrivninger på 2,3 mio. kr. og renter på 0,1 mio. kr. i første år. For moderselskabet vil driftsresultatet således påvirkes positivt med 0,1 mio. kr., mens resultat før skat forventes uændret ved indregning efter IFRS 16.

Aktiveringen af leasingaftaler efter IFRS 16 vil samtidig påvirke koncernens hoved- og nøgletal. Koncernens investerede kapital påvirkes med 74,9 mio. kr. pr. 1. januar 2019, og med den aktuelle sammensætning af leasingaftaler pr. 31. december 2018 forventes implementeringen at medføre en reduktion i afkastet af investeret kapital (ROIC) i niveauet 0,8%-point og en reduktion i egenkapitalandelen i niveauet 1,7%-point.

Det nye regelsæt for IFRS 16 ventes ikke at få nogen synlig effekt på overskudsgraden grundet den kun marginalt positive påvirkning af driftsresultatet.

Eventuel indgåelse af nye leasingaftaler i løbet af 2019 vil medføre indregning som henholdsvis tilgange på leasingaktiver og optagelse af yderligere leasingforpligtelser, hvilket vil øge den forventede effekt på de førnævnte regnskabsposter og nøgletal for 2019.

03 Væsentlige regnskabsmæssige skøn og vurderinger

Ved anvendelsen af koncernens og moderselskabets regnskabspraksis er det nødvendigt, at ledelsen foretager vurderinger og skøn af samt opstiller forudsætninger for den regnskabsmæssige værdi af aktiver og forpligtelser, som ikke umiddelbart kan udledes fra andre kilder.

De foretagne vurderinger, skøn og forudsætninger baseres på historiske erfaringer og andre relevante faktorer, som ledelsen vurderer forsvarlige efter omstændighederne, men som i sagens natur er usikre og uforudsigelige. De foretagne skøn og de underliggende forudsætninger vurderes løbende.

Ændringer til de foretagne regnskabsmæssige skøn indregnes i den regnskabsperiode, hvori ændringen finder sted, samt fremtidige regnskabsperioder, hvis ændringen både påvirker den periode, hvori ændringen finder sted, og efterfølgende regnskabsperioder.

Væsentlige regnskabsmæssige skøn, forudsætninger og usikkerheder

Indregning og måling af aktiver og forpligtelser er ofte afhængig af fremtidige begivenheder, hvorom der hersker en vis usikkerhed. I den forbindelse er det nødvendigt at forudsætte et hændelsesforløb, der afspejler ledelsens vurdering af det mest sandsynlige udfald.

En række forudsætninger og usikkerheder er væsentlige at bemærke, idet de har haft betydelig indflydelse på de i koncern- og moderselskabsregnskabet indregnede aktiver og forpligtelser og kan nødvendiggøre korrektioner i efterfølgende regnskabsår, såfremt de forudsatte hændelsesforløb ikke realiseres som forventet. Disse forudsætninger og usikkerheder er med undtagelse af nedenstående beskrevet i de respektive noter til regnskabet.

Kraftvarmeværket i Tønder

Tønder Fjernvarmeselskab indgav i 2008 klage til Energitilsynet omkring prisfastsættelse af fjernvarme leveret fra Hartmann.

Den 28. november 2017 traf Energiklagenævnet en afgørelse vedrørende principperne for prisfastsættelse af fjernvarme leveret fra Hartmanns kraftvarmeværk i perioden fra 2003 til og med fjernvarmeleveringens ophør den 8. januar 2015. Afgørelsen erstattede tidligere afgørelser i sagen. Hartmann er fortsat uenig i principperne for fastsættelsen af fjernvarmeprisen, der ligger til

grund for afgørelsen, og har fastholdt en stævning af Energiklagenævnet med henblik på en juridisk vurdering af stridsspørgsmålet.

På baggrund af intern gennemgang af afgørelsen og tilkendegivelser fra eksperterne rådgivere vurderer ledelsen, at det er overvejende sandsynligt, at sagen igen hjemvises til fornyet behandling i Energiklagenævnet. Det er ledelsens vurdering, at et sandsynligt udfald af den fornyede behandling vil medføre et ændret princip for fastsættelse af varmeprisen. Hartmann har opgjort den økonomiske konsekvens heraf til -12 mio. kr. og nedskrevet koncernens tilgodehavende overfor Tønder Fjernvarmeselskab med 12 mio. kr. i 2017.

Energiklagenævnets afgørelse af 28. november 2017 medførte en hjemvisning af sagen til fornyet behandling hos Forsyningstilsynet med henblik på, at tilsynet tillader indregning af et overskud i Hartmanns priser fra den 1. januar 2012. Både Hartmann og Tønder Fjernvarmeselskab har i 2018 afgivet bemærkninger til Forsyningstilsynet, der endnu ikke har truffet afgørelse vedrørende parternes mellemværende.

Hartmann har opgjort de forventede omkostninger til at udgøre i niveauet 15 mio. kr. med en positiv likviditetseffekt på 24 mio. kr. Tønder Fjernvarme har derimod opgjort og fremsat et krav på 88 mio. kr., som Hartmann har afvist.

Noter

04 Segmentoplysninger

Aktiviteter	2018			2017		
	Europe	Americas	Sum af rapporteringspligtige segmenter	Europe	Americas	Sum af rapporteringspligtige segmenter
Omsætning fra eksterne kunder						
Støbepapemballage	1.225,7	883,9	2.109,6	1.174,5	917,3	2.091,8
Maskiner og teknologi	114,8	0,0	114,8	115,5	0,0	115,5
Nettoomsætning	1.340,5	883,9	2.224,4	1.290,0	917,3	2.207,3
Hyperinflationsregulering af nettoomsætning	-	(17,3)	(17,3)	-	-	-
Nettoomsætning, jf. totalindkomstopgørelse	1.340,5	866,6	2.207,1	1.290,0	917,3	2.207,3
Resultat af primær drift før særlige poster	151,8	98,4	250,2	157,8	102,5	260,3
Øvrige segmentoplysninger						
Afskrivninger	57,6	67,5		70,0	64,8	
Investeringer i immaterielle og materielle aktiver	61,8	63,3		113,2	97,7	
Nettoarbejdskapital	213,8	73,9		144,6	167,2	
Investeret kapital	611,6	699,6		547,4	816,0	
Segmentaktiver	893,3	850,0	1.743,3	840,6	933,0	1.773,6
Afstemninger						
Resultatmål						
Resultat af primær drift før særlige poster for rapporteringspligtige segmenter			250,2			260,3
Hyperinflationsregulering af resultat af primær drift før særlige poster			(11,5)			-
Ikke allokerede koncernfunktioner			(25,7)			(26,7)
Elimineringer			1,5			1,7
Resultat af primær drift før særlige poster, jf. totalindkomstopgørelse			214,5			235,3
Særlige poster			(32,7)			(13,9)
Resultat af primær drift, jf. totalindkomstopgørelse			181,8			221,4
Resultat efter skat i associerede virksomheder			0,0			0,1
Finansielle indtægter			33,0			10,7
Finansielle omkostninger			(78,9)			(64,4)
Resultat før skat, jf. totalindkomstopgørelse			135,9			167,8
Aktiver						
Aktiver for rapporteringspligtige segmenter			1.743,3			1.773,6
Hyperinflationsregulering af ikke-monetære poster			33,2			-
Ikke fordelte aktiver			137,7			116,2
Elimineringer			(80,3)			(24,7)
Aktiver, jf. balance			1.833,9			1.865,1

Noter

04 Segmentoplysninger – fortsat

Geografisk fordeling

mio. kr.	Danmark	Øvrige Europa	Nord- og Syd-amerika*	Øvrige verden	Koncern i alt
2018					
Nettoomsætning	35,6	1.090,1	925,4	156,0	2.207,1
Immaterielle og materielle aktiver	164,4	260,4	634,3	10,8	1.069,9
2017					
Nettoomsætning	37,0	1.037,2	949,6	183,5	2.207,3
Immaterielle og materielle aktiver	166,7	261,1	645,7	12,5	1.086,0

* Nord- og Sydamerika refererer til de geografiske kontinenter.

§ Anvendt regnskabspraksis

Segmentoplysninger

Rapporteringen af forretningssegmenter er i overensstemmelse med den interne rapportering til direktion og bestyrelse. Direktion og bestyrelse udgør Hartmanns øverste operationelle ledelse (Chief Operating Decision Maker). Hartmanns aktiviteter segmenteres med baggrund i de indrapporterende enheders geografiske placering. Ingen operative driftssegmenter er sammenlagt for at udgøre de rapporteringspligtige segmenter.

Den interne ledelsesrapportering følger koncernens anvendte regnskabspraksis, bortset fra at overgangen til IAS 29 ikke indgår i ledelsesrapporteringen. Effekten af hyperinflationsjusteringer vises som særskilte afstemningsposter i denne note.

Forretningsmæssige beslutninger i relation til ressourceallokering og resultatevaluering for de enkelte segmenter træffes på baggrund af segmentets resultat af primær drift før særlige poster. Finansierings- og skattemæssige beslutninger træffes ud fra oplysninger for Hartmann som helhed og allokteres ikke ud på de rapporteringspligtige segmenter. Prisfastsættelse af transaktioner mellem segmenter sker på markedsvilkår.

§ Anvendt regnskabspraksis

Segmentindtægter og -omkostninger samt segmentaktiver og -forpligtelser omfatter de poster, der i den interne ledelsesrapportering direkte er henført til det enkelte segment, samt de poster der indirekte er allokert til det enkelte segment på et pålideligt grundlag. Resultat af associerede virksomheder, finansielle poster, indkomstskatter, kapitalandele i associerede virksomheder, skatteaktiver og -passiver samt likvider og bankgæld allokteres ikke til rapporteringspligtige segmenter.

De rapporteringspligtige segmenter er:

- **Europe** omfatter produktion og salg af emballage i støbepap. Produkterne produceres på fabrikker i Europa (herunder Israel) og afsættes primært til ægproducenter, -pakkerier og detailkæder samt aftagere af industriemballage. Endvidere omfatter segmentet produktion og salg af maskiner og teknologi til producenter af støbepapemballage i udvalgte markeder.
- **Americas** omfatter produktion og salg af emballage i støbepap. Produkterne produceres primært på de nord- og sydamerikanske fabrikker og afsættes til æg- og frugtproducenter, -pakkerier og detailkæder.

Øvrig segmentinformation

Ekstern nettoomsætning allokteres på de geografiske områder på basis af kundens geografiske placering. Immaterielle og materielle aktiver er baseret på aktivernes geografiske placering og anvendelse.

Ingen enkeltstående kunde udgør mere end 10% af den eksterne omsætning. Omsætning fra eksterne kunder, der kan henføres til et enkelt land, er ikke væsentlig.

Noter

05 Nettoomsætning

	Koncern		Moderselskab	
mio. kr.	2018	2017	2018	2017
Støbepapemballage	2.092,3	2.091,8	1.279,9	1.218,2
Maskiner og teknologi	114,8	115,5	167,6	186,0
Nettoomsætning	2.207,1	2.207,3	1.284,0	1.226,2

Anvendt regnskabspraksis

Nettoomsætning

Koncernen og moderselskabet indregner omsætning fra følgende kategorier:

- Salg af emballage i støbepap til æg- og frugtproducenter; -pakkerier og detailkæder samt aftagere af industriemballage.
- Salg af maskiner og teknologi til producenter af støbepapemballage.

I forbindelse med salg af såvel støbepapemballage som maskiner og teknologi indregnes omsætningen, når varen er leveret i overensstemmelse med aftalens leveringsbetingelser, hvor kontrollen med varen således er overdraget til kunden.

Tilgodehavende fra salg indregnes, når varen er leveret til kunden og der således er opnået ubetinget ret til vederlag for den solgte vare, da det herefter kun er et spørgsmål om tid, før vederlaget forfalder til betaling.

Ved salg af støbepapemballage er de sædvanlige betalingsbetingelser 30 dage. Ved salg af maskiner og teknologi modtages forudbetalinger i rater, der samlet udgør størstedelen af kontraktsummen.

06 Produktionsomkostninger

	Koncern		Moderselskab	
mio. kr.	2018	2017	2018	2017
Vareforbrug	1.133,1	1.091,6	838,5	779,6
Personaleomkostninger indeholdt i vareforbrug	(302,1)	(291,9)	(113,9)	(98,0)
Nedskrivning af varebeholdninger	4,7	0,8	0,2	(1,3)
Personaleomkostninger; jf. note 9	409,9	423,3	160,8	147,6
Afskrivninger; jf. note 16 og 17	123,5	123,7	27,4	34,9
Øvrige produktionsomkostninger	200,4	203,4	73,8	64,8
Produktionsomkostninger	1.569,5	1.550,9	986,8	927,6

I øvrige produktionsomkostninger er indeholdt udviklingsomkostninger med 6,3 mio. kr. for både koncern og moderselskab (2017: 15,6 mio. kr.).

Anvendt regnskabspraksis

Produktionsomkostninger

I produktionsomkostninger indregnes direkte og indirekte omkostninger, herunder afskrivninger og lønninger, der er afholdt for at opnå årets nettoomsætning. Under produktionsomkostninger indregnes tillige udviklingsomkostninger, der ikke opfylder kriterierne for aktivering.

Noter

07 Salgs- og distributionsomkostninger

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Personaleomkostninger; jf. note 9	69,6	69,5	15,1	15,8
Afskrivninger; jf. note 16 og 17	2,5	3,3	0,2	0,2
Øvrige salgs- og distributionsomkostninger	251,8	252,6	165,4	143,2
Salgs- og distributionsomkostninger	323,9	325,4	180,7	159,2

I øvrige salgs- og distributionsomkostninger indgår hovedsageligt omkostninger til fragt.

§ Anvendt regnskabspraksis

Salgs- og distributionsomkostninger

I salgs- og distributionsomkostninger indregnes omkostninger til fragt, salgsmedarbejdere, reklame- og udstillingsomkostninger samt afskrivninger og kredittab på debitorer.

08 Administrationsomkostninger

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Personaleomkostninger; jf. note 9	58,2	47,5	36,4	29,6
Afskrivninger; jf. note 16 og 17	7,8	6,2	6,8	5,5
Øvrige administrationsomkostninger	33,2	42,1	18,1	24,9
Administrationsomkostninger	99,2	95,8	61,3	60,0

§ Anvendt regnskabspraksis

Administrationsomkostninger

I administrationsomkostninger indregnes omkostninger til administrative medarbejdere, ledelsen, kontorlokaler, kontoromkostninger samt afskrivninger.

09 Personaleomkostninger

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Lønninger og vederlag	492,3	469,5	193,9	173,9
Pensionsomkostninger; ydelsesbaserede ordninger	3,4	3,0	-	-
Pensionsbidrag, bidragsbaserede ordninger	40,9	42,1	17,0	15,9
Andre udgifter til social sikring	23,7	25,7	3,2	3,2
Personaleomkostninger	560,3	540,3	214,1	193,0

Personaleomkostninger indregnes i totalindkomstopgørelsen i følgende poster:

Produktionsomkostninger	409,9	423,3	160,8	147,6
Salgs- og distributionsomkostninger	69,6	69,5	15,1	15,8
Administrationsomkostninger	58,2	47,5	36,4	29,6
Særlige omkostninger	22,6	0,0	1,8	0,0
	560,3	540,3	214,1	193,0

Antal medarbejdere

Gennemsnitligt antal fuldtidsbeskæftigede	1.996	1.994	415	410
---	-------	-------	-----	-----

Pensionsforpligtelser fremgår af note 26.

Vederlag til bestyrelse

Vederlaget til bestyrelsen er et fast honorar, der godkendes på selskabets ordinære generalforsamling. Menige medlemmer honoreres med et årligt honorar på 225.000 kr. pr. medlem. Næstformanden modtager 1,5 gange menigt honorar og formanden tre gange menigt honorar. Derudover modtager medlemmer af revisionsudvalget yderligere vederlag som angivet i særskilt oversigt.

mio. kr.	2018	2017
Formand	0,7	0,7
Næstformand	0,4	0,4
Menige medlemmer	1,1	1,1
	2,2	2,2

Noter

09 Personaleomkostninger – fortsat

Vederlag til direktion

Aflønning af direktionen er baseret på en fast gage, bidragsbaseret pension, bonus samt øvrige goder i form af fri bil og telefon. Bonus tildeles individuelt efter en konkret målopfyldelse. Vederlagspolitikken for direktionen indeholder et etårigt bonusprogram.

Det etårige bonusprogram er baseret på finansielle mål og kan maksimalt udgøre 50% af den individuelle basisløn før pension.

Medlemmer af koncerndirektionen har et opsigelsesvarsel på 12 måneder i tilfælde af opsigelse fra Hartmanns side. Hvis en kontrollerende andel af aktierne i selskabet skifter ejer, forlænges dette opsigelsesvarsel til 18 måneder med virkning fra den dag, hvor kontrollen overgår. Det forlængede varsel gælder indtil 18 måneder efter overdragelsen.

mio. kr.	Løn	Bonus	Pension	Øvrige goder	Total
2018					
Torben Rosenkrantz-Theil (tiltrådt 15. marts 2018)	2,7	0,1	0,3	0,2	3,3
Flemming Steen (tiltrådt 18. september 2018)	0,8	0,0	0,0	0,0	0,8
Ulrik Kolding Hartvig (fratrådt 18. februar 2018)	0,5	0,0	0,1	0,2	0,8
Marianne Rørslev Bock (fratrådt 18. september 2018)	2,0	0,1	0,2	0,2	2,5
	6,0	0,2	0,6	0,6	7,4

I tillæg til ovenstående er i 2018 udbetalt eftervederlag for Ulrik Kolding Hartvig på 1,8 mio.kr.

2017

Ulrik Kolding Hartvig	3,4	(0,4)	0,4	0,2	3,6
Marianne Rørslev Bock	2,3	(0,2)	0,3	0,2	2,6
	5,7	(0,6)	0,7	0,4	6,2

Bonus vedrører direktionsmedlemmernes optjening af bonus i de respektive regnskabsår. Den negative bonus i 2017 vedrører regulering af direktionens treårige bonusprogram. Det treårige bonusprogram er ophørt i 2018 uden omkostninger.

Vederlag til revisionsudvalg

Vederlaget til revisionsudvalget er et fast honorar, der godkendes på selskabets ordinære generalforsamling. Menige medlemmer honoreres med et årligt honorar på 112.500 kr. pr. medlem. Formanden modtager 337.500 kr i honorar.

mio. kr.	2018	2017
Formand	0,3	0,3
Menige medlemmer	0,1	0,1
	0,4	0,4

Aktiebesiddelser for direktions- og bestyrelsesmedlemmer

	Antal			
	01.01. 2018	Købt	Solgt	31.12. 2018
Direktion				
Torben Rosenkrantz-Theil	0	0	0	0
Flemming Steen	0	0	0	0
Bestyrelse				
Agnete Raaschou-Nielsen	2.000	0	0	2.000
Steen Parsholt	5.000	0	0	5.000
Jørn Mørkeberg Nielsen	2.700	0	0	2.700
Jan Klarskov Henriksen	0	0	0	0
Andy Hansen	56	0	0	56
Palle Skade Andersen	0	0	0	0

Noter

I 0 Andre driftsindtægter

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Gevinst ved salg af immaterielle og materielle aktiver	0,0	0,1	0,0	0,0
Andre driftsindtægter	0,0	0,1	0,0	0,0

§ Anvendt regnskabspraksis

Andre driftsindtægter og -omkostninger

I andre driftsindtægter og -omkostninger indregnes regnskabsposter af sekundær karakter, herunder gevinster og tab ved salg af immaterielle og materielle aktiver.

I 1 Særlige poster

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Nedskrivning af tilgodehavender fra salg	0,0	12,1	0,0	12,1
Sagsomkostninger	0,0	1,8	0,0	1,8
Fratrædelsesgodtgørelser og eftervederlag	22,5	0,0	4,5	0,0
Nedlukningsomkostninger	7,5	0,0	5,9	0,0
Konsulenthonorarer	2,7	0,0	2,1	0,0
Særlige omkostninger	32,7	13,9	12,5	13,9
Særlige poster	(32,7)	(13,9)	(12,5)	(13,9)
Havde særlige poster været indregnet i resultat af primær drift før særlige poster, ville de have indgået i følgende poster i totalindkomstopgørelsen:				
Nettoomsætning	0,0	(12,1)	0,0	(12,1)
Produktionsomkostninger	(8,8)	0,0	(6,2)	0,0
Salgs- og distributionsomkostninger	(17,5)	0,0	(1,5)	0,0
Administrationsomkostninger	(6,4)	(1,8)	(4,8)	(1,8)
	(32,7)	(13,9)	(12,5)	(13,9)

I 1. kvartal 2018 lancerede Hartmann programmet 'Perform 2018', som omfattede effektiviseringstiltag og omkostningsreduktion samt salgsfremmende initiativer for at bidrage til at imødegå eftervirkningerne af fund af fipronil i æg i Europa i 2017, et afdæmpet emballagesalg i påsken og en langsommere end forventet afsætning af koncernens kapacitet i Nordamerika. 'Perform 2018' bestod af flytning af en række funktioner fra Hartmanns kontor i Tyskland til koncernens ungarske organisation, overflytning af aktiviteterne i testcenteret i Tyskland til øvrige fabrikker og omfattende tilpasning af organisationen.

Omkostninger i forbindelse med 'Perform 2018'-programmet samt eftervederlag for tidligere administrerende direktør Ulrik Kolding Hartvig er indregnet som særlige poster i 2018.

I 2017 relaterede særlige poster sig til sagen om Hartmanns prisfastsættelse af fjernvarme for perioden fra 2003 til og med 8. januar 2015 fra Hartmanns kraftvarmeværk til Tønder Fjernvarmeselskab. Efter en afgørelse fra Energiklagenævnet var Hartmann uenig i afgørelsens centrale princip for fastsættelse af varmeprisen og fastholdt en stævning af Energiklagenævnet med henblik på en juridisk vurdering af stridsspørgsmålet. På baggrund af intern gennemgang og tilkendegivelser fra eksterne rådgivere vurderede ledelsen det overvejende sandsynligt, at sagen skulle hjemvises til fornyet behandling i Energiklagenævnet. Det var ledelsens vurdering, at et sandsynligt udfald af fornyet behandling ville medføre et ændret princip for fastsættelse af varmeprisen med en økonomisk konsekvens heraf på -12,1 mio. kr. Tilgodehavendet på oprindeligt 39,0 mio. kr. overfor Tønder Fjernvarme blev således nedskrevet med 12,1 mio. kr. i 2017. Værdien er uændret pr. 31. december 2018.

Der er endvidere indregnet sagsomkostninger på 1,8 mio. kr. forbundet med den verserende og relaterede sager i 2017.

§ Anvendt regnskabspraksis

Særlige poster

I særlige poster indgår væsentlige ikke tilbagevendende indtægter og omkostninger, der har en særlig karakter i forhold til koncernens indtjeningsskabende driftsaktiviteter, såsom omkostninger til omfattende restrukturering af processer og grundlæggende strukturmæssige omlægninger. Endvidere klassificeres andre væsentlige beløb af engangskarakter under denne post, herunder nedskrivninger af immaterielle og materielle aktiver samt gevinster og tab ved frasalg af aktiviteter. Posterne vises særskilt af hensyn til sammenligneligheden i totalindkomstopgørelsen og for at give et retvisende billede af koncernens og moderselskabets driftsresultat.

Noter

12 Finansielle indtægter og omkostninger

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Renteindtægter fra dattervirksomheder	-	-	11,7	12,3
Renteindtægter, likvider mv.	-	0,1	0,0	0,0
Øvrige renteindtægter	5,0	7,7	4,4	0,1
Renteindtægter fra finansielle aktiver, der ikke måles til dagsværdi via resultatet	5,0	7,8	16,1	12,4
Udbytte fra dattervirksomheder	-	-	5,2	24,4
Udbytte fra associerede virksomheder	-	-	0,1	0,0
Tilbageførsel af tidligere års nedskrivning af kapitalandele i dattervirksomheder, jf. note 18	-	-	3,9	0,0
Monetær gevinst ved regulering for hyperinflation	6,8	-	-	-
Valutakursgevinster	20,6	2,3	3,1	0,0
Renteeffekt ved diskontering af langfristede tilgodehavender	0,0	0,2	0,0	0,0
Afledte finansielle instrumenter	0,6	0,4	0,3	0,2
Finansielle indtægter	33,0	10,7	28,7	37,0
Renteomkostninger, kreditinstitutter	16,6	23,0	11,9	10,9
Nettoforrentning af ydelsesbaserede pensionsforpligtelser, jf. note 26	1,2	1,1	-	-
Øvrige finansielle omkostninger	3,7	3,2	0,4	0,6
Renteomkostninger fra finansielle forpligtelser, der ikke måles til dagsværdi via resultatet	21,5	27,3	12,3	11,5
Valutakurstab	56,8	36,6	10,1	27,6
Afledte finansielle instrumenter	0,6	0,5	0,1	0,3
Finansielle omkostninger	78,9	64,4	22,5	39,4
Finansielle indtægter og (omkostninger)	(45,9)	(53,7)	6,2	(2,4)

§ Anvendt regnskabspraksis

Finansielle indtægter og omkostninger

Finansielle indtægter og omkostninger indeholder renter, realiserede og urealiserede valutakursreguleringer, amortisering samt tillæg og godtgørelse under acontoskatteordningen. Endvidere medtages realiserede og urealiserede gevinster og tab vedrørende afledte finansielle instrumenter, der ikke opfylder kriterierne for effektiv sikring samt monetær gevinst ved regulering for hyperinflation.

Noter

I 3 Skat af årets resultat

	Koncern		Moderselskab	
mio. kr.	2018	2017	2018	2017
Årets skat kan opdeles således:				
Skat af årets resultat	39,8	45,8	9,7	(4,9)
Skat af anden totalindkomst	6,2	(1,9)	(0,3)	(0,3)
	46,0	43,9	9,4	(5,2)
Skat af årets resultat fremkommer således:				
Aktuel skat	31,8	25,0	9,0	10,0
Ændring i udskudt skat	5,9	11,2	1,1	(1,2)
Ændring i udskudt skat vedrørende tidligere år	(0,9)	39,2	(0,8)	0,2
Ændring af selskabsskatteprocent	1,4	0,2	0,0	0,0
Skat vedrørende tidligere år	1,6	(29,8)	0,4	(13,9)
Skat af årets resultat	39,8	45,8	9,7	(4,9)
Skat af årets resultat kan forklares således:				
Resultat før skat	135,9	167,8	48,9	63,1
Udbytte fra dattervirksomheder og associerede virksomheder	-	-	(5,3)	(24,4)
Tilbageførsel af nedskrivning af kapitalandele i dattervirksomheder	-	-	(3,9)	0,0
Resultat efter skat i associerede virksomheder	0,0	0,0	-	-
	135,9	167,8	39,7	38,7
Beregnet 22% skat heraf	29,9	36,9	8,7	8,5
Regulering af beregnet skat i udenlandske dattervirksomheder i forhold til 22%	1,8	2,6	-	-
Skatteeffekt af:				
Ændring af selskabsskatteprocent	1,4	0,2	0,0	0,0
Indregnede udskudte skatteaktiver i udenlandske dattervirksomheder	(1,9)	(3,0)	0,0	0,0
Ikke-skattepligtige indtægter og ikke-fradragsberettigede omkostninger	(0,8)	(0,5)	0,5	0,1
Regulering for hyperinflation	5,9	-	-	-
Øvrige skatteudgifter	1,1	0,2	0,9	0,2
Udskudt skat vedrørende tidligere år	(0,9)	39,2	(0,8)	0,2
Skat vedrørende tidligere år	1,6	(29,8)	0,4	(13,9)
Skat af årets resultat	39,8	45,8	9,7	(4,9)
Effektiv skatteprocent	29	27	24	(13)

	Koncern		Moderselskab	
mio. kr.	2018	2017	2018	2017
Skat af anden totalindkomst:				
Aktuarmæssige tab på ydelsesbaserede pensionsordninger	3,5	(2,2)	0,0	0,0
Hyperinflationsregulering af ikke-monetære poster, primo	4,2	-	-	-
Værdiregulering af sikringsinstrumenter:				
Indregnet i anden totalindkomst	(2,0)	2,4	(0,4)	0,8
Overført til nettoomsætning	0,4	(2,0)	0,0	(0,9)
Overført til produktionsomkostninger	0,2	(0,2)	0,2	(0,2)
Overført til finansielle poster	(0,1)	0,1	(0,1)	0,0
Skat af anden totalindkomst	6,2	(1,9)	(0,3)	(0,3)

Stigningen i koncernens effektive skatteprocent i 2018 kan primært henføres til udskudt skat af reguleringer for hyperinflation i Argentina.

§ Anvendt regnskabspraksis

Skat af årets resultat

Koncernens danske selskaber er sambeskattet med hovedaktionæren Thornico Holding A/S og dennes danske dattervirksomheder. Den aktuelle danske selskabsskat fordeles mellem de sambeskattede selskaber i forhold til disses skattepligtige indkomster (fuld fordeling med refusion vedrørende skattemæssige underskud).

Årets skat, der består af årets aktuelle selskabsskat, årets sambeskatningsbidrag og ændring i udskudt skat, herunder som følge af ændring i skattesats, indregnes i henholdsvis årets resultat, anden totalindkomst eller i egenkapitalen, afhængig af hvor regnskabsposten føres.

Noter

I 4 Resultat pr. aktie

	Koncern	
	2018	2017
Gennemsnitligt antal aktier	7.015.090	7.015.090
Gennemsnitligt antal egne aktier	100.000	100.000
Gennemsnitligt antal aktier i omløb	6.915.090	6.915.090
Udestående tegningsrettigheders gennemsnitlige udvandingseffekt	0	0
Gennemsnitligt antal aktier, udvandet	6.915.090	6.915.090
Årets resultat for aktionærerne i Brødrene Hartmann A/S, mio. kr.	96,1	122,0
Resultat pr. aktie, kr.	13,9	17,6
Udvandet resultat pr. aktie, kr.	13,9	17,6

I 5 Pengestrømme

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
(Gevinst) og tab ved salg af immaterielle og materielle aktiver	(0,1)	(0,1)	0,0	0,0
Regulering for hyperinflation	7,9	-	-	-
Regulering for andre ikke-kontante poster	7,8	(0,1)	0,0	0,0
Varebeholdninger	27,5	(33,9)	23,5	(20,8)
Tilgodehavender	(42,5)	(15,9)	(64,3)	9,9
Pensionsforpligtelser	(6,0)	(6,4)	0,0	0,0
Forudbetalinger fra kunder	(37,2)	5,9	(31,4)	5,9
Leverandørgæld	12,5	(20,6)	(9,5)	12,1
Anden gæld mv.	22,3	(17,1)	33,1	12,4
Ændring i driftskapital mv.	(23,4)	(88,0)	(48,6)	19,5
Kreditinstitutter 1. januar	612,2	632,4	607,7	618,8
Optagelse af langfristede gældsforpligtelser	0,0	162,8	0,0	162,8
Afdrag på langfristede gældsforpligtelser	(2,4)	(175,5)	0,0	(170,0)
Valutakursreguleringer	5,9	(8,1)	8,0	(4,5)
Andre ændringer	0,3	0,6	0,3	0,6
Kreditinstitutter 31. december	616,0	612,2	616,0	607,7

I 6 Immaterielle aktiver

Koncern mio. kr.	Goodwill	Øvrige	I alt
Anskaffelsessum 1. januar 2018	69,9	40,1	110,0
Hyperinflationsregulering af anskaffelsessum 1. januar 2018	0,3	17,5	17,8
Valutakursregulering	(6,3)	(15,2)	(21,5)
Tilgang	0,0	7,0	7,0
Anskaffelsessum 31. december 2018	63,9	49,4	113,3
Af- og nedskrivninger 1. januar 2018	0,0	8,6	8,6
Hyperinflationsregulering af af- og nedskrivninger 1. januar 2018	0,0	3,4	3,4
Valutakursreguleringer	0,0	(3,0)	(3,0)
Afskrivninger	0,0	5,5	5,5
Af- og nedskrivninger 31. december 2018	0,0	14,5	14,5
Regnskabsmæssig værdi 31. december 2018	63,9	34,9	98,8
Anskaffelsessum 1. januar 2017	79,2	42,5	121,7
Valutakursregulering	(9,3)	(7,0)	(16,3)
Tilgang	0,0	4,6	4,6
Anskaffelsessum 31. december 2017	69,9	40,1	110,0
Af- og nedskrivninger 1. januar 2017	0,0	6,2	6,2
Valutakursreguleringer	0,0	(1,4)	(1,4)
Afskrivninger	0,0	3,8	3,8
Af- og nedskrivninger 31. december 2017	0,0	8,6	8,6
Regnskabsmæssig værdi 31. december 2017	69,9	31,5	101,4

I øvrige immaterielle aktiver indgår varemærket Sanovo Greenpack med en bogført værdi på 8,0 mio. kr. (2017: 10,2 mio. kr.). Det er ledelsens vurdering, at værdien kan opretholdes på ubestemt tid, da varemærket er veletableret på de sydamerikanske markeder, som også på langt sigt forventes at være overskudsgivende. Brugstiden for varemærket vurderes således at være udefinerbar. Udviklingen i 2018 kan alene tilskrives valutakursudvikling og hyperinflationsregulering.

Noter

I 6 Immaterielle aktiver – fortsat

Moderselskab

mio. kr.	Goodwill	Øvrige	I alt
Anskaffelsessum 1. januar 2018	10,7	6,1	16,8
Tilgang	0,0	7,0	7,0
Anskaffelsessum 31. december 2018	10,7	13,1	23,8
Af- og nedskrivninger 1. januar 2018	0,0	1,5	1,5
Afskrivninger	0,0	2,9	2,9
Af- og nedskrivninger 31. december 2018	0,0	4,4	4,4
Regnskabsmæssig værdi 31. december 2018	10,7	8,7	19,4
Anskaffelsessum 1. januar 2017	10,7	1,8	12,5
Tilgang	0,0	4,3	4,3
Anskaffelsessum 31. december 2017	10,7	6,1	16,8
Af- og nedskrivninger 1. januar 2017	0,0	0,5	0,5
Afskrivninger	0,0	1,0	1,0
Af- og nedskrivninger 31. december 2017	0,0	1,5	1,5
Regnskabsmæssig værdi 31. december 2017	10,7	4,6	15,3

	Koncern		Moderselskab	
mio. kr.	2018	2017	2018	2017
Afskrivninger indregnes i totalindkomst-opgørelsen i følgende poster:				
Produktionsomkostninger	1,1	0,1	0,3	0,0
Salgs- og distributionsomkostninger	1,9	2,7	0,0	0,0
Administrationsomkostninger	2,5	1,0	2,6	1,0
	5,5	3,8	2,9	1,0

Nedskrivningstest

Ledelsen har testet den regnskabsmæssige værdi af goodwill og øvrige immaterielle aktiver med udefinerbar brugstid for nedskrivningsbehov i hver af de pengestrømsfrembringende enheder.

Koncern

mio. kr.	Segment	Goodwill		Varemærker	
		2018	2017	2018	2017
Pengestrømsfrembringende enhed					
Argentina	Americas	0,1	0,2	1,6	3,0
Brasilien	Americas	53,1	59,0	6,4	7,2
Europe Moulded Fibre	Europe	10,7	10,7	0,0	0,0
I alt		63,9	69,9	8,0	10,2

Moderselskab

mio. kr.	Segment	Goodwill	
		2018	2017
Pengestrømsfrembringende enhed			
Europe Moulded Fibre	Europe	10,7	10,7
I alt		10,7	10,7

Primære forudsætninger

Genindvindingsværdierne for enhederne er baseret på kapitalværdierne, som er fastlagt ved opgørelse af forventede nettopengestrømme ud fra bestyrelsesgodkendt forecast for 2019 og prognoser for årene 2020-2023. De gennemsnitlige vækstrater, som er anvendt i terminalperioden, vurderes ikke at overstige de langsigtede gennemsnitlige vækstrater på de pågældende enheders markeder. Der er ved opgørelse af kapitalværdierne medtaget forventede investeringer for årene 2019-2023, og i terminalperioden er medtaget forventede investeringer til opretholdelse af kapitalapparatet.

Argentina

Der er i perioden 2019-2023 og terminalperioden medregnet en vækst, der tager højde for inflationsforventningerne. Det forudsættes, at prisstigninger svarende til inflationsforventningerne kan realiseres. Vækst i terminalperioden er fastsat til 4,9% (2017: 4,9%). Der er anvendt en diskonteringsfaktor før skat på 45% for 2019 (2017: 29% for 2018), som inkluderer en forventet inflation på 36% (2017: 15%). Diskonteringsfaktoren er korrigeret for faldende inflationsforventninger i perioden 2020-2023 samt i terminalperioden, hvor den udgør 19% før skat (2017: 22%).

Brasilien

Der er i perioden 2019-2023 og terminalperioden medregnet en vækst, der tager højde for inflationsforventningerne. Det forudsættes, at prisstigninger svarende til inflationsforventningerne kan realiseres. Vækst i terminalperioden er fastsat til 4,6% (2017: 4,3%). Der er anvendt en diskonteringsfaktor før skat på 12% i 2019-2023 samt i terminalperioden (2017: 12%).

Noter

I 6 Immaterielle aktiver – fortsat

Følsomhedsanalyse

Der er foretaget en følsomhedsanalyse på nøgleantagelser i nedskrivningstesten for de pengestrømsgenererende enheder i Sydamerika med det formål at identificere den højeste diskonteringsfaktor og den laveste vækstrate i terminalperioden, som ikke vil medføre nedskrivningsbehov. Et overblik over følsomhedsanalysen fremgår nedenfor:

Nøgleantagelser	Argentina	Brasilien
Anvendt diskonteringsfaktor før skat i terminalperioden	19,3%	11,5%
Højeste diskonteringsfaktor før skat i terminalperioden	20,7%	17,3%
Anvendt vækstrate i terminalperioden	4,9%	4,6%
Laveste vækstrate i terminalperioden	2,1%	< 0%

Europe Moulded Fibre

Effekten af omstruktureringer i det europæiske produktionsnetværk og på hovedkontoret samt den forventede udvikling i salgspriserne på de europæiske markeder, som har været præget af øget priskonkurrence, er medtaget i opgørelsen af de forventede pengestrømme. Vækst i terminalperioden er fastsat til 1,0% (2017: 1,0%), som er på niveau med den forventede inflation. Der er anvendt en diskonteringsfaktor før skat på 8% (2017: 10%) i hele perioden.

Konklusion

På baggrund af de foretagne test er det ledelsens vurdering, at der ikke er nedskrivningsbehov. Ledelsen anerkender imidlertid, at der på de sydamerikanske markeder foreligger højere risiko for økonomiske scenarier, der kan forrykke forudsætningerne tilstrækkeligt til at den regnskabsmæssige værdi af goodwill og varemærker med udefinerbar brugstid vil overstige genindvindingsværdien. Det er imidlertid ledelsens vurdering at sådanne scenarier er overvejende usandsynlige. Ledelsen følger løbende den økonomiske udvikling i Argentina og Brasilien, og det er på nuværende tidspunkt ledelsens vurdering, at der ikke er overvejende sandsynlighed for, at der indtræffer ændringer i forudsætningerne, som vil medføre en situation, hvor den regnskabsmæssige værdi af goodwill og varemærker med udefinerbar brugstid væsentligt overstiger genindvindingsværdien.

i Væsentlige regnskabsmæssige skøn og vurderinger

Genindvindingsværdi for goodwill og varemærker med udefinerbar brugstid

Fastlæggelse af nedskrivningsbehov på indregnede beløb for goodwill og varemærker med udefinerbar brugstid kræver opgørelse af kapitalværdier for de pengestrømsfrembringende enheder, hvortil disse beløb er fordelt. Opgørelsen af kapitalværdien fordrer et skøn over forventede fremtidige pengestrømme i den enkelte pengestrømsfrembringende enhed og fastlæggelse af en rimelig diskonteringsfaktor.

\$ Anvendt regnskabspraksis

Goodwill

Goodwill indregnes ved første indregning i balancen til kostpris. Efterfølgende måles goodwill til kostpris med fradrag af akkumulerede nedskrivninger. Goodwill afskrives ikke, men testes minimum en gang årligt for værdiforringelse jf. afsnittet om værdiforringelse af immaterielle aktiver. Den regnskabsmæssige værdi af goodwill allokere til koncernens pengestrømsfrembringende enheder på overtagelsestidspunktet. Fastlæggelsen af pengestrømsfrembringende enheder følger den ledelsesmæssige struktur og interne økonomistyring.

Øvrige immaterielle aktiver

Øvrige immaterielle aktiver består af software, kunderelationer og varemærker.

Software måles til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Software afskrives lineært over den forventede brugstid, som udgør 3-5 år.

Kunderelationer, erhvervet i forbindelse med virksomhedssammenslutninger, måles til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Kunderelationer afskrives lineært over den forventede brugstid, som udgør 10 år.

Varemærker med udefinerbar brugstid erhvervet i forbindelse med virksomhedssammenslutninger måles til kostpris. Varemærker med udefinerbar brugstid afskrives ikke, men testes minimum en gang årligt for værdiforringelse, jf. afsnittet om værdiforringelse af immaterielle aktiver.

Værdiforringelse af immaterielle aktiver

Goodwill og varemærker med udefinerbar brugstid testes årligt for værdiforringelse, første gang inden udgangen af overtagelsesåret. Den regnskabsmæssige værdi testes minimum en gang årligt sammen med øvrige langfristede aktiver og kortfristede nettoaktiver for værdiforringelse i den pengestrømsfrembringende enhed, hvortil goodwill og varemærker med udefinerbar brugstid er allokere, og nedskrives til genindvindingsværdi i årets resultat, såfremt den regnskabsmæssige værdi er højere. Nedskrivninger tilbageføres ikke. Genindvindingsværdien opgøres til nutidsværdien af de forventede fremtidige nettopengestrømme fra den pengestrømsfrembringende enhed, som goodwill og varemærker med udefinerbar brugstid er knyttet til.

Værdiforringelse af øvrige immaterielle aktiver følger regnskabspraksis for værdiforringelse af materielle aktiver beskrevet i note 17.

Noter

I 7 Materielle aktiver

mio. kr.	2018					2017				
	Grunde og bygninger	Produktions-anlæg og maskiner	Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	Aktiver under opførelse	I alt	Grunde og bygninger	Produktions-anlæg og maskiner	Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	Aktiver under opførelse	I alt
Koncern										
Anskaffelsessum 1. januar	592,3	2.189,6	104,2	21,7	2.907,8	560,8	2.039,1	106,5	166,2	2.872,6
Hyperinflationsregulering af anskaffelsessum 1. januar	25,9	35,5	6,0	0,6	68,0	-	-	-	-	-
Valutakursregulering	(27,2)	(57,2)	(6,3)	(0,5)	(91,2)	(27,1)	(55,3)	(1,3)	(18,7)	(102,4)
Overførsel	0,0	18,2	3,6	(21,8)	(0,0)	50,5	97,0	0,0	(147,5)	0,0
Tilgang	10,1	38,9	1,5	71,4	121,9	12,6	157,6	11,9	21,7	203,8
Afgang	(32,8)	(205,1)	(24,6)	0,0	(262,5)	(4,5)	(48,8)	(12,9)	0,0	(66,2)
Anskaffelsessum 31. december	568,3	2.019,9	84,4	71,4	2.744,0	592,3	2.189,6	104,2	21,7	2.907,8
Af- og nedskrivninger 1. januar	291,0	1.548,9	83,3	0,0	1.923,2	281,1	1.510,1	89,5	0,0	1.880,7
Hyperinflationsregulering af afskrivninger 1. januar	1,2	4,1	10,3	0,0	15,6	-	-	-	-	-
Valutakursregulering	(3,3)	(27,6)	(3,7)	0,0	(34,6)	(2,3)	(21,7)	(0,4)	0,0	(24,4)
Overførsel	0,0	3,6	(3,6)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Afskrivninger	17,8	105,5	7,5	0,0	130,8	16,7	107,6	7,1	0,0	131,4
Afgang	(32,8)	(204,8)	(24,5)	0,0	(262,1)	(4,5)	(47,1)	(12,9)	0,0	(64,5)
Af- og nedskrivninger 31. december	273,9	1.429,7	69,3	0,0	1.772,9	291,0	1.548,9	83,3	0,0	1.923,2
Regnskabsmæssig værdi 31. december	294,4	590,2	15,1	71,4	971,1	301,3	640,7	20,9	21,7	984,6
Moderselskab										
Anskaffelsessum 1. januar	167,2	831,7	70,1	11,2	1.080,2	166,4	815,2	74,9	4,3	1.060,8
Overførsel	0,0	11,2	0,0	(11,2)	0,0	0,0	4,3	0,0	(4,3)	0,0
Tilgang	5,0	1,9	0,4	7,7	15,0	0,8	58,0	5,2	11,2	75,2
Afgang	(0,5)	(170,7)	(21,1)	0,0	(192,3)	0,0	(45,8)	(10,0)	0,0	(55,8)
Anskaffelsessum 31. december	171,7	674,1	49,4	7,7	902,9	167,2	831,7	70,1	11,2	1.080,2
Af- og nedskrivninger 1. januar	153,7	710,3	60,9	0,0	924,9	151,4	722,6	66,5	0,0	940,5
Afskrivninger	2,5	26,4	4,0	0,0	32,9	2,3	33,5	4,4	0,0	40,2
Afgang	(0,5)	(170,7)	(21,1)	0,0	(192,3)	0,0	(45,8)	(10,0)	0,0	(55,8)
Af- og nedskrivninger 31. december	155,7	566,0	43,8	0,0	765,5	153,7	710,3	60,9	0,0	924,9
Regnskabsmæssig værdi 31. december	16,0	108,1	5,6	7,7	137,4	13,5	121,4	9,2	11,2	155,3

Noter

I 7 Materielle aktiver – fortsat

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Af- og nedskrivninger kan specificeres således:				
Afskrivninger	130,8	131,4	32,9	40,2
Indtægtsført andel af offentlige tilskud	(2,5)	(2,0)	(1,4)	(0,6)
	128,3	129,4	31,5	39,6
Af- og nedskrivninger indregnes i totalindkomstopgørelsen i følgende poster:				
Produktionsomkostninger	122,4	123,6	27,1	34,9
Salgs- og distributionsomkostninger	0,6	0,6	0,2	0,2
Administrationsomkostninger	5,3	5,2	4,2	4,5
	128,3	129,4	31,5	39,6

§ Anvendt regnskabspraksis

Materielle aktiver

Materielle aktiver måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til brug. For egenfremstillede aktiver omfatter kostprisen omkostninger til lønforbrug, materialer, komponenter og underleverandører. Låneomkostninger indregnes ikke, hvis der er tale om kortere fremstillingsperioder. Kostprisen på et samlet aktiv opdeles i separate bestanddele, der afskrives hver for sig, såfremt brugstiden på de enkelte bestanddele er forskellig.

Efterfølgende omkostninger, f.eks. ved udskiftning af bestanddele af et materielt aktiv, indregnes i den regnskabsmæssige værdi af det pågældende aktiv, når det er sandsynligt, at afholdelsen vil medføre fremtidige økonomiske fordele for koncernen.

Den regnskabsmæssige værdi af de udskiftede bestanddele ophører med indregning i balancen og overføres til årets resultat. Alle andre omkostninger til almindelig reparation og vedligeholdelse indregnes i årets resultat ved afholdelsen.

§ Anvendt regnskabspraksis – fortsat

Materielle aktiver afskrives lineært over aktivernes forventede brugstid, der udgør:

- Bygninger og bygningsbestanddele, 10-25 år
- Produktionsanlæg og maskiner, 3-25 år
- Driftsmidler og inventar, 5-10 år
- It-udstyr inkl. basisprogrammer, 3-5 år

Grunde afskrives ikke. Afskrivningsgrundlaget opgøres under hensyntagen til aktivets scrapværdi og reduceres med eventuelle nedskrivninger. Scrapværdien fastsættes på anskaffelsestidspunktet og revideres årligt. Overstiger scrapværdien aktivets regnskabsmæssige værdi, ophører afskrivning. Ved ændring i afskrivningsperioden eller scrapværdien indregnes virkningen for afskrivninger fremadrettet som en ændring i regnskabsmæssigt skøn.

Afskrivninger indregnes i totalindkomstopgørelsen under henholdsvis produktions-, salgs- og distributions- samt administrationsomkostninger.

Gevinster og tab ved afhændelse af materielle aktiver opgøres som forskellen mellem salgsprisen med fradrag af salgsomkostninger og den regnskabsmæssige værdi på salgstidspunktet. Gevinster og tab indregnes i totalindkomstopgørelsen i andre driftsindtægter og -omkostninger.

Værdiforringelse af materielle aktiver

Den regnskabsmæssige værdi af materielle aktiver vurderes årligt for at afgøre, om der er indikation af værdiforringelse. Når en sådan indikation er til stede, beregnes aktivets genindvindingsværdi. Genindvindingsværdien er den højeste af et aktivs nettosalgspris og nutidsværdien af de forventede, fremtidige nettopengestrømme. Et tab ved værdiforringelse indregnes, når den regnskabsmæssige værdi af et aktiv eller dets pengestrømsgenererende enhed overstiger aktivets eller dets pengestrømsgenererende enheds genindvindingsværdi. Tab ved værdiforringelse indregnes i årets resultat.

Nedskrivninger på materielle aktiver tilbageføres i det omfang, der er sket ændringer i de forudsætninger og skøn, der førte til nedskrivninger. Nedskrivninger tilbageføres kun i det omfang, aktivets nye regnskabsmæssige værdi ikke overstiger den regnskabsmæssige værdi, aktivet ville have haft efter afskrivninger, såfremt aktivet ikke havde været nedskrevet.

Noter

I 8 Kapitalandele i dattervirksomheder

mio. kr.	Moderselskab	
	2018	2017
Anskaffelsessum 1. januar	981,8	858,5
Tilgang	44,6	123,3
Anskaffelsessum 31. december	1.026,4	981,8
Nedskrivninger 1. januar	30,2	30,2
Årets tilbageførsel af nedskrivninger	(3,9)	0,0
Nedskrivninger 31. december	26,3	30,2
Regnskabsmæssig værdi 31. december	1.000,1	951,6

Årets tilgang på 44,6 mio. kr. vedrører kapitaltilførsel i Sanovo Greenpack Argentina SRL. Tilgangen på 123,3 mio. kr. i 2017 vedrører etablering af dattervirksomhed i USA.

Tilbageførsel af nedskrivninger på 3,9 mio. kr. i 2018 består af fuld tilbageførsel af tidligere års nedskrivning af dattervirksomheden Hartmann Italiana S.r.l.

§ Anvendt regnskabspraksis

Kapitalandele i dattervirksomheder i moderselskabets årsregnskab

Kapitalandele i dattervirksomheder måles til kostpris. Hvor kostprisen overstiger genindvindingsværdien, nedskrives til denne lavere værdi. Ved tilbageførsel af nedskrivninger opskrives den regnskabsmæssige værdi til genindvindingsværdien, dog maksimalt til kostprisen.

Udbytte fra kapitalandele i dattervirksomheder i moderselskabets årsregnskab

Udbytte fra kapitalandele i dattervirksomheder indregnes i årets resultat i moderselskabet i det regnskabsår, hvor udbyttet deklarerer.

Navn	Hjemsted	Ejerandel
Hartmann Canada Inc.	Canada	100%
Hartmann Dominion Inc. (dattervirksomhed i Hartmann Canada Inc.)	Canada	100%
Hartmann d.o.o.	Serbien	100%
Hartmann Finance A/S	Danmark	100%
Hartmann France S.a.r.l.	Frankrig	100%
Hartmann-Hungary Kft.	Ungarn	100%
Hartmann Italiana S.r.l.	Italien	100%
Hartmann-Mai Ltd.	Israel	100%
Hartmann Papirna Ambalaža d.o.o.	Kroatien	100%
Hartmann Polska Sp. z o.o.	Polen	100%
Hartmann-Schwedt GmbH	Tyskland	100%
Hartmann (UK) Ltd.	England	100%
Hartmann USA Inc. (dattervirksomhed i Hartmann Canada Inc.)	USA	100%
Hartmann US Inc.	USA	100%
Hartmann-Varkaus Oy	Finland	100%
Hartmann Verpackung AG	Schweiz	100%
Hartmann Verpackung GmbH		
(dattervirksomhed i Hartmann-Schwedt GmbH)	Tyskland	100%
Molarsa Chile SPA (dattervirksomhed i Moldeados Argentinos SA)	Chile	100%
Moldeados Argentinos SA (dattervirksomhed i Projects A/S)	Argentina	100%
Projects A/S	Danmark	100%
Sanovo Greenpack Argentina SRL (dattervirksomhed i Projects A/S)	Argentina	100%
Sanovo Greenpack Embalagens Do Brasil Ltda (dattervirksomhed i Projects A/S)	Brasilien	100%

§ Anvendt regnskabspraksis – fortsat

Værdiforringelse af kapitalandele i dattervirksomheder i moderselskabets årsregnskab

Den regnskabsmæssige værdi af kapitalandele i dattervirksomheder vurderes årligt for indikation af værdiforringelse. Når der er indikation af værdiforringelse, opgøres kapitalandelens genindvindingsværdi som nutidsværdien af de forventede, fremtidige nettopengestrømme. Et tab ved værdiforringelse indregnes, når den regnskabsmæssige værdi overstiger genindvindingsværdien. Tab ved værdiforringelse indregnes i årets resultat. Nedskrivninger tilbageføres i det omfang, der er sket ændringer i de forudsætninger og skøn, der førte til nedskrivninger og kun i det omfang den nye regnskabsmæssige værdi ikke overstiger kostprisen.

Noter

19 Tilgodehavender hos dattervirksomheder (langfristede)

mio. kr.	Morderselskab	
	2018	2017
Regnskabsmæssig værdi 1. januar	413,1	544,1
Valutakursregulering	5,1	(38,0)
Tilgang	13,8	24,8
Afgang	(130,1)	(117,8)
Regnskabsmæssig værdi 31. december	301,9	413,1

§ Anvendt regnskabspraksis

Tilgodehavender hos dattervirksomheder i moderselskabets årsregnskab

Tilgodehavender hos dattervirksomheder måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi fratrukket forventet kredittab. Der foretages nedskrivning til imødegåelse af samlet forventet kredittab, såfremt der vurderes at være indtruffet værdiforringelse.

20 Kapitalandele i associerede virksomheder

mio. kr.	Koncern		Morderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Anskaffelsessum 1. januar	1,2	1,2	1,2	1,2
Anskaffelsessum 31. december	1,2	1,2	1,2	1,2
Værdireguleringer 1. januar	1,9	1,8	0,0	0,0
Udbytte	(0,1)	0,0	-	-
Andel af årets resultat	0,0	0,1	-	-
Værdireguleringer 31. december	1,8	1,9	0,0	0,0
Regnskabsmæssig værdi 31. december	3,0	3,1	1,2	1,2

Navn	Hjem- sted	Ejer- andel	Brutto- fortje- neste	Årets resultat*	Aktiver	Forplig- telser	Egen- kapital
2018							
DanFiber A/S	Allerød	49,0%	4,4	0,1	26,6	20,5	6,1
2017							
DanFiber A/S	Allerød	49,0%	4,5	0,2	28,6	22,3	6,3

* Årets resultat er tilvejebragt af fortsættende aktiviteter og er identisk med årets totalindkomst.

Noter

20 Kapitalandele i associerede virksomheder – fortsat

§ Anvendt regnskabspraksis

Kapitalandele i associerede virksomheder i koncernregnskabet

Kapitalandele i associerede virksomheder måles efter den indre værdis metode. Kapitalandele i associerede virksomheder måles i balancen til den forholdsmæssige andel af virksomhedernes indre værdi opgjort efter koncernens regnskabspraksis.

Kapitalandele i associerede virksomheder i moderselskabets regnskab

Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder måles til kostpris. Hvor kostprisen overstiger genindvindingsværdien, nedskrives til denne lavere værdi. Ved tilbageførsel af nedskrivninger opskrives den regnskabsmæssige værdi til genindvindingsværdien, dog maksimalt til kostprisen.

Resultat af kapitalandele i associerede virksomheder i koncernregnskabet

I koncernens totalindkomstopgørelse indregnes den forholdsmæssige andel af de associerede virksomheders resultater efter skat og efter eliminering af forholdsmæssig andel af intern avance.

Udbytte af kapitalandele i associerede virksomheder i moderselskabets regnskab

Udbytte fra kapitalandele i associerede virksomheder indregnes i årets resultat i moderselskabet i det regnskabsår, hvor udbyttet deklarerer.

21 Andre tilgodehavender (langfristede)

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Regnskabsmæssig værdi 1. januar	0,0	1,6	0,0	0,0
Valutakursregulering	0,0	0,0	0,0	0,0
Udbetalt	0,0	(1,1)	0,0	0,0
Nedskrivning	0,0	(0,7)	0,0	0,0
Renteeffekt ved diskontering	0,0	0,2	0,0	0,0
Regnskabsmæssig værdi 31. december	0,0	0,0	0,0	0,0

Den ungarske dattervirksomhed modtog offentlige tilskud i form af reduktion i skattebetalinger for årene 2008-2017. Der er således ikke indregnet tilgodehavende tilskud efter udgangen af 2017.

Grundet en lavere end forventet skattepligtig indkomst i 2017 blev tilgodehavendet revurderet og nedskrevet i 2017 jf. tillige note 27.

§ Anvendt regnskabspraksis

Andre tilgodehavender (langfristede)

Andre tilgodehavender består af endnu ikke modtagne offentlige tilskud og måles til amortiseret kostpris. Der foretages årlig revurdering af værdien af endnu ikke modtagne offentlige tilskud.

Noter

22 Udskudt skat

Midlertidige afvigelser mellem regnskabs- og skattemæssige værdier

mio. kr.	Immaterielle aktiver	Materielle aktiver	Kortfristede aktiver	Forpligtelser	Øvrige	Fremført skattemæssigt underskud	Total
Koncern							
Udskudt skat 1. januar 2018	6,5	10,6	0,2	(17,5)	(13,1)	(24,3)	(37,6)
Valutakursregulering	(1,7)	(1,9)	0,0	0,9	0,0	1,1	(1,6)
Regulering vedrørende tidligere år	0,0	(0,1)	0,0	(0,8)	0,0	0,0	(0,9)
Regulering for hyperinflation	0,0	4,2	0,0	0,0	0,0	0,0	4,2
Indregnet i årets resultat, netto	0,3	29,3	0,4	(7,0)	(4,0)	(11,8)	7,2
Indregnet via anden totalindkomst, netto	0,0	0,0	0,0	3,5	(1,5)	0,0	2,0
Udskudt skat 31. december 2018	5,1	42,1	0,6	(20,9)	(18,6)	(35,0)	(26,7)
Udskudt skat 1. januar 2017	8,8	(7,5)	(0,1)	(16,5)	(43,9)	(28,8)	(88,0)
Valutakursregulering	(1,6)	0,1	0,1	0,9	0,0	2,3	1,8
Regulering vedrørende tidligere år	0,0	6,4	0,0	0,0	32,8	0,0	39,2
Indregnet i årets resultat, netto	(0,7)	11,6	0,2	0,2	(2,2)	2,2	11,3
Indregnet via anden totalindkomst, netto	0,0	0,0	0,0	(2,1)	0,2	0,0	(1,9)
Udskudt skat 31. december 2017	6,5	10,6	0,2	(17,5)	(13,1)	(24,3)	(37,6)
Moderselskab							
Udskudt skat 1. januar 2018	1,1	0,9	0,7	(2,2)	0,0	0,0	0,5
Regulering vedrørende tidligere år	0,0	0,0	0,0	(0,8)	0,0	0,0	(0,8)
Indregnet i årets resultat, netto	0,6	1,1	0,0	(0,5)	(0,1)	0,0	1,1
Indregnet via anden totalindkomst, netto	0,0	0,0	0,0	0,0	(0,3)	0,0	(0,3)
Udskudt skat 31. december 2018	1,7	2,0	0,7	(3,5)	(0,4)	0,0	0,5
Udskudt skat 1. januar 2017	1,0	0,6	0,8	(1,3)	0,7	0,0	1,8
Regulering vedrørende tidligere år	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Indregnet i årets resultat, netto	0,1	0,1	(0,1)	(0,9)	(0,4)	0,0	(1,2)
Indregnet via anden totalindkomst, netto	0,0	0,0	0,0	0,0	(0,3)	0,0	(0,3)
Udskudt skat 31. december 2017	1,1	0,9	0,7	(2,2)	0,0	0,0	0,5

I posten øvrige indgår den forventede skatteeffekt af korresponderende reguleringer i respektive dattervirksomheder af den igangværende skatterevision af koncernens interne afregningspriser i tidligere regnskabsår. I posten indgår derudover udskudt skat af genbeskatningssaldi vedrørende udnyttede underskud i udenlandske dattervirksomheder.

Noter

22 Udskudt skat – fortsat

Udskudte skatteaktiver og -forpligtelser

mio. kr.	2018			2017		
	Udskudte skatteaktiver	Udskudte skatte- forpligtelser	Netto	Udskudte skatteaktiver	Udskudte skatte- forpligtelser	Netto
Koncern						
Immaterielle aktiver	(3,2)	8,3	5,1	(3,7)	10,2	6,5
Materielle aktiver	(16,8)	58,9	42,1	(13,2)	23,8	10,6
Kortfristede aktiver	(0,1)	0,7	0,6	(0,5)	0,7	0,2
Forpligtelser	(20,9)	0,0	(20,9)	(17,5)	0,0	(17,5)
Øvrige	(19,4)	0,8	(18,6)	(13,7)	0,6	(13,1)
Fremførbare skattemæssige underskud	(35,0)	0,0	(35,0)	(24,3)	0,0	(24,3)
Udskudte skatte(aktiver)/-forpligtelser	(95,4)	68,7	(26,7)	(72,9)	35,3	(37,6)
Modregning inden for juridiske skatteenheder	47,3	(47,3)	0,0	21,0	(21,0)	0,0
Netto udskudte skatte(aktiver)/-forpligtelser i alt	(48,1)	21,4	(26,7)	(51,9)	14,3	(37,6)
Moderselskab						
Immaterielle aktiver	0,0	1,7	1,7	0,0	1,1	1,1
Materielle aktiver	(0,9)	2,9	2,0	(1,3)	2,2	0,9
Kortfristede aktiver	0,0	0,7	0,7	0,0	0,7	0,7
Forpligtelser	(3,5)	0,0	(3,5)	(2,2)	0,0	(2,2)
Øvrige	(0,9)	0,5	(0,4)	(0,5)	0,5	0,0
Udskudte skatte(aktiver)/-forpligtelser i alt	(5,3)	5,8	0,5	(4,0)	4,5	0,5
Modregning inden for juridisk skatteenhed	5,3	(5,3)	0,0	4,0	(4,0)	0,0
Netto udskudte skatteforpligtelser i alt	0,0	0,5	0,5	0,0	0,5	0,5

Øvrige poster for koncernen vedrører primært forventet effekt af verserende skatterevisjoner i Europa.

Noter

22 Udskudt skat – fortsat

Udskudte skatteaktiver der ikke indregnes

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Udskudte skatteaktiver				
der ikke indregnes 1. januar	5,2	11,8	0,0	0,0
Valutakursregulering	(0,4)	(1,3)	0,0	0,0
Afgang	(1,8)	(5,3)	0,0	0,0
Udskudte skatteaktiver der ikke indregnes 31. december	3,0	5,2	0,0	0,0

Årets afgang på 1,8 mio. kr. relaterer sig til en revurdering af tidligere ikke-indregnede udskudte skatteaktiver i Brasilien og Tyskland, der nu er indregnet i årets resultat (2017: 5,3 mio. kr. primært vedrørende Brasilien).

Der indregnes ikke udskudte skatteaktiver, som ikke forventes at kunne realiseres, eller som på anden måde er påvirket af væsentlige risici for ikke at kunne udnyttes. Udskudte skatteaktiver, der ikke indregnes, vedrører i 2018 dattervirksomheden i Brasilien (2017: Brasilien og Tyskland). Der påhviler ikke en tidsmæssig begrænsning på udnyttelsesmulighederne af de ikke-indregnede skatteaktiver.

i Væsentlige regnskabsmæssige skøn og vurderinger

Udskudte skatteaktiver

Ved målingen af udskudte skatteaktiver vurderes det, om de kommende års indtjening baseret på finansielle forecasts og driftsplaner vil gøre det muligt og sandsynligt at anvende de midlertidige forskelle mellem skatte- og regnskabsmæssige værdier og skattemæssigt fremførbare underskud. Den regnskabsmæssige værdi (netto) af udskudte skatteaktiver for koncernen udgør 26,7 mio. kr. (2017: 37,6 mio. kr.) pr. 31. december 2018, hvoraf 21,2 mio. kr. kan henføres til den estimerede skattemæssige effekt af korresponderende regulering af verserende skatterevisi i Ungarn. Udviklingen i året vedrører udnyttelse af skatteaktiver i Canada og USA.

§ Anvendt regnskabspraksis

Udskudt skat

Udskudt skat måles efter den balanceorienterede gælds metode af alle midlertidige forskelle mellem regnskabsmæssig og skattemæssig værdi af aktiver og forpligtelser. Der indregnes dog ikke udskudt skat af midlertidige forskelle vedrørende skattemæssig, ikke-afskrivningsberettiget goodwill og kontorejendomme samt andre poster, hvor midlertidige forskelle – bortset fra virksomhedsovertagelser – er opstået på anskaffelsestidspunktet uden at have effekt på resultat eller skattepligtig indkomst. I de tilfælde, hvor opgørelse af skatteværdien kan foretages efter forskellige beskatningsregler, måles udskudt skat på henholdsvis grundlag af den af ledelsen planlagte anvendelse af aktivet og afvikling af forpligtelsen. Udskudte skatteaktiver, herunder skatteværdien af fremførselsberettigede, skattemæssige underskud, indregnes under andre langfristede aktiver med den værdi, hvortil de forventes at blive anvendt, enten ved udligning i skat af fremtidig indtjening eller ved modregning i udskudte skatteforpligtelser inden for samme juridiske skatteenhed og jurisdiktion. Der foretages regulering af udskudt skat vedrørende foretagne eliminerings af urealiserede koncerninterne gevinster og tab. Udskudt skat måles på grundlag af de skatteregler og skattesatser i de respektive lande, der med balancedagens lovgivning vil være gældende, når den udskudte skat forventes udløst som aktuel skat.

Værdiforringelse af udskudte skatteaktiver

Udskudte skatteaktiver vurderes årligt for værdiforringelse og nedskrives, såfremt det vurderes som sandsynligt, at det udskudte skatteaktiv ikke kan udlignes i skat af fremtidig indtjening eller ved modregning i udskudte skatteforpligtelser inden for samme juridiske skatteenhed og jurisdiktion. Ved vurderingen lægges vægt på typen og arten af det indregnede udskudte skatteaktiv og den forventede tidshorisont for udligningen af aktivet mv.

Noter

23 Varebeholdninger

	Koncern		Moderselskab	
mio. kr.	2018	2017	2018	2017
Råvarer og hjælpematerialer	116,9	141,3	40,4	58,0
Varer under fremstilling	4,0	12,5	5,9	12,0
Fremstillede færdig- og handelsvarer	75,7	86,8	23,9	23,8
Varebeholdninger	196,6	240,6	70,2	93,8
Varebeholdninger optaget til nettorealiseringsværdi	8,8	5,8	3,4	2,8

Koncernen har ikke stillet varebeholdninger til sikkerhed for tredjemand.

§ Anvendt regnskabspraksis

Varebeholdninger

Varebeholdninger måles til kostpris efter FIFO-metoden.

Kostpris for handelsvarer samt råvarer og hjælpematerialer omfatter købspris med tillæg af hjemtagelsesomkostninger.

Kostpris for fremstillede færdigvarer samt varer under fremstilling omfatter kostpris for råvarer, hjælpematerialer og direkte løn med tillæg af indirekte produktionsomkostninger. Indirekte produktionsomkostninger indeholder indirekte materialer og løn samt vedligeholdelse af og afskrivning på de i produktionsprocessen benyttede maskiner, fabriksbygninger og udstyr samt omkostninger til fabriksadministration og ledelse.

Er nettorealiseringsværdien lavere end kostprisen, nedskrives til denne lavere værdi. Nettorealiseringsværdien for varebeholdninger opgøres som salgssum med fradrag af færdiggørelsesomkostninger og omkostninger, der afholdes for at effektivisere salget, og fastsættes under hensyntagen til omsættelighed, ukurans og udvikling i forventet salgspris.

24 Tilgodehavender fra salg

	Koncern		Moderselskab	
mio. kr.	2018	2017	2018	2017
Tilgodehavender fra salg, brutto	368,4	371,6	226,1	213,5
Ændringer i hensættelse til kredittab:				
Hensættelse 1. januar	42,0	27,6	37,1	23,3
Tilgang i året	0,3	18,2	0,3	16,2
Tilbageførsler i året	(3,6)	(3,8)	(2,6)	(2,4)
Hensættelse 31. december	38,7	42,0	34,8	37,1
Tilgodehavender fra salg, netto	329,7	329,6	191,3	176,4

Den samlede nedskrivning vedrører dels dubiøse debitorer, herunder i al væsentlighed kunder under konkursbehandling eller rekonstruktion, dels nedskrivning af tilgodehavende hos Tønder Fjernvarmeselskab som omtalt i note 3. En endelig afklaring af disse forhold afventer fortsat og har således ikke ført til realiserede tab i året.

§ Anvendt regnskabspraksis

Tilgodehavender fra salg

Tilgodehavender fra salg måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi fratrukket forventet kredittab.

Der indregnes for henholdsvis koncernen og moderselskabet et samlet forventet kredittab på tilgodehavender fra salg, som følger den simplificerede 'expected credit loss'-model. Forventede kredittab revurderes ved hver regnskabsaflæggelse for at afspejle ændringen i kreditrisiko fra første indregning. De forventede kredittab præsenteres i en hensættelsesmatrix og afspejler realiserede historiske kredittab for henholdsvis koncernen og moderselskabet justeret for specifikke forhold for hver kunde, forsikrede tilgodehavender samt generelle økonomiske omstændigheder i markedet for hver kunde.

Hensatte beløb til forventede kredittab indregnes i totalindkomstopgørelsen under salgs- og distributionsomkostninger.

Noter

24 Tilgodehavender fra salg – fortsat

Følgende hensættelsesmatrix viser risikoprofilen for tilgodehavender fra salg for henholdsvis koncernen og moderselskabet. Da koncernen og moderselskabets historiske realiserede tab på debitorer ikke viser et væsentligt forskelligt mønster for forskellige kundesegmenter, er der ikke skelnet mellem forskellige grupper af kunder.

mio. kr.	Ej forfaldne	Forfaldne med				I alt
		0-30 dage	31-60 dage	61-90 dage	over 90 dage	
Koncern						
31. december 2018						
Forventet tabsrate	0%	0%	0%	3%	61%	11%
Tilgodehavender fra salg	290,1	12,5	2,5	0,4	62,9	368,4
Forventet kredittab	0,1	0,0	0,0	0,0	38,6	38,7
31. december 2017						
Forventet tabsrate	0%	0%	0%	3%	58%	11%
Tilgodehavender fra salg	271,5	23,3	3,4	1,9	71,5	371,6
Forventet kredittab	0,1	0,1	0,0	0,1	41,7	42,0
Moderselskab						
31. december 2018						
Forventet tabsrate	0%	0%	0%	0%	61%	15%
Tilgodehavender fra salg	163,6	4,5	1,0	(0,1)	57,1	226,1
Forventet kredittab	0,0	0,0	0,0	0,0	34,8	34,8
31. december 2017						
Forventet tabsrate	0%	0%	0%	0%	59%	17%
Tilgodehavender fra salg	138,0	11,7	0,6	0,1	63,1	213,5
Forventet kredittab	0,1	0,0	0,0	0,0	37,0	37,1

25 Aktiekapital

mio. kr.		Moderselskab
Aktiekapital 1. januar 2014		140,3
Aktiekapital 31. december 2018		7.015.090 stk. a 20 kr. 140,3

Ingen aktier har særlige rettigheder.

Egne aktier

Brødrene Hartmann A/S kan i henhold til bemyndigelse fra generalforsamlingen erhverve maksimalt 10% af selskabets egne aktier. Bemyndigelsen gælder frem til 9. april 2019.

Hartmanns beholdning af egne aktier udgjorde pr. 31. december 2018 100.000 stk. (2017: 100.000 stk.) med en nominal værdi på 2 mio. kr. svarende til 1,4% af den samlede aktiekapital. Aktiernes værdi pr. 31. december 2018 udgjorde 25,3 mio. kr. (2017: 32,0 mio. kr.).

Udbytte

Foreslået udbytte

For regnskabsåret 2018 har bestyrelsen foreslået et udbytte på 65,7 mio. kr. (2017: 65,7 mio. kr.) svarende til 9,50 kr. pr. aktie (2017: 9,50 kr.), der vil blive udbetalt til aktionærerne umiddelbart efter afholdelse af selskabets ordinære generalforsamling den 9. april 2019, forudsat at generalforsamlingen godkender bestyrelsens forslag. Da udbyttet er betinget af generalforsamlingens godkendelse, er dette ikke indregnet som en forpligtelse i balancen pr. 31. december 2018. Foreslået udbytte er eksklusiv udbytte af egne aktier.

Udbetalt udbytte

Der er i regnskabsåret 2018 udbetalt 65,7 mio. kr. (2017: 65,7 mio. kr.) i udbytte svarende til 9,50 kr. pr. aktie (2017: 9,50 kr.).

Noter

26 Pensionsforpligtelser

Bidragbaserede ordninger

Hartmann har pensionsordninger, som omfatter visse grupper af medarbejdere. Pensionsordningerne er som hovedregel bidragbaserede. I disse ordninger udgiftsfører Hartmann løbende præmieindbetalinger (f.eks. et fast beløb eller en fast procentdel af lønnen) til uafhængige forsikringsselskaber, som er ansvarlige for pensionsforpligtelserne.

I bidragbaserede ordninger bærer koncernen ingen risici forbundet med fremtidig udvikling i rente, inflation, dødelighed og invaliditet. Når pensionsbidrag for bidragbaserede ordninger er indbetalt, har Hartmann ingen yderligere pensionsforpligtelser over for ansatte eller fratrådte medarbejdere.

Ydelsesbaserede ordninger

I ydelsesbaserede ordninger er Hartmann forpligtet til at betale en bestemt ydelse (f.eks. alderspension som et fast beløb af slutlønnen). I de ydelsesbaserede ordninger er det Hartmann, der bærer risici forbundet med fremtidig udvikling i rente, inflation, dødelighed mv. Ved en ændring af beregningsforudsætningerne for disse opstår en ændring i den aktuarmæssigt beregnede kapitalværdi.

Ved en ændring i beregningsforudsætningerne for de ydelsesbaserede ordninger, der vedrører nuværende og tidligere ansættelser, indregnes aktuarmæssige gevinster og tab i anden totalindkomst.

De samlede pensionsforpligtelser vedrører afdækkede ordninger i dattervirksomheden Hartmann Canada Inc. og uafdækkede ordninger i dattervirksomheden Hartmann Verpackung GmbH.

De vægtede gennemsnitlige løbetider af forpligtelserne er 16-18 år i Canada og 15 år i Tyskland.

mio. kr.	Koncern	
	2018	2017
Ydelsesbaserede pensionsordninger er indregnet i totalindkomstopgørelsen således:		
Årets pensionsomkostninger	3,4	2,9
Årets omkostninger til administration af pensionsordningerne	0,5	0,7
Renteomkostninger på aktivloft	0,5	0,4
Nettorenteomkostninger	0,7	0,7
Indregnet i årets resultat	5,1	4,7
Afkast af pensionsordningernes aktiver (ekskl. beløb indregnet i nettorenteomkostninger)	6,2	(3,4)
Aktuarmæssige tab:		
– Fra ændringer i demografiske forudsætninger	0,6	0,0
– Fra ændringer i finansielle forudsætninger	(11,4)	8,5
– Fra erfaringsmæssige reguleringer	0,5	0,3
Ændring i ikke indregnede aktiver som følge af begrænsning ved aktivloft	(9,0)	2,7
Skat	3,5	(2,2)
Indregnet i anden totalindkomst	(9,6)	5,9
Indregnet i totalindkomst	(4,5)	10,6
Ydelsesbaserede pensionsordninger er indregnet i balancen således:		
Nutidsværdi af ordning med tilknyttede aktiver	95,3	105,9
Markedsværdi af tilknyttede aktiver	(98,3)	(97,8)
Nettoforpligtelse for ordninger med tilknyttede aktiver	(3,0)	8,1
Nutidsværdi af ordning uden tilknyttede aktiver	30,2	29,9
Ikke indregnede aktiver som følge af begrænsning ved aktivloft	4,5	13,4
Indregnet nettoforpligtelse	31,7	51,4

Pensionerne forfalder i al væsentlighed mere end et år efter balancedagen.

Noter

26 Pensionsforpligtelser – fortsat

mio. kr.	Koncern	
	2018	2017
Udvikling i ydelsesbaserede pensionsforpligtelser		
Nutidsværdi af pensionsforpligtelser 1. januar	135,8	129,0
Valutakursregulering	(3,6)	(5,6)
Årets pensionsomkostninger	3,4	2,9
Forrentning af pensionsforpligtelsen	4,1	4,2
Bidrag fra deltagere i pensionsordningen	2,8	2,8
Aktuarmæssige tab:		
– Fra ændringer i demografiske forudsætninger	0,6	0,0
– Fra ændringer i finansielle forudsætninger	(11,4)	8,5
– Fra erfaringsmæssige reguleringer	0,5	0,3
Udbetalte pensionsydelse	(6,7)	(6,3)
Nutidsværdi af pensionsforpligtelser 31. december	125,5	135,8
Udvikling i ydelsesbaserede pensionsordningers aktiver		
Dagsværdi af pensionsordningernes aktiver 1. januar	97,8	89,1
Valutakursregulering	(3,5)	(5,2)
Afkast af pensionsordningens aktiver (ekskl. beløb indregnet i nettorenteomkostninger)	(6,2)	3,4
Forrentning af pensionsaktiverne	3,4	3,5
Administrationsomkostninger	(0,5)	(0,6)
Bidrag fra arbejdsgiver	11,9	11,9
Udbetalte pensionsydelse	(4,6)	(4,3)
Dagsværdi af pensionsordningernes aktiver 31. december	98,3	97,8
Faktisk afkast på pensionsordningernes aktiver		
Afkast af pensionsordningens aktiver (ekskl. beløb indregnet i nettorenteomkostninger)	(6,2)	3,4
Forrentning af pensionsaktiverne	3,4	3,5
	(2,8)	6,9

Hartmann forventer at betale 10,3 mio. kr. til pensionsordningerne i 2019 (2017: 10,0 mio. kr. vedrørende 2018).

	2018		2017	
	mio. kr.	%	mio. kr.	%
Pensionsordningernes aktiver er sammensat således:				
Aktier og investeringsforeninger	72,8	74,1	73,0	74,6
Obligationer og andre værdipapirer	25,5	25,9	24,8	25,4
	98,3	100,0	97,8	100,0

Pensionsordningernes aktiver måles til dagsværdi baseret på noterede priser på et aktivt marked. Ingen af pensionsordningernes aktiver har tilknytning til koncernens virksomheder.

Den væsentligste forudsætning anvendt i beregning af pensionsforpligtelserne er diskonteringssatsen. Nedenstående sensitivitetsanalyse indikerer udviklingen i pensionsforpligtelsen ved en ændring af diskonteringssatsen på +/- 1 procentpoint.

mio. kr.	2018		2017	
	+1%-point	-1%-point	+1%-point	-1%-point
Pensionsforpligtelsens følsomhed over for ændringer i diskonteringssatsen:				
– Tyskland	(2,8)	3,1	(2,9)	3,1
– Canada, timelønnede	(10,8)	13,9	(12,2)	15,9
– Canada, funktionærer	(3,9)	5,0	(4,7)	6,1

Noter

26 Pensionsforpligtelser – fortsat

%	Koncern	
	2018	2017
Ydelsesbaserede pensionsforpligtelser er opgjort på baggrund af følgende aktuarmæssige forudsætninger:		
<i>Diskonteringsats</i>		
– Tyskland	1,58	1,58
– Canada, timelønnede	4,00	3,40
– Canada, funktionærer	3,90	3,40
<i>Forventet lønstigning</i>		
– Tyskland	-	-
– Canada, timelønnede	-	-
– Canada, funktionærer	3,00	3,00

§ Anvendt regnskabspraksis

Pensionsforpligtelser

Ydelser vedrørende bidragsbaserede pensionsordninger, hvor koncernen løbende indbetaler faste pensionsbidrag til uafhængige pensionsselskaber, indregnes i årets resultat i den periode de optjenes, og skyldige indbetalinger indregnes i balancen under anden gæld.

For ydelsesbaserede pensionsordninger foretages en årlig aktuarberegning af kapitalværdien af de fremtidige ydelser, som skal udbetales i henhold til ordningen. Kapitalværdien beregnes på grundlag af forudsætninger om den fremtidige udvikling i bl.a. lønniveau, rente, inflation og dødelighed. Kapitalværdien beregnes alene for de ydelser, som de ansatte har optjent ret til gennem deres hidtidige ansættelse i koncernen. Den aktuarmæssigt beregnede kapitalværdi med fradrag af dagsværdien af eventuelle aktiver knyttet til ordningen indregnes i balancen under pensionsforpligtelser. I årets resultat indregnes årets pensionsomkostninger baseret på aktuarmæssige skøn og finansielle forventninger ved årets begyndelse. Forskelle mellem den forventede udvikling af pensionsaktiver og -forpligtelser og de realiserede værdier betegnes aktuarmæssige gevinster eller tab og indregnes i totalindkomstopgørelsen via anden totalindkomst. Såfremt en pensionsordning netto er et aktiv, indregnes aktivet alene i det omfang, det modsvarer fremtidige tilbagebetalinger fra ordningen, eller det vil føre til reducerede, fremtidige indbetalinger til ordningen.

27 Offentlige tilskud

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Offentlige tilskud 1. januar	7,5	10,2	1,4	2,0
Valutakursregulering	(0,2)	0,0	-	-
Afgang	0,0	(0,7)	0,0	0,0
Indregnet i totalindkomstopgørelsen	(2,5)	(2,0)	(1,4)	(0,6)
Offentlige tilskud 31. december	4,8	7,5	0,0	1,4
Heraf indregnet som langfristede forpligtelser	3,8	5,9	0,0	0,9
Heraf indregnet som kortfristede forpligtelser	1,0	1,6	0,0	0,5
	4,8	7,5	0,0	1,4

Hartmann modtager løbende offentlige tilskud til udviklingsrelaterede og energibesparende projekter.

I 1995 modtog Brødrene Hartmann A/S et større tilskud til opførelse af kraftvarmeværk. Tilskuddet er pr. 31. december 2018 fuldt indtægtsført i totalindkomstopgørelsen.

Herudover har den ungarske dattervirksomhed modtaget offentlige tilskud i form af direkte tilskud og reduktion i skattebetalinger i årene 2008-2017. Tilskuddene var begrænset til 50% af den i perioden 2006-2008 foretagne investering på 72,3 mio. kr., hvoraf de direkte tilskud udgjorde 9,0 mio. kr. Modtagne tilskud i form af reducerede skattebetalinger udgør akkumuleret for tilskudsperioden 25,2 mio. kr. Der påhviler ingen aktuelle tilbagebetalingsforpligtelser relateret til tilskuddene. De indregnede værdier i henholdsvis langfristede- og kortfristede forpligtelser relaterer sig til amortisering af de modtagne tilskud, som indtægtsføres henover den økonomiske levetid af de investeringer, som tilskuddene vedrører.

§ Anvendt regnskabspraksis

Offentlige tilskud

Tilskud vedrørende materielle aktiver indregnes i balancen som forpligtelser. Tilskuddene indregnes i årets resultat over aktivernes brugstid.

Noter

28 Hensatte forpligtelser

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Garantiforpligtelser 1. januar	0,4	3,5	0,4	3,5
Tilgang	0,8	0,4	0,8	0,4
Afgang	(0,4)	(3,5)	(0,4)	(3,5)
Garantiforpligtelser 31. december	0,8	0,4	0,8	0,4
Restrukturering 1. januar	0,0	2,4	0,0	2,4
Tilgang	0,0	0,0	0,0	0,0
Betalt	0,0	(2,4)	0,0	(2,4)
Restrukturering 31. december	0,0	0,0	0,0	0,0
Hensatte forpligtelser 31. december	0,8	0,4	0,8	0,4

Garantiforpligtelser er hensat til dækning af kontraktrelaterede garantireklamationer på varer, hvor levering har fundet sted. Hensatte forpligtelser til restrukturering betalt i sammenligningsperioden omfatter restruktureringer besluttet i 2015 i forbindelse med organisatoriske tilpasninger i det europæiske produktionsnetværk og på hovedkontoret samt omkostninger i forbindelse med lukningen af Hartmanns fabrik i Tyskland.

§ Anvendt regnskabspraksis

Hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser indregnes, når koncernen som følge af en begivenhed indtruffet før eller på balancedagen har en retslig eller faktisk forpligtelse, og det er sandsynligt, at indfrielsen af forpligtelsen vil medføre et forbrug af koncernens økonomiske ressourcer. Hensatte forpligtelser måles til ledelsens bedste skøn over de omkostninger, der er nødvendige for på balancedagen at afvikle forpligtelse.

Garantiforpligtelser indregnes i takt med salg af varer og er opgjort med udgangspunkt i historiske garantiomkostninger.

Omkostninger til restruktureringer indregnes som forpligtelser, når en detaljeret, formel plan for restruktureringen er offentliggjort senest på balancedagen over for de parter, der er berørt af planen.

29 Anden gæld

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Løn og feriepenge mv.	80,6	70,9	39,1	34,0
Moms og andre afgifter	1,0	0,8	0,0	0,0
Valutaterminskontrakter	5,3	3,3	2,0	3,2
Øvrige gældsforpligtelser	70,8	60,5	59,4	48,3
Anden gæld	157,7	135,5	100,5	85,5

Øvrige gældsforpligtelser består hovedsagligt af ikke-afregnet kundebonus og hensættelse til tilbagebetaling af offentligt tilskud (IKV-støtte) modtaget fra den danske stat i 2016.

§ Anvendt regnskabspraksis

Anden gæld

Anden gæld måles til amortiseret kostpris.

30 Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor

mio. kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Honorar til Deloitte				
Lovpligtig revision	2,9	3,1	1,4	1,1
Skatte- og momsmæssig rådgivning	0,6	0,6	0,0	0,1
Andre ydelser	0,9	0,7	0,9	0,3
Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor	4,4	4,4	2,3	1,5

Honorarer vedrørende ikke-revisionsydelser leveret af Deloitte Statsautoriseret Revisionspartnerselskab (Deloitte Danmark) udgør 0,9 mio. kr. for både koncern og moderselskab og består af finansiell rådgivning (2017: 0,4 mio. kr. bestående af generel regnskabs- og skatterådgivning).

Noter

3 | Sikkerhedsstillelser og eventualforpligtelser

Garantier

Brødrene Hartmann A/S har ydet en moderselskabsgaranti til Hartmann (UK) Ltd. (CRN 00734190), der giver datterselskabet ret til fritagelse fra revision i henhold til Section 479A i den britiske selskabslov, Companies Act 2006. Gæld til kreditorer i Hartmann (UK) Ltd. pr. 31. december 2018 udgjorde 0,7 mio. kr. (2017: 0,4 mio. kr.).

Sambeskatning

Brødrene Hartmann A/S og danske dattervirksomheder indgår i en dansk sambeskatning med Thornico Holding A/S som administrationselskab.

Selskabet og danske dattervirksomheder hæfter derfor subsidiært for indkomstskatter mv. og subsidiært for eventuelle forpligtelser til at indeholde kildeskat på renter, royalties og udbytter for de sambeskattede selskaber. Den subsidiære hæftelse udgør dog højst et beløb svarende til den andel af kapitalen i selskabet, der ejes direkte eller indirekte af det ultimative moderselskab.

Den samlede skatteforpligtelse for de sambeskattede selskaber fremgår af regnskabet for administrations-selskabet.

Verserende retssager

Som anført i note 3 er Hartmann part i en tvist med Tønder Fjernvarmeselskab.

Tønder Fjernvarmeselskab indgav i 2008 klage til Energitilsynet omkring prisfastsættelse af fjernvarme leveret fra Hartmann.

Den 28. november 2017 traf Energiklagenævnet en afgørelse vedrørende principperne for prisfastsættelse af fjernvarme leveret fra Hartmanns kraftvarmeværk i perioden fra 2003 til og med fjernvarmeleveringens ophør den 8. januar 2015. Afgørelsen erstattede tidligere afgørelser i sagen. Hartmann er fortsat uenig i principperne for fastsættelsen af fjernvarmeprisen, der ligger til grund for afgørelsen, og har fastholdt en stævning af Energiklagenævnet med henblik på en juridisk vurdering af stridsspørgsmålet.

På baggrund af intern gennemgang af afgørelsen og tilkendegivelser fra eksterne rådgivere vurderer ledelsen, at det er overvejende sandsynligt, at sagen igen hjemvises til fornyet behandling i Energiklagenævnet. Det er ledelsens vurdering, at et sandsynligt udfald af den fornyede behandling vil medføre et ændret princip for fastsættelse af varmeprisen. Hartmann har opgjort den økonomiske konsekvens heraf til -12 mio. kr. og nedskrev koncernens tilgodehavende overfor Tønder Fjernvarmeselskab med 12 mio. kr. i 2017.

Energiklagenævnets afgørelse af 28. november 2017 medførte en hjemvisning af sagen til fornyet behandling hos Forsyningstilsynet med henblik på, at tilsynet tillader indregning af et overskud i Hartmanns priser fra den 1. januar 2012. Både Hartmann og Tønder Fjernvarmeselskab har i 2018 afgivet bemærkninger til Forsyningstilsynet, der endnu ikke har truffet afgørelse vedrørende parternes mellemværende.

Hartmann har opgjort de forventede omkostninger til at udgøre i niveauet 15 mio. kr. med en positiv likviditetseffekt på 24 mio. kr. Tønder Fjernvarme har derimod opgjort og fremsat et krav på 88 mio. kr., som Hartmann har afvist.

Herudover er koncernen part i enkelte retssager og tvister. Det er ledelsens opfattelse, at disse sager ikke vil have væsentlig påvirkning på koncernens og moderselskabets finansielle stilling.

Noter

32 Operationel leasing

mio.kr.	Koncern		Moderselskab	
	2018	2017	2018	2017
Forventet forfald				
Forfalder inden for 1 år	14,9	12,1	4,5	4,8
Forfalder mellem 1 og 5 år	36,0	37,2	8,1	9,1
Forfalder efter 5 år	45,9	55,8	0,0	2,0
Leje- og leasingforpligtelser	96,8	105,1	12,6	15,9
Årets leje- og leasingomkostninger, operationelle	12,1	14,3	4,8	6,3

33 Finansielle risici

Generelt

Udviklingen i Hartmanns resultat og egenkapital er påvirket af en række finansielle risici, herunder rente-, valuta-, likviditets- og kreditrisici.

Finansielle instrumenter er specificeret i note 34.

Styring af finansielle risici

Retningslinjer for styring af koncernens finansielle risici reguleres i de af bestyrelsen årligt godkendte finans- og kreditpolitikker.

Hartmann anvender finansielle instrumenter til afdækning af en række af de finansielle risici, der kan henføres til koncernens kommercielle aktiviteter. Koncernen foretager ikke spekulative dispositioner.

Hartmann har centraliseret styringen af finansielle risici i koncernens finansfunktion, der samtidig fungerer som servicecenter for alle dattervirksomheder.

Renterisiko

Hartmanns renterisiko relaterer sig i al væsentlighed til den rentebærende gæld til kreditinstitutter.

Styring af renterisiko

Det er Hartmanns politik i videst muligt omfang at begrænse effekten af renteudsving på koncernens resultat og finansielle stilling.

Hartmann finansierer sig hovedsageligt ved optagelse af langfristede og kommittede kreditfaciliteter i DKK og USD.

Det er Hartmanns politik løbende at vurdere, hvorvidt en andel af koncernens langfristede kreditfaciliteter med fordel kan omlægges til fast forrentning ved renteswap.

Indgåede kreditfaciliteter er variabelt forrentede, og Hartmann har valgt ikke at omlægge til fast forrentning.

Såfremt det generelle renteniveau relateret til kommittede kreditfaciliteter i DKK ændrer sig med 1 procentpoint, vil det medføre en ændring i resultat før skat på ca. 6 mio. kr. (2017: ca. 6 mio. kr.).

Valutarisiko

Hartmanns valutarisiko består af henholdsvis transaktions- og translationsrisiko.

Hartmann er udsat for transaktionsrisici som følge af transaktioner på tværs af landegrænser, hvorved der opstår kontraktuelle pengestrømme i udenlandsk valuta.

Valutaeksponeringen USD/CAD repræsenterer en af koncernens største enkeltstående transaktionsrisici. Eksponeringen er en følge af, at størstedelen af den nordamerikanske forretnings omsætning faktureres i USD, mens en væsentlig del af omkostningerne afholdes i CAD.

Øvrige væsentlige transaktionsrisici vedrører valutaerne CHF, EUR, GBP, HRK, HUF og PLN.

Hartmann er som følge af koncernens udenlandske dattervirksomheder udsat for translationsrisici, idet en del af koncernens indtjening og nettoaktiver vedrører udenlandske dattervirksomheder og derfor omregnes og indgår i koncernregnskabet, som præsenteres i DKK.

Derudover er koncernen udsat for translationsrisici i forbindelse med ydelse af koncerninterne lån til udenlandske datterselskaber.

Hartmanns største translationseksponeringer målt på nettositionen er over for udenlandske dattervirksomheder, der aflægges regnskab i valutaerne ARS, BRL, CAD, HRK, HUF, ILS og USD samt på koncerninterne lån ydet i USD.

Noter

33 Finansielle risici – fortsat

Valutaoversigt

Valutakurs, DKK pr. 100		2018	2017
ARS	Gennemsnitskurs	24,0	40,1
	Ultimokurs	17,3	32,9
	Ændring i ultimokurs, %	(47,6)	(26,1)
BRL	Gennemsnitskurs	173,6	207,1
	Ultimokurs	168,0	187,4
	Ændring i ultimokurs, %	(10,3)	(13,5)
CAD	Gennemsnitskurs	487,3	508,3
	Ultimokurs	478,5	495,0
	Ændring i ultimokurs, %	(3,3)	(5,5)
EUR	Gennemsnitskurs	745,3	743,9
	Ultimokurs	746,7	744,5
	Ændring i ultimokurs, %	0,3	0,1
GBP	Gennemsnitskurs	842,5	849,5
	Ultimokurs	834,8	839,1
	Ændring i ultimokurs, %	(0,5)	(3,4)
HRK	Gennemsnitskurs	100,5	99,7
	Ultimokurs	100,7	100,1
	Ændring i ultimokurs, %	0,7	1,8
HUF	Gennemsnitskurs	2,34	2,41
	Ultimokurs	2,33	2,40
	Ændring i ultimokurs, %	(3,0)	0,0
ILS	Gennemsnitskurs	176,3	183,3
	Ultimokurs	174,0	179,3
	Ændring i ultimokurs, %	(2,9)	(2,5)
PLN	Gennemsnitskurs	175,0	174,8
	Ultimokurs	173,6	178,2
	Ændring i ultimokurs, %	(2,6)	5,7
USD	Gennemsnitskurs	631,5	660,1
	Ultimokurs	652,2	620,8
	Ændring i ultimokurs, %	5,1	(12,0)

Styring af valutarisiko

Det er Hartmanns politik i videst muligt omfang at begrænse effekten af valutakursudsving på koncernens resultat og finansielle stilling.

Koncernens transaktionseksposering over for udsving i valutakurser illustreres nedenfor ved en grafisk fremstilling af ændringen i årets resultat ved en kursstigning på 5% i de relevante valutaer.

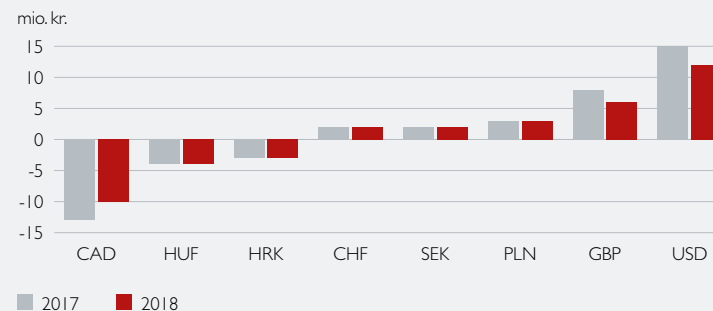
Hartmann foretager afdækning af koncernens transaktionsrisici, så de primære valutaer til stadighed er afdækket i en periode på mindst 9 og maksimalt 12 måneder. Gevinster og tab på afledte finansielle instrumenter resultatføres i takt med, at de sikrede transaktioner realiseres. Sikringens effektivitet vurderes løbende.

En stigning på 5% i ultimokursen mod DKK eller EUR vil medføre dagsværdiregulering i anden totalindkomst på 0,2 mio. kr. (2017: 0,1 mio. kr.).

Translationsrisici forbundet med omregning af indtjening og nettoaktiver i koncernens udenlandske dattervirksomheder til DKK afdækkes ikke, da disse ikke har nogen umiddelbar likviditetsmæssig effekt og således ikke påvirker de underliggende pengestrømme direkte.

Translationsrisici relateret til koncerninterne lån afdækkes, såfremt de vurderes at kunne medføre en væsentlig indvirkning på koncernens resultat.

Ændring i årets resultat ved en kursstigning på 5%

Noter

33 Finansielle risici – fortsat

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for, at Hartmann ikke er i stand til løbende at opfylde forpligtelser som følge af manglende evne til at realisere aktiver eller opnå tilstrækkelig finansiering.

Styring af likviditetsrisiko

Det er Hartmanns politik at sikre størst mulig fleksibilitet og tilstrækkeligt finansielt råderum til fortsat at kunne disponere hensigtsmæssigt i tilfælde af uforudsete udsving i likviditeten.

Koncernens langfristede kommittede kreditfacilitet har en låneramme på 350 mio. kr. Koncernen optog endvidere i 2015 et femårigt lån på 400 mio. kr. i til brug for opkøb af dattervirksomheder i Sydamerika. I 2018 har Hartmann forlænget begge kreditfaciliteter, og lånene udløber dermed den 31. januar 2020. Herudover har Hartmann kortfristede kreditfaciliteter på 200 mio. kr.

Rentemarginalen på begge langfristede lån er variabel og fastsættes kvartalsvis baseret på koncernens indtjening.

Lånene er betinget af sædvanlige vilkår (covenants), som Hartmann skal overholde for at opretholde lånene, herunder finansielle covenants, som omfatter nøgletallene 'Egenkapitalandel' og 'Nettorentebærende gæld' i forhold til 'Resultat af primær drift før af- og nedskrivninger'. Koncernen har i 2018 overholdt alle covenants.

Aftalen om lånene indeholder endvidere bestemmelser, der medfører, at væsentlige kreditfaciliteter kan tilbagekaldes, såfremt kontrollen med selskabet ændres.

Aftalen indeholder cross-default klausuler.

Koncernens kortsigtede likviditet styres primært ved, at dattervirksomhedernes likviditet overføres til moderselskabet, som udligner likviditetstræk i enheder med likviditetsbehov. Med henblik på effektivt at styre koncernens likviditet for GBP, PLN og EUR anvendes cashpool-ordning.

Hartmanns dattervirksomheder finansierer sig primært gennem moderselskabet, men lokale forhold kan medføre, at finansiering sker gennem en af koncernens udenlandske banker.

Trækningsrettighederne er kortfristede kreditfaciliteter, som koncernen kan trække på, og som til enhver tid kan opsiges på anfordring af banken.

Koncernens udnyttede kreditrammer i pengeinstitutter udgjorde 290 mio. kr. (2017: 241 mio. kr.) pr. 31. december 2018. Likvide beholdninger udgjorde 83 mio. kr. pr. 31. december 2018 (2017: 53 mio. kr.). Koncernens samlede likviditet til rådighed udgjorde således 373 mio. kr. pr. 31. december 2018 (2017: 294 mio. kr.). Den samlede likviditet er opgjort med hensyntagen til opfyldelse af covenants.

Det er ledelsens vurdering, at koncernen råder over et tilstrækkeligt likviditetsberedskab til løbende finansiering af den planlagte drift og løbende investeringer.

Kreditrisiko

Hartmanns kreditrisiko opstår i relation til risikoen for tab på tilgodehavender, finansielle instrumenter med positiv dagsværdi og likvide beholdninger.

Styring af kreditrisiko

Det er Hartmanns politik, at tilgodehavender fra salg skal kreditforsikres. Der kan være tilfælde, hvor lokale forhold ikke muliggør kreditforsikring. I disse tilfælde skærpes den interne kreditvurdering.

Koncernen indregner et samlet forventet kredittab på tilgodehavender fra salg. De forventede kredittab afspejler realiserede historiske kredittab for henholdsvis koncernen og moderselskabet justeret for specifikke forhold for hver kunde, forsikrede tilgodehavender samt generelle økonomiske omstændigheder i markedet for hver kunde. Kreditrisikoen på tilgodehavender vurderes derfor at være indeholdt i de regnskabsmæssige værdier.

Det er Hartmanns politik, at handel med afledte finansielle instrumenter og likviditetsplaceringer begrænses til pengeinstitutter, der har en tilfredsstillende kreditvurdering fra et eller flere kreditvurderingsbureauer.

Der er ingen væsentlig kreditrisiko på afledte finansielle instrumenter og likvide beholdninger. Den maksimale kreditrisiko svarer til den regnskabsmæssige værdi.

Kapitalstruktur

Det er koncernens målsætning at skabe den nødvendige fleksibilitet til at kunne gennemføre og opfylde de strategiske mål samt sikre et konkurrencedygtigt afkast til virksomhedens aktionærer. Det er desuden et mål at sikre finansiell stabilitet med henblik på at reducere virksomhedens kapitalomkostninger.

Bestyrelsen tilstræber at udbetale overskydende kapital i form af udbytte, så Hartmanns egenkapitalandel som udgangspunkt udgør maksimalt 45%. Udbetaling af udbytte vil altid ske under hensyntagen til Hartmanns planer for vækst og likviditetsbehov. Den indgåede låneaftale indeholder desuden begrænsninger i Brødrene Hartmann A/S' mulighed for at udbetale udbytte, idet ændringer i den generelle udbyttepolitik kræver samtykke fra banken.

Bestyrelsen vil på generalforsamlingen den 9. april 2019 foreslå, at der udbetales et udbytte for 2018 på 9,50 kr. pr. aktie (2017: 9,50 kr. pr. aktie).

Noter

34 Finansielle instrumenter

Forfaldstidspunkt for finansielle gældsforpligtelser inklusiv rentebetalinger

mio. kr.	2018					2017				
	Regnskabs- mæssig værdi	Betalings- forpligtelse	Inden for 1 år	Mellem 1-5 år	Efter 5 år	Regnskabs- mæssig værdi	Betalings- forpligtelse	Inden for 1 år	Mellem 1-5 år	Efter 5 år
Koncern										
Kreditinstitutter	616,0	628,6	11,4	617,2	0,0	612,2	633,0	18,1	614,9	0,0
Kassekreditter	43,9	43,9	43,9	0,0	0,0	80,9	80,9	80,9	0,0	0,0
Leverandørgæld	169,6	169,6	169,6	0,0	0,0	165,5	165,5	165,5	0,0	0,0
Gæld til associerede virksomheder	4,8	4,8	4,8	0,0	0,0	4,6	4,6	4,6	0,0	0,0
Anden gæld	157,7	157,7	157,7	0,0	0,0	135,5	135,5	135,5	0,0	0,0
	992,0	1.004,6	387,4	617,2	0,0	998,7	1.019,5	404,6	614,9	0,0
Moderselskab										
Kreditinstitutter	616,0	628,6	11,4	617,2	0,0	607,7	627,9	9,8	618,1	0,0
Kassekreditter	43,9	43,9	43,9	0,0	0,0	61,0	61,0	61,0	0,0	0,0
Leverandørgæld	61,1	61,1	61,1	0,0	0,0	70,6	70,6	70,6	0,0	0,0
Gæld til dattervirksomheder	181,9	181,9	181,9	0,0	0,0	165,9	165,9	165,9	0,0	0,0
Gæld til associerede virksomheder	4,3	4,3	4,3	0,0	0,0	4,6	4,6	4,6	0,0	0,0
Anden gæld	100,5	100,5	100,5	0,0	0,0	85,5	85,5	85,5	0,0	0,0
	1.007,7	1.020,3	403,1	617,2	0,0	995,3	1.015,5	397,4	618,1	0,0

Noter

34 Finansielle instrumenter – fortsat

Kategorier af finansielle instrumenter mio. kr.	Koncern				Moderselskab			
	2018		2017		2018		2017	
	Regnskabs- mæssig værdi	Dagsværdi	Regnskabs- mæssig værdi	Dagsværdi	Regnskabs- mæssig værdi	Dagsværdi	Regnskabs- mæssig værdi	Dagsværdi
Afledte finansielle instrumenter indgået til sikring af fremtidige pengestrømme	0,2	0,2	4,2	4,2	0,2	0,2	2,7	2,7
Finansielle aktiver anvendt som sikringsinstrumenter	0,2	0,2	4,2	4,2	0,2	0,2	2,7	2,7
Tilgodehavender fra salg	329,7	329,7	329,6	329,6	191,3	191,3	176,4	176,4
Øvrige tilgodehavender	83,3	83,3	80,8	80,8	43,1	43,1	21,0	21,0
Likvide beholdninger	83,2	83,2	52,6	52,6	3,7	3,7	3,8	3,8
Udlån og tilgodehavender	496,2	496,2	463,0	463,0	238,1	238,1	201,2	201,2
Afledte finansielle instrumenter indgået til sikring af fremtidige pengestrømme	5,3	5,3	3,3	3,3	2,0	2,0	3,2	3,2
Finansielle forpligtelser anvendt som sikringsinstrumenter	5,3	5,3	3,3	3,3	2,0	2,0	3,2	3,2
Kreditinstitutter	659,9	660,2	693,1	693,7	659,9	660,2	668,7	668,7
Øvrige forpligtelser	338,7	338,7	303,8	303,8	351,1	351,1	323,3	323,3
Finansielle forpligtelser, der måles til amortiseret kostpris	998,6	998,9	996,9	997,5	1.011,0	1.011,3	992,0	992,0

Noter

34 Finansielle instrumenter – fortsat

Dagsværdi af afledte finansielle instrumenter

Hartmanns væsentligste valutaeksponering relaterer sig til salg i anden valuta end de enkelte koncernvirksomheders funktionelle valuta. Til sikring af fremtidige pengestrømme anvendes valutaterminskontrakter. Dagsværdien af terminskontrakterne er baseret på observerbare input (niveau 2) og er indregnet i tilgodehavender og gæld pr. 31. december 2018. Ændringer i dagsværdien af finansielle instrumenter, der opfylder betingelserne for sikring af fremtidige pengestrømme, indregnes i anden totalindkomst.

mio. kr.	Koncern						Moderselskab					
	2018			2017			2018			2017		
	Positive	Negative	Netto	Positive	Negative	Netto	Positive	Negative	Netto	Positive	Negative	Netto
Terminskontrakt, CHF/DKK	0,1	(0,4)	(0,3)	1,1	0,0	1,1	0,1	(0,4)	(0,3)	1,1	0,0	1,1
Terminskontrakt, EUR/HRK	0,0	(0,6)	(0,6)	0,0	(0,5)	(0,5)	0,0	(0,6)	(0,6)	0,0	(0,5)	(0,5)
Terminskontrakt, EUR/HUF	0,0	(0,4)	(0,4)	0,3	(0,3)	0,0	0,0	(0,4)	(0,4)	0,3	(0,3)	0,0
Terminskontrakt, GBP/DKK	0,1	(0,1)	0,0	0,8	(0,4)	0,4	0,1	(0,1)	0,0	0,8	(0,4)	0,4
Terminskontrakt, PLN/DKK	0,0	(0,2)	(0,2)	0,0	(2,0)	(2,0)	0,0	(0,2)	(0,2)	0,0	(2,0)	(2,0)
Terminskontrakt, SEK/DKK	0,0	(0,3)	(0,3)	0,4	0,0	0,4	0,0	(0,3)	(0,3)	0,4	0,0	0,4
Terminskontrakt, USD/CAD	0,0	(3,3)	(3,3)	1,5	(0,1)	1,4	-	-	-	-	-	-
	0,2	(5,3)	(5,1)	4,1	(3,3)	0,8	0,2	(2,0)	(1,8)	2,6	(3,2)	(0,6)
Forventet forfald												
Inden for 1 år	0,2	(5,3)	(5,1)	4,1	(3,3)	0,8	0,2	(2,0)	(1,8)	2,6	(3,2)	(0,6)
	0,2	(5,3)	(5,1)	4,1	(3,3)	(0,8)	0,2	(2,0)	(1,8)	2,6	(3,2)	(0,6)

§ Anvendt regnskabspraksis

Afledte finansielle instrumenter

Koncernen anvender valutaterminskontrakter til at begrænse valutarisici. Afledte finansielle instrumenter anvendes ikke i spekulationsøjemed. Afledte finansielle instrumenter indregnes på handelsdagen til kostpris og efterfølgende til dagsværdi på balancedagen. Dagsværdi af afledte finansielle instrumenter præsenteres i andre tilgodehavender (ved positiv værdi) og anden gæld (ved negativ værdi). Såvel realiserede som urealiserede gevinster og tab på kontrakter indregnes i totalindkomstopgørelsen under finansielle poster; medmindre de afledte finansielle instrumenter er indgået til sikring af fremtidige pengestrømme. Værdireguleringer af afledte

finansielle instrumenter, der er indgået til sikring af fremtidige pengestrømme, og som er effektive, indregnes i anden totalindkomst. Værdireguleringer af en eventuel ikke-effektiv del af de pågældende afledte finansielle instrumenter indregnes under finansielle poster. I takt med at de sikrede transaktioner realiseres, indregnes gevinst eller tab på sikringsinstrumentet i samme regnskabspost som de sikrede poster, og posteringserne i anden totalindkomst tilbageføres. Hvis en sikret transaktion ikke længere forventes at indtræffe, overføres de akkumulerede nettogevinster eller nettotab til årets resultat fra anden totalindkomst. Dagsværdier af afledte finansielle instrumenter beregnes på grundlag af aktuelle markedsdata og anerkendte værdiansættelsesmetoder.

Noter

34 Finansielle instrumenter – fortsat

Sikring af fremtidige pengestrømme mio. kr.	2018			2017		
	Beregnings- mæssig hovedstol	Dagsværdi	Indregnet i anden total- indkomst	Beregnings- mæssig hovedstol	Dagsværdi	Indregnet i anden total- indkomst
Koncern						
Terminskontrakt, CHF/DKK	18,9	(0,3)	(0,3)	40,1	1,1	1,1
Terminskontrakt, SEK/DKK	20,5	(0,3)	(0,3)	21,6	0,4	0,4
Terminskontrakt, EUR/HRK	66,3	(0,6)	(0,6)	71,9	(0,5)	(0,5)
Terminskontrakt, DKK/HRK	0,0	0,0	0,0	9,8	0,0	0,0
Terminskontrakt, EUR/HUF	31,6	(0,4)	(0,4)	43,0	0,0	0,0
Terminskontrakt, GBP/DKK	75,1	0,0	0,0	88,1	0,5	0,5
Terminskontrakt, PLN/DKK	28,6	(0,2)	(0,2)	58,8	(2,0)	(2,0)
Terminskontrakt, USD/CAD	68,0	(3,2)	(3,2)	92,2	1,3	1,3
	309,0	(5,0)	(5,0)	425,5	0,8	0,8
Moderselskab						
Terminskontrakt, CHF/DKK	18,9	(0,3)	(0,3)	40,1	1,1	1,1
Terminskontrakt, SEK/DKK	20,5	(0,3)	(0,3)	21,6	0,4	0,4
Terminskontrakt, EUR/HRK	66,3	(0,6)	(0,6)	71,9	(0,5)	(0,5)
Terminskontrakt, DKK/HRK	0,0	0,0	0,0	9,8	0,0	0,0
Terminskontrakt, EUR/HUF	31,6	(0,4)	(0,4)	43,0	0,0	0,0
Terminskontrakt, GBP/DKK	75,1	0,0	0,0	88,1	0,5	0,5
Terminskontrakt, PLN/DKK	28,6	(0,2)	(0,2)	58,8	(2,0)	(2,0)
	241,0	(1,8)	(1,8)	333,3	(0,5)	(0,5)

Alle terminskontrakter overføres til årets resultat inden for 1 år.

Noter

34 Finansielle instrumenter – fortsat

Sikring af dagsværdier mio. kr.	2018				2017			
	Monetære poster		Afdækket ved sikrings- instrumenter	Netto- position	Monetære poster		Afdækket ved sikrings- instrumenter	Netto- position
	Aktiver	Forpligtelser			Aktiver	Forpligtelser		
Koncern								
ARS	44,3	(17,9)	0,0	26,4	59,7	(41,5)	0,0	18,2
BRL	59,8	(25,5)	0,0	34,3	63,5	(33,6)	0,0	29,9
CAD	20,4	(31,5)	0,0	(11,1)	22,6	(23,2)	0,0	(0,6)
CHF	7,6	(0,9)	0,0	8,8	5,7	(1,8)	0,0	3,9
EUR	103,6	(42,7)	0,0	60,9	86,5	(45,8)	0,0	40,7
GBP	30,4	(1,4)	0,0	29,0	27,2	(1,2)	0,0	26,0
HUF	19,2	(24,5)	0,0	(5,4)	17,5	(19,7)	0,0	(2,2)
ILS	31,9	(7,6)	0,0	24,3	29,7	(8,0)	0,0	21,7
PLN	17,6	(0,6)	0,0	16,9	19,5	(1,2)	0,0	18,3
SEK	5,1	(0,2)	0,0	4,9	7,9	(1,5)	0,0	6,4
USD	52,0	(177,0)	0,0	(125,0)	38,5	(226,4)	0,0	(187,9)
Øvrige valutaer	31,3	(17,2)	0,0	14,1	34,3	(11,6)	0,0	22,7
Moderselskab								
BRL	35,2	0,0	0,0	35,2	40,8	0,0	0,0	40,8
CAD	2,2	0,0	0,0	2,2	1,5	0,0	0,0	1,5
CHF	6,9	(0,7)	0,0	6,2	3,7	(2,0)	0,0	1,7
EUR	322,1	(145,6)	0,0	176,6	304,0	(132,1)	0,0	171,9
GBP	30,4	(4,8)	0,0	25,6	27,1	(4,1)	0,0	23,0
HUF	0,0	(31,6)	0,0	(31,6)	6,2	(39,1)	0,0	(32,9)
PLN	17,5	(1,7)	0,0	15,8	19,5	(2,7)	0,0	16,8
SEK	5,1	(0,2)	0,0	4,9	7,9	(1,5)	0,0	6,4
USD	111,8	(166,5)	0,0	(54,8)	197,1	(216,2)	0,0	(19,1)
Øvrige valutaer	12,1	(8,2)	0,0	3,9	10,7	(13,0)	0,0	(2,3)

Noter

34 Finansielle instrumenter – fortsat

	2018				2017			
Sikring af nettoaktiver i udenlandske dattervirksomheder mio. kr.	Investering	Sikret beløb	Netto-position	Årets kurs-regulering indregnet i anden totalindkomst	Investering	Sikret beløb	Netto-position	Årets kurs-regulering indregnet i anden totalindkomst
Koncern								
ARS	94,4	0,0	94,4	(22,8)	47,6	0,0	47,6	(17,2)
BRL	185,5	0,0	185,5	(21,5)	203,3	0,0	203,3	(31,5)
CAD	184,4	0,0	184,4	(5,6)	159,0	0,0	159,0	(8,3)
CHF	1,9	0,0	1,9	0,1	1,8	0,0	1,8	(0,2)
EUR	79,2	0,0	79,2	0,2	66,4	0,0	66,4	(0,4)
GBP	3,3	0,0	3,3	0,0	2,7	0,0	2,7	(0,2)
HRK	54,6	0,0	54,6	0,4	43,2	0,0	43,2	0,9
HUF	119,8	0,0	119,8	(3,5)	114,5	0,0	114,5	0,1
ILS	46,3	0,0	46,3	(1,4)	47,6	0,0	47,6	(1,2)
PLN	1,2	0,0	1,2	0,0	1,4	0,0	1,4	(0,0)
USD	173,2	0,0	173,2	8,1	160,2	0,0	160,2	(17,5)
Øvrige valutaer	1,8	0,0	1,8	(0,2)	3,5	0,0	3,5	(0,1)
	945,6	0,0	945,6	(45,8)	851,2	0,0	851,2	(75,6)
Renterisiko mio. kr.	Nominel værdi	Regnskabs-mæssig værdi	Rentesats	Renterisiko	Nominel værdi	Regnskabs-mæssig værdi	Rentesats	Renterisiko
Koncern								
Kreditinstitutter, fastforrentet	0,0	0,0	-	-	4,5	4,5	19,0%	Dagsværdi
Kreditinstitutter, variabelt forrentet	616,3	616,0	1,8%	Pengestrøm	608,3	607,7	1,6%	Pengestrøm
Kassekreditter, variabelt forrentet	43,9	43,9	1,0%	Pengestrøm	80,9	80,9	1,0%	Pengestrøm
Moderselskab								
Kreditinstitutter, variabelt forrentet	616,3	616,0	1,8%	Pengestrøm	608,3	607,7	1,6%	Pengestrøm
Kassekreditter, variabelt forrentet	43,8	43,8	1,0%	Pengestrøm	61,0	61,0	1,0%	Pengestrøm
Tilgodehavender hos dattervirksomheder								
Fastforrentet	34,5	34,5	8,0%	Dagsværdi	40,0	40,0	8%	Dagsværdi
Variabelt forrentet	267,4	267,4	0,4%-4,2%	Pengestrøm	373,1	373,1	0,8%-3,3%	Pengestrøm

Noter

35 Nærtstående parter

Salg af varer til nærtstående parter sker til normale salgspriser. Køb af varer er ligeledes foretaget til markedsbaserede priser med fradrag af rabatter ydet på baggrund af omfanget af aftagne mængder.

Der er ikke stillet sikkerhed eller garantier for mellemværender på balancedagen. Såvel tilgodehavender og leverandørgæld afvikles ved kontant betaling. Der er hverken realiseret- eller foretaget hensættelser til kredittab på tilgodehavender hos nærtstående parter.

Udover udbetaling af udbytte og vederlag indeholder totalindkomstopgørelsen og balancen nedenstående transaktioner med nærtstående parter:

	Koncern		Moderselskab	
mio. kr:	2018	2017	2018	2017
Virksomheder med bestemmende indflydelse				
Betalte sambeskatningsbidrag	8,3	5,2	8,3	5,2
Regulering af betalte sambeskatningsbidrag fra tidligere år	(10,5)	0,0	(10,5)	0,0
Andre tilgodehavender	2,0	6,2	0,0	0,0
Anden gæld	0,6	3,0	0,0	0,0
Associerede virksomheder				
Produktionsomkostninger	63,5	59,6	60,9	56,1
Gæld til associerede virksomheder	4,8	4,6	4,3	4,6
Dattervirksomheder				
Nettoomsætning	-	-	60,0	46,3
Produktionsomkostninger	-	-	435,4	432,6
Øvrige indtægter/(omkostninger) indregnet i resultat af primær drift	-	-	(1,6)	11,4
Renteindtægter	-	-	11,7	12,3
Tilgodehavender hos dattervirksomheder, langfristede	-	-	301,9	413,1
Tilgodehavender hos dattervirksomheder, kortfristede	-	-	76,4	51,2
Gæld til dattervirksomheder	-	-	181,9	165,9
Andre nærtstående parter				
Nettoomsætning	0,0	0,1	0,0	0,1

Virksomheder med bestemmende indflydelse over Brødrene Hartmann A/S udgøres af Thornico Food & Food Technology Group A/S, som er den umiddelbare majoritetsejer, samt Thornico Holding A/S, som er den ultimative majoritetsejer. Brødrene Hartmann A/S indgår i koncernregnskabet for Thornico Holding A/S.

Associerede virksomheder udgøres af Danfiber A/S, jf. note 20.

Dattervirksomheder omfatter virksomheder, hvori Brødrene Hartmann A/S har bestemmende indflydelse, jf. note 18. Transaktioner med dattervirksomheder er elimineret i koncernregnskabet i overensstemmelse med den anvendte regnskabspraksis.

Andre nærtstående parter består af øvrige virksomheder under bestemmende indflydelse af Hartmanns ultimative majoritetsejer, Thornico Holding A/S, og som ikke er under bestemmende indflydelse af Brødrene Hartmann A/S.

Nærtstående parter omfatter endvidere bestyrelsen og direktionen i Brødrene Hartmann A/S samt disses nærtstående. Vederlag til direktions- og bestyrelsesmedlemmer er oplyst i note 9.

36 Regnskabsmæssig effekt af hyperinflation i Argentina

Overgang til hyperinflation

Argentina blev med virkning fra 1. juli 2018 optaget på The International Practices Task Force's (IPTF) liste over hyperinflationsøkonomier ud fra en række kvalitative og kvantitative forhold, herunder at den akkumulerede inflation over en 3-årig periode oversteg 100% efter en årrække med stigende inflation.

Som følge af IPTF's klassificering har Hartmann implementeret IAS 29 om regnskabsaflæggelse i hyperinflationsøkonomier vedrørende koncernens argentinske dattervirksomheder.

Implementeringen af IAS 29 medfører, at regnskabstallene for de argentinske dattervirksomheder reguleres, så de afspejler den gældende købekraft ved udgangen af regnskabsperioden. I den forbindelse reguleres både ikke-monetære poster, herunder anlægsaktiver, varebeholdninger og egenkapital, og resultatopgørelsen til den gældende købekraft på balancedagen. Monetære poster som tilgodehavender, gæld og bankgæld mv. afspejler i sig selv den aktuelle købekraft, da posterne består af aktuelle indeståender, tilgodehavender eller gæld i den aktuelle monetære enhed.

Samtidig kræver IAS 29 med reference til IAS 21 om valutaomregning, at alle årets transaktioner i hyperinflationsvalutaen argentinske peso, ARS, omregnes til koncernens præsentationsvaluta danske kroner, DKK, ved brug af balancedagens valutakurs. Alle argentinske transaktioner i regnskabsåret er således omregnet til

Noter

36 Regnskabsmæssig effekt af hyperinflation i Argentina – fortsat

DKK ved anvendelse af kursen 31. december 2018 i modsætning til koncernens sædvanlige praksis, hvorefter omregning af resultatopgørelsens transaktioner sker til transaktionsdagens valutakurs.

Da koncernens præsentrationsvaluta, DKK, ikke er hyperinflationær, skal sammenligningstallene for koncernen ifølge IAS 21 og 29 ikke tilpasses den gældende købekraft ved udgangen af 2018. Tidligere rapporterede regnskabstal for koncernen er derfor ikke tilpasset.

Basis for hyperinflationsreguleringer

Prisindeks:

Hyperinflationsreguleringen af regnskabstallene for Argentina baseres på udviklingen i det tilgængelige generelle prisindeks i Argentina, der udgøres af det argentinske Wholesale Price Index (WPI) i perioden fra og med overtagelsestidspunktet af Hartmanns argentinske aktiviteter primo januar 2015 til og med december 2016 og National Consumer Price Index i Argentina (IPC) i perioden fra og med januar 2017.

Valutakurs:

Omregningen af alle argentinske regnskabstal, såvel i balancen som i resultatopgørelsen, til koncernens præsentrationsvaluta, DKK, er foretaget med afsæt i valutakursen mellem ARS og DKK på balancedagen frem for koncernens sædvanlige praksis ved omregning af resultatopgørelsen til transaktionsdagens kurs.

Udviklingen i inflation og valutakurs i 2018:

Efter en årrække med høj inflation i Argentina oversteg den akkumulerede inflation 100% i maj 2018 set over en løbende 3-årig periode. Inflationen i Argentina udgjorde 48% i 2018, hvor Hartmanns argentinske forretning løftede emballagesalget og forbedrede effektiviteten.

Valutakursen mellem ARS og DKK er faldet fra 32,9 ved årets begyndelse til 17,3 ved årets udgang efter skarpe devalueringer af ARS i maj og august. Valutakursens udvikling har i forbindelse med hyperinflationsreguleringer således væsentlig større negativ effekt på Hartmanns regnskab end den positive effekt af inflationsudviklingen i Argentina i 2018.

Indregnede hyperinflationsreguleringer

Inflationsreguleringer foretaget i lokal valuta:

- Immaterielle og materielle aktiver samt varebeholdninger i Hartmanns argentinske forretning er inflationsreguleret baseret på ændringerne i prisindekset fra tidspunktet for første indregning og frem til 31. december 2018 eller til datoen for eventuel afgang eller vareforbrug i løbet 2018. Reguleringerne er foretaget fra posternes første indregning i regnskabet dog tidligst fra 6. januar 2015, hvor Hartmann overtog de argentinske aktiviteter og ikke-monetære poster blev omregnet og indregnet i koncernregnskabet til dagsværdi, som afspejlede købekraften i Argentina pr. 6. januar 2015. Reguleringerne har medført en væsentlig stigning i koncernens værdier for immaterielle og materielle aktiver samt en moderat højere

værdi af varebeholdninger. Samtidig har reguleringerne medført øgede omkostninger i resultatopgørelsen i form af højere vareforbrug fra de opregulerede varebeholdninger og markant højere afskrivninger som følge af de opregulerede kostpriser for immaterielle og materielle aktiver.

- Egenkapitalen i Argentina er inflationsreguleret med afsæt i udviklingen i prisindekset i regnskabsåret 2018 med henblik på at afspejle købekraften på balancedagen. Opregning af egenkapitalen på baggrund af udviklingen i prisindekset i regnskabsåret er indregnet med modpost under finansielle poster i resultatopgørelsen.
- I resultatopgørelsen er alle transaktioner i 2018 reguleret for ændringer i prisindekset fra måneden for indregning i resultatopgørelsen til prisindekset pr. 31. december med undtagelse af afskrivninger på immaterielle- og materielle aktiver, som er genberegnet separat baseret på de inflationsregulerede kostpriser for immaterielle og materielle aktiver som omtalt ovenfor. Genberegningen af afskrivningerne er foretaget med afsæt i den argentinske forretnings sædvanlige brugstider for de pågældende aktiver. Inflationsreguleringerne af resultatopgørelsen har forøget værdien af resultatopgørelsens poster i lokal valuta betydeligt som følge af udviklingen i prisindekset fra indregningstidspunktet til årets udgang.
- Effekten af inflationsregulering af resultatopgørelse og balance vedrørende indeværende regnskabsår er modposteret som finansielle indtægter fra hyperinflationsregulering. Effekten af inflationsregulering af balanceposterne fra eventuel første indregning i tidligere regnskabsår og frem til udgangen af 2017 er modposteret som en særskilt post i anden totalindkomst for 2018 og i egenkapitalen i reserve for omregningsreguleringer.

Ændret omregning fra argentinske peso til danske kroner:

- Den argentinske forretnings regnskab efter inflationsreguleringer i lokal valuta er omregnet til DKK ved omregning af balancen og alle resultatopgørelsens transaktioner i regnskabsåret ved brug af balancedagens valutakurs mellem ARS og DKK (17,3). Omregningen af balancens poster er uændret i forhold til vanlig praksis, men det ændrede omregningsprincip har en væsentlig indflydelse på resultatopgørelsens poster, som nu er omregnet med kurs 17,3 i modsætning til omregning til transaktionsdagens kurs.

Tidspunkt og praksis for indregning:

Implementering af IAS 29 er foretaget med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 2018, og justeringer for hyperinflation er første gang indregnet i koncernens regnskab for 3. kvartal 2018 med en samlet effekt for perioden fra 1. januar til 30. september. I 4. kvartal er alene indregnet effekt af udviklingen i prisindeks og valutakurs i perioden fra 1. oktober til 31. december 2018.

Noter

36 Regnskabsmæssig effekt af hyperinflation i Argentina – fortsat

Overblik over hyperinflationsreguleringer i 2018

I tabellen nedenfor ses de samlede effekter for 2018 ved regulering for hyperinflation af Hartmanns Argentinske dattervirksomheder:

	Regulering af			Samlet regulering
	Ikke-monetære poster	Resultat opgørelse	Valuta-omregning	
Nettoomsætning	-	41,0	(58,3)	(17,3)
Vareforbrug	(3,8)	(22,5)	32,1	5,8
Afskrivninger	(5,5)	-	1,9	(3,6)
Øvrige omkostninger	-	(8,8)	12,4	3,6
Resultat af primær drift før særlige poster	(9,3)	9,7	(11,9)	(11,5)
Særlige poster	-	(0,2)	0,3	0,1
Resultat af primær drift	(9,3)	9,5	(11,6)	(11,4)
Finansielle poster	7,0	(7,9)	10,6	9,7
Resultat før skat	(2,3)	1,6	(1,0)	(1,7)
Skat af årets resultat	(6,0)	(1,6)	2,1	(5,5)
Årets resultat	(8,3)	-	1,1	(7,2)
Immaterielle aktiver	7,0	-	-	7,0
Materielle aktiver	25,6	-	-	25,6
Udsdudt skat	(3,2)	-	-	(3,2)
Varebeholdninger	0,6	-	-	0,6
Aktiver	30,0	-	-	30,0
Årets resultat	(8,3)	-	1,1	(7,2)
Valutakursregulering af udenlandske dattervirksomheder	(12,5)	-	13,7	1,2
Hyperinflationsregulering af ikke-monetære poster, primo	50,4	-	(16,9)	33,5
Skat	(6,3)	-	2,1	(4,2)
Egenkapital	23,3	-	-	23,3
Udsdudt skat	6,8	-	-	6,8
Passiver	30,0	-	-	30,0

37 Efterfølgende begivenheder

Der er ikke efter regnskabsårets afslutning indtruffet væsentlige begivenheder af betydning for koncern- og moderselskabsregnskabet, der ikke er indregnet eller omtalt i årsrapporten.

Hoved- og nøgletal pr. kvartal (urevideret)

	4. kvartal			3. kvartal			2. kvartal		1. kvartal	
	2018	2018 ekskl. IAS 29	2017	2018	2018 ekskl. IAS 29	2017	2018	2017	2018	2017
mio. kr.										
Totalindkomstopgørelse										
Nettoomsætning	588	566	564	453	492	557	542	514	624	572
- Europe, støbepapemballage	341	341	319	283	283	279	286	275	315	302
- Europe, maskiner og teknologi	5	5	30	6	6	61	35	5	69	19
- Americas	243	221	215	163	202	217	222	234	239	251
Driftsresultat	49	48	74	13	26	69	60	32	92	61
Særlige poster	(3)	(3)	(14)	(9)	(9)	0	(16)	0	(6)	0
Finansielle poster, netto	0	3	(9)	(7)	(20)	(12)	(30)	(30)	(9)	(3)
Resultat før skat	47	48	51	(2)	(2)	57	14	2	77	58
Periodens resultat	33	37	29	(5)	(1)	48	10	1	58	43
Totalindkomst	65	53	(1)	7	(8)	38	(12)	(45)	29	49
Pengestrømme										
Pengestrømme fra driftsaktivitet	105	105	123	22	22	43	66	57	71	35
Pengestrømme fra investeringsaktivitet	(58)	(58)	(31)	(32)	(32)	(39)	(28)	(65)	(11)	(71)
Pengestrømme fra finansieringsaktivitet	0	0	(58)	0	0	(2)	(66)	(17)	(1)	(2)
Pengestrømme i alt	47	47	34	(10)	(10)	2	(28)	(25)	59	(37)
Balance										
Aktiver	1.834	1.804	1.865	1.770	1.750	1.987	1.756	1.976	1.821	2.013
Investeringer i materielle aktiver	55	54	31	30	32	39	36	64	11	70
Nettoarbejdskapital	287	287	312	336	336	351	332	302	337	320
Investeret kapital	1.321	1.288	1.339	1.309	1.286	1.413	1.289	1.372	1.320	1.416
Nettorentebærende gæld	577	577	641	620	620	737	614	745	576	678
Egenkapital	765	742	746	704	689	747	697	709	775	819
Nøgletal i %										
Overskudsgrad	8,4	8,4	13,0	2,9	5,4	12,4	11,1	6,2	14,7	10,7
Afkast af investeret kapital (ROIC), løbende 12 mdr.	16,0	17,2	17,1	17,7	18,9	16,2	21,7	15,0	19,4	18,0
Egenkapitalforrentning, løbende 12 mdr.	12,8	14,1	16,2	12,4	13,0	18,2	19,6	16,6	18,4	22,7
Egenkapitalandel	41,7	41,1	40,0	39,8	39,4	37,6	39,7	35,9	42,6	40,7
Gearing	75,4	77,8	85,9	88,1	90,0	98,8	88,0	105,1	74,3	82,7

For nøgletsdefinitioner henvises til side 82.

Nøgletalsdefinitioner

Driftsresultat

Resultat af primær drift før særlige poster

Nettoarbejdskapital

Varebeholdninger + tilgodehavender + øvrige driftsmæssige, kortfristede aktiver - leverandørgæld - øvrige driftsmæssige, kortfristede forpligtelser (ekskl. restruktureringsforpligtelser)

Investeret kapital

Nettoarbejdskapital + immaterielle aktiver + materielle aktiver + andre langfristede tilgodehavender - pensionsforpligtelser - offentlige tilskud

Nettorentebærende gæld

Kreditinstitutter + kassekreditter - likvide beholdninger

Overskudsgrad

$\frac{\text{Resultat af primær drift før særlige poster} \times 100}{\text{Nettoomsætning}}$

Afkast af investeret kapital (ROIC)

$\frac{\text{Resultat af primær drift før særlige poster} \times 100}{\text{Gennemsnitligt investeret kapital}}$

Egenkapitalforrentning

$\frac{\text{Årets resultat} \times 100}{\text{Gennemsnitlig egenkapital}}$

Egenkapitalandel

$\frac{\text{Egenkapital, ultimo} \times 100}{\text{Aktiver, ultimo}}$

Gearing

$\frac{\text{Nettorentebærende gæld} \times 100}{\text{Egenkapital, ultimo}}$

Resultat pr. aktie (EPS)

$\frac{\text{Årets resultat}}{\text{Gennemsnitligt antal aktier (ekskl. egne aktier)}}$

Pengestrøm pr. aktie

$\frac{\text{Pengestrømme fra driftsaktivitet}}{\text{Gennemsnitligt antal aktier (ekskl. egne aktier)}}$

Indre værdi pr. aktie

$\frac{\text{Egenkapital, ultimo}}{\text{Antal aktier (ekskl. egne aktier), ultimo}}$

Børskurs/indtjening (P/E)

$\frac{\text{Børskurs}}{\text{Resultat pr. aktie (EPS)}}$

Udbytteandel

$\frac{\text{Samlet udbytteudbetaling} \times 100}{\text{Årets resultat}}$

Resultat pr. aktie (EPS) er beregnet i overensstemmelse med IAS 33.

Driftsresultat, overskudsgrad og afkast af investeret kapital (ROIC) er beregnet ved anvendelse af resultat af primær drift før særlige poster, da dette er koncernens primære resultatmål.

Øvrige nøgletal er beregnet i overensstemmelse med anbefalinger fra Finansforeningen.

Ledelsespåtegning

Bestyrelsen og direktionen har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for 2018 for Brødrene Hartmann A/S.

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og yderligere krav ifølge årsregnskabsloven.

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og moderselskabsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og moderselskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2018 samt af resultatet af koncernens og moderselskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2018.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for udviklingen i koncernens og moderselskabets aktiviteter og økonomiske forhold, årets resultater, pengestrømme og finansielle stilling samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som koncernen og moderselskabet står over for.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

Gentofte, 26. februar 2019

Direktion:

Torben Rosenkrantz-Theil
Adm. direktør

Flemming Steen
Koncernfinansdirektør

Bestyrelsen:

Agnete Raaschou-Nielsen
Formand

Steen Parsholt
Næstformand

Jørn Mørkeberg Nielsen

Jan Klarskov Henriksen

Andy Hansen

Palle Skade Andersen

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til aktionærerne i Brødrene Hartmann A/S

Konklusion

Vi har revideret koncernregnskabet og årsregnskabet for Brødrene Hartmann A/S for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse, pengestrømsopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis, for såvel koncernen som selskabet. Koncernregnskabet og årsregnskabet udarbejdes efter International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og yderligere krav i årsregnskabsloven.

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2018 samt af resultatet af koncernens og selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018 i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og yderligere krav i årsregnskabsloven.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokollat til revisionsudvalget og bestyrelsen.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit 'Revisors ansvar for revisionen af koncernregnskabet og årsregnskabet'. Vi er uafhængige af koncernen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i artikel 5, stk. 1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Vi blev første gang valgt som revisor for Brødrene Hartmann A/S den 21. april 2009 for regnskabsåret 2009. Vi er genvalgt årligt ved generalforsamlingsbeslutning i en samlet sammenhængende opgaveperiode på 10 år frem til og med regnskabsåret 2018.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af koncernregnskabet og årsregnskabet for regnskabsåret 2018. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af koncernregnskabet og årsregnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Nedskrivningstest af goodwill og immaterielle aktiver med ubestemmelig levetid og andre langfristede aktiver

Koncernens goodwill er allokert til 3 pengestrømsgenererende enheder; Argentina, Brasilien og Europe Moulded Fibre. Der henvises til note 16 i årsrapporten. Ingen nedskrivning er indregnet i året.

Vi har fokuseret vores revision på dette område, da der i nedskrivningstesten indgår betydelige og komplekse skøn foretaget af ledelsen om den fremtidige indtjening og fastlæggelse af diskonteringsatser.

Vi har især fokuseret vores revision på nedskrivningstesten for Argentina, der er udsat for høj inflation og opregulerede regnskabsmæssige værdier som følge af implementeringen af IAS 29 om

hyperinflation, hvilket øger kompleksiteten af de ledelsesmæssige skøn samt øger risikoen for et nedskrivningsbehov.

Forholdet er behandlet således i revisionen

Vi har som led i revisionen vurderet, om beregningsmodellen til opgørelse af kapitalværdierne er egnet, samt om ledelsens forventninger til fremtidig indtjening og den forelagte dokumentation udgør et forsvarligt grundlag for beregning af kapitalværdierne.

Herunder har vi:

- Indhentet understøttende dokumentation for væsentlige forudsætninger anvendt i nedskrivningstesten, med fokus på forventninger til udvikling i omsætning, indtjening, investeringer og inflation, og drøftet disse med ledelsen.
- Sammenholdt de i beregningsmodellen anvendte forventninger til fremtidig indtjening med seneste bestyrelsesgodkendte forecast og prognoser samt historiske realiserede resultater.
- Vurderet de anvendte forudsætninger i nedskrivningstesten, herunder anvendelse af dynamiske diskonteringsatser i nedskrivningstesten for Argentina som følge af høje inflationsrater, og om nedskrivningstesten er udarbejdet på en konsistent basis, og baseret på anerkendte metoder ved brug af vores interne værdiansættelseseksperter.
- Testet ledelsens følsomhedsberegninger.
- Vurderet om noteoplysninger er i overensstemmelse med gældende krav i regnskabsstandarder og er tilstrækkelige og fyldestgørende.

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Korrektion for hyperinflation i Argentina

Argentina er fra 1. juli 2018 overgået til i regnskabsmæssig sammenhæng at blive betragtet som hyperinflatørisk, og regnskabsrapporteringen for 2018 for koncernens aktiviteter i Argentina er som følge heraf korrigeret for effekten af hyperinflation i henhold til IAS 29 "Regnskabsaflæggelse i hyperinflationsøkonomier" og resultatposter omregnes til danske kroner ved anvendelse af balancedagens valutakurs i modsætning til resultatposter for øvrige lande, der omregnes ved anvendelse af transaktionsdagens valutakurser. Der henvises til note 2 og 36 i koncernregnskabet. Korrektion for effekt af hyperinflation har i 2018 påvirket omsætningen negativt med netto 17,3 mio.kr. og årets resultat negativt med 7,2 mio.kr. og egenkapitalen pr. 31. december 2018 er påvirket positivt med 23,3 mio.kr.

Vi har fokuseret vores revision på korrektion for effekten af hyperinflation som følge af den væsentlige påvirkning på koncernens regnskabstal, og som følge af kompleksiteten og de ledelsesmæssige skøn forbundet med implementeringen af reglerne i IAS 29.

Forholdet er behandlet således i revisionen

Vi har som led i revisionen gennemgået og vurderet de af ledelsen anvendte principper for omregning af den argentinske regnskabsrapportering, herunder valg af inflationsindeks ved omregninger, samt klassifikation og præsentation af omregningseffekter.

Vi har herunder:

- Gennemgået koncernens implementering af IAS 29, herunder effekt pr. 1. januar 2018 indregnet i anden totalindkomst henholdsvis i egenkapitalen i reserven for omregningsreguleringer.

- Vurderet om inflationsindeks anvendt ved korrektion for effekten af hyperinflation er egnet og baseret på anerkendte officielle indeks.
- Vurderet den anvendte beregningsmetode for korrektion for hyperinflation og valutakursomregning, samt stikprøvevist testet underliggende beregninger og opgørelser til understøttende dokumentation.
- Vurderet om noteoplysninger er i overensstemmelse med kravene i IAS 29 og er tilstrækkelige og fyldestgørende.

Særlige poster

Omkostninger indregnet som særlige poster udgør 32,7 mio.kr. (2017: 13,9 mio. kr.) jf. note 11 i koncernregnskabet.

Indregningen af indtægter og omkostninger som særlige poster kan påvirke præsentationen af koncernens resultat og sammenligneligheden fra år til år væsentligt. Endvidere indgår skøn i identifikation, klassifikation og måling af poster præsenteret som særlige poster som følge af posternes betydelige og ikke-rutinemæssige karakter. Der er endvidere risiko for, at koncernens regnskabspraksis for særlige poster ikke anvendes konsekvent.

Som følge heraf har vi fokuseret vores revision på særlige poster:

Forholdet er behandlet således i revisionen

Vi har som led i revisionen vurderet, om den samlede præsentation og klassifikation af indtægter og omkostninger indregnet som særlige poster er passende og i overensstemmelse med koncernens regnskabspraksis.

Herunder har vi:

- Vurderet, om indtægter og omkostninger indregnet som særlige poster alene repræsenterer væsentlige ikke-tilbagevendende indtægter og omkostninger af en særlig karakter i forhold til koncernens indtjeningsskabende driftsaktiviteter.
- Vurderet fuldstændigheden af de indregnede særlige poster, med særlig fokus på om der er yderligere indtægter og omkostninger, som skulle have været klassificeret som særlige poster.
- Gennemgået opgørelsen af indtægter og omkostninger indregnet som særlige poster, og herunder verificeret beløb til underliggende dokumentation og aftalegrundlag, samt vurderet – hvor relevant – om de af ledelsen anlagte skøn i opgørelsen af beløbene er rimelige.
- Vurderet, om noteoplysninger er tilstrækkelige og fyldestgørende.

Sagsanlæg mod Tønder Fjernvarmeselskab

Brødrene Hartmann A/S er part i en verserende retssag mod Tønder Fjernvarmeselskab omkring inddrivelsen af tilgodehavende for fjernvarme leveret til Tønder Fjernvarmeselskab fra Brødrene Hartmanns kraftvarmeværk i perioden fra 2003 til og med fjernvarmeleveringens ophør 8. januar 2015. Tønder Fjernvarmeselskab er uenig i prisfastsættelsen og har fremsat et modkrav, som omtalt i note 3, der afvises af Brødrene Hartmann A/S.

Vi har fokuseret på dette område, da sagens udfald er behæftet med usikkerhed. Såfremt sagens endelige udfald måtte afvige fra ledelsens forventning, kan det få væsentlig indflydelse på koncernregnskabet og årsregnskabet.

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Forholdet er behandlet således i revisionen

Vi har som led i revision af ledelsens vurdering af sagen og den regnskabsmæssige behandling foretaget følgende:

- Drøftet den verserende sag med ledelsen, samt indhentet ledelsens notat om sagen og de foretagne skøn.
- Gennemgået relevant dokumentation til støtte for ledelsens vurdering af sagen og den opgjorte nedskrivning af det indregnede tilgodehavende hos Tønder Fjernvarmeselskab, herunder korrespondance i sagen og afgørelser fra Forsyningstilsynet og Energiklagenævnet samt Tønder Fjernvarmeselskabs modkrav.
- Indhentet vurdering fra og afholdt samtaler med koncernens eksterne juridiske rådgivere for at sikre at de indhentede juridiske vurderinger er egnet til at underbygge den regnskabsmæssige konklusion.
- Gennemgået noteoplysningerne i forhold til om disse fyldestgørende oplyser om sagen, usikkerheden forbundet med sagens udfald samt den potentielle effekt på årsregnskabet.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om koncernregnskabet og årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af koncernregnskabet og årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent

med koncernregnskabet eller årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til årsregnskabsloven.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med koncernregnskabet og årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med årsregnskabslovens krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for koncernregnskabet og årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et koncernregnskab og et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og yderligere krav i årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et koncernregnskab og et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af koncernregnskabet og årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere koncernens og selskabets evne til at fortsætte driften, at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant, samt at udarbejde koncernregnskabet og årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere koncernen eller selskabet, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af koncernregnskabet og årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om koncernregnskabet og årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformation kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugere træffer på grundlag af koncernregnskabet og årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i koncernregnskabet og årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af koncernens og selskabets interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af koncernregnskabet og årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om koncernens og selskabets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i koncernregnskabet og årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at koncernen og selskabet ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af koncernregnskabet og årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om koncernregnskabet og årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

- Opnår vi tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de finansielle oplysninger for virksomhederne eller forretningsaktiviteterne i koncernen til brug for at udtrykke en konklusion om koncernregnskabet. Vi er ansvarlige for at lede, føre tilsyn med og udføre koncernrevisionen. Vi er eneansvarlige for vores revisionskonklusion.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om bl.a. det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af koncernregnskabet og årsregnskabet for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller øvrig regulering udelukker, at forholdet offentliggøres, eller i de yderst sjældne tilfælde, hvor vi fastslår, at forholdet ikke skal kommunikeres i vores revisionspåtegning, fordi de negative konsekvenser heraf med rimelighed ville kunne forventes at veje tungere end de fordele den offentlige interesse har af sådan kommunikation.

København, 26. februar 2019

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 33 96 35 56

Kim Takata Mücke
statsautoriseret revisor
mne10944

Morten Dandanell Kiærskou
statsautoriseret revisor
mne33749

Årsrapporten er udgivet som selskabsmeddelelse nr. 2/2019 via Nasdaq Copenhagen på dansk og engelsk. Såfremt der er forskel på udgaverne og ved tvivlstilfælde, er den danske version gældende.

Alle varemærker såsom handelsnavne og andre fremhævede benævnelser i denne rapport er varemærkebeskyttet af og tilhører Brødrene Hartmann A/S.

© 2019 Brødrene Hartmann A/S

Brødrene Hartmann A/S

Ørnegårdsvej 18
DK-2820 Gentofte

Telefon: (+45) 45 97 00 00
e-mail: investor@hartmann-packaging.com
Web: hartmann-packaging.com

CVR-nr. 63 04 96 11

